Закон Бізнес

№44 (1031), 29 ЖОВТНЯ — 4 ЛИСТОПАДА 2011 Р. НАМ 20 РОКІВ! WWW.ZIB.COM.UA

АНОНС

КАДРИ

До Одеси транзитом

Рада суддів господарських судів визначилась із бажаним очільником «проблемного» Господарського суду Одеської області. Ним став суддя, який уже має досвід роботи в апеляційній та касаційній інстанціях. Щоправда, у Вищому господарському суді він пропрацював лише кілька місяців. > СТОР. 2

РЕЗОНАНС

Тимошенко: «перезавантаження»

У ГПУ говорять про 5 кримінальних справ стосовно екс-прем'єра, у БЮТ — про 11. > СТОР. 3

АКТУАЛЬНЕ ІНТЕРВ'Ю

Наталія Сухова:

«Практично всі судді, стосовно яких ВРЮ вносить подання про звільнення з посади за порушення присяги, оскаржують його». > СТОР. 5

ПРАКТИКА

Постанова провела межу

«Господарники» прийняли довгоочікувану постанову, яка дає чіткі орієнтири для суддів: належить чи ні справа за участю органу влади або місцевого самоврядування до їх спеціалізації. > СТОР. 7

ПРОВАДЖЕННЯ

Практика неоднакового застосування

Справа не підлягає допуску до перегляду ВС, якщо протягом одного року не ухвалено рішення, яким судом касаційної інстанції неоднаково застосовано одні й ті самі норми матеріального права. > СТОР. 12

ТЛУМАЧЕННЯ

Уповноважений на протест

Закон не обмежує права прокурора на звернення до суду стосовно будь-якого суб'єкта, чиї акти (рішення), дії чи бездіяльність він оспорює. > СТОР. 13

У НАСТУПНОМУ ЧИСЛІ

Чи вигідно державі утримувати арбітрів, які захищають не її інтереси, як виправити ситуацію з напливом спорів про соціальні виплати, чи впливає надмірне навантаження на якість судових рішень? На ці та інші запитання відповів голова Вінницького апеляційного адміністративного суду Віталій КУЗЬМИШИН.

КОНФЕРЕНЦІЯ

За вищим кваліфікаційним зразком.

«Ми маємо підтримати ВККС у побудові незалежної системи добору кадрів»

> СТОР.4

САМОВРЯДУВАННЯ

Статус починається з побуту.

РСУ запропонувала підвищити захищеність сімей суддів до рівня родин держслужбовців

АНІ ГАЛУК

Щоб зрівняти соціальну захищеність родин суддів та родин держслужбовців, Рада суддів України вирішила звернутися до Кабміну та Комітету з питань правосуддя з пропозицією внесення відповідних змін і доповнень до закону «Про судоустрій і статус суддів».

Нерівність сімей

Під час чергового засідання 21 жовтня РСУ заслухала та обговорила інформацію члена РСУ Сергія Амєліна щодо соціального захисту сімей суддів, які загинули у зв'язку з виконанням службових обов'язків або померли внаслідок захворювання (як під час виконання обов'язків, так і після виходу у відставку). Ця тема неодноразово порушувалася на засіданні органу суддівського самоврядування, але ухвалення рішення із цього приводу відкладалося до того часу, поки не буде прийнято в новій редакції закон «Про державну службу». Як зазначив С.Амєлін, хотілося б знати, як законодавець урегулює це питання для держслужбовців, і порівняти соціальну захищеність суддів і чиновників. На жаль, згаданий закон ще не прийнято. Але, за словами С.Амєліна, у запропонованій до другого читання редакції вже можна побачити, що соціальний захист родин суддів поступатиметься соцзахисту родин держслужбовців. «Тому потрібно урівняти соціальний захист суддів та держслужбовців», — наголосив член РСУ.

Я.Романюку довелося задуматися над соціальними гарантіями для суддів.

Для цього рада вирішила звернутися до Кабміну та Комітету з питань правосуддя з пропозицією внести зміни й доповнення до ст.135 закону «Про судоустрій і статус суддів». А текст відповідних звернень доручили підготувати С.Амєліну.

В очікуванні рішення

Також РСУ розглянула звернення конференції суддів адмінсудів від 9 вересня, де йдеться про вжиття заходів щодо забезпечення належного правового та соціального захисту суддів і працівників адмінсудів. Зокрема, «адміністративники» поінформували членів РСУ про критичну ситуацію, яка склалася з оплатою праці суддів і працівників апарату апеляційних та окружних адмінсудів. Це спровокувало плинність кадрів. «Якщо раніше кількість тих, хто бажав працювати в судах, дозволяла здійснювати жорсткий конкурсний відбір кандидатів на заповнення вакантних посад, то сьогодні збереження рівня кадрового потенціалу судів часто унеможливлюється», — йдеться у зверненні.

> Закінчення на стор.6

ВЕЛИКА ПОЛІТИКА

Інтеграція на зустрічних течіях

ЛЕВ СЕМИШОЦЬКИЙ

Попри оголошення вироку в «справі Тимошенко», українське суспільство з подачі організаторів різних ток-шоу продовжує занурюватися в тонкощі газових контрактів. Тепер — під кутом зору інтеграційних напрямів руху держави та економічної співпраці. Сприяють цьому і спалахи активності європейських політиків, які сплели в один вузол політику, економіку і право.

Очевидне й імовірне

Найбільш обізнаними щодо наслідків підписання газових угод у січні 2009 року, напевне, стали слухачі імпровізованої лекції, яку на минулому тижні на одному з ток-шоу провів екс-президент Віктор Ющенко. Він по полицях розклав, які наслідки для країни мали і матимуть домовленості між Юлією Тимошенко та Володимиром Путіним щодо базової ціни, яка закладалася в розрахунок вартості блакитного палива. І навіть проілюстрував усе на дошці, чим нагадав журналістам часи свого головування в Нацбанку.

Можливо, завдяки наочності глядацька аудиторія сприйняла і зрозуміла головний меседж: у міру того, як зростатиме середня ціна на нафту, українська влада дедалі глибше в'язнутиме в перемовинах із Кремлем щодо знижок на блакитне паливо. Харківські угоди, які були вимушеним кроком для пом'якшення недалекоглядної позиції екс-прем'єра, на думку В.Ющенка, лише початок.

> Закінчення на стор.2

КОНСТИТУЦІЙНІ ПРАВА

«Прослушка» з гарантіями

РОМАН ЧИМНИЙ

Аби не санкціоновані судом записи бесід, телефонних розмов тощо могли бути використані як докази при висуненні обвинувачення, вони не повинні бути наслідком діяльності, яка підпадає під ознаки оперативно-розшукової. Такий висновок Конституційного Суду є вагомим кроком у бік захисту прав і свобод кожної людини, хоча водночас ставить під сумнів можливість використання як доказів, зокрема, записів у президентському кабінеті Леоніда Кучми.

Права проти заходів

Якщо з оцінкою законності отримання доказів безпосередньо правоохоронними органами проблем у суддів, як правило, не виникає, то набагато складніше визначитися, чи може порушуватися справа та висуватися обвинувачення на підставі даних, які надійшли від громадян чи юридичних осіб. Скажімо, ваш співрозмовник записав і передав правоохоронним органам бесіду, в якій ви повідомили йому державну таємницю. Або чиновник натякав на «подяку» за вчинення певних дій, а ви вирішили викрити хабарника і надіслали запис цієї розмови до прокуратури. Чи достатньо такої інформації для притягнення винної особи до кримінальної відповідальності?

Аби з'ясувати це питання, Служба безпеки вирішила уточнити в КС зміст ч.3 ст.62 Конституції, яка визначає, що «обвинувачення не може грунтуватися на доказах, одержаних незаконним шляхом». Причому, хоч як дивно, в розумінні вказаної конституційної гарантії СБУ стала на позицію, яка звужує доказову базу в кримінальних справах.

> Закінчення на стор.10

2 Новини і коментарі
4 Від першої особи
5 Судова влада
8 Фотофакт
10 Законодавча влада
12 Судова практика
15 Міжнародне право
16 Weekend

61018 ПЕРЕДПЛАТНИЙ ІНДЕКС

Оформити передплату на газету «Закон Бізнес» можна в будь-якому відділенні зв'язку України

ЦІНА ДОГОВІРНА

4 820105 830014

ВІТАЄМО!

ОЛЕКСАНДР ВАСИЛЬЄВ
29 жовтня, 60 років

Голова підкомітету з питань діяльності податкових органів Комітету ВР з питань фінансів, банківської діяльності, податкової та митної політики, представник фракції Партії регіонів, народний депутат IV—VI скликань.

МИХАЙЛО ВОЛИНЕЦЬ
30 жовтня, 55 років

Заступник голови Комітету ВР з питань паливно-енергетичного комплексу, ядерної політики та ядерної безпеки, представник фракції БЮТ, народний депутат IV—VI скликань.

ЮРІЙ ГРИМЧАК
30 жовтня, 46 років

Голова підкомітету з питань депутатської етики Комітету ВР з питань Регламенту, депутатської етики та забезпечення діяльності Верховної Ради, представник фракції блоку «НУНС», народний депутат VI скликання.

АНДРІЙ СЕНЧЕНКО
1 листопада, 52 роки

Голова підкомітету з питань фінансового забезпечення та розвитку матеріально-технічної бази судової системи України Комітету ВР з питань правосуддя, представник фракції БЮТ, народний депутат V та VI скликань.

АНЖЕЛІКА ЛАБУНСЬКА
2 листопада

Секретар Комітету ВР з питань правосуддя, позафракційна, народний депутат V та VI скликань.

ВАЛЕРІЙ ШАМАНОВ
2 листопада, 43 роки

Член Комітету ВР з питань фінансів, банківської діяльності, податкової та митної політики, позафракційний, народний депутат V та VI скликань.

АРТЕМ СИНИЦЯ
3 листопада, 36 років

Голова підкомітету з питань автомобільних доріг та дорожнього господарства Комітету ВР з питань транспорту і зв'язку, представник фракції Партії регіонів, народний депутат V та VI скликань.

ВІКТОР ШЕМЧУК
4 листопада, 41 рік

Голова підкомітету з питань вдосконалення законодавства про адміністративні правопорушення Комітету ВР з питань законодавчого забезпечення правоохоронної діяльності, представникові фракції блоку «НУНС», народний депутат VI скликання.

ВЕЛИКА ПОЛІТИКА

Інтеграція на зустрічних течіях.

Куди випливе Київ, лавіруючи між Брюсселем і Москвою?

› *Закінчення, початок на стор.1*

«Невдовзі ми станемо свідками, як газотранспортні компанії домовляться про можливість узяти в оренду газотранспортну систему України, або утворити консорціум», — прогнозує екс-президент. За це Росія ще на $100 знизить ціну. Потім знижками «заплатять» за вступ до Митного союзу, згодом — до валютного. У результаті Україна купуватиме газ по $200 за 1000 м³, тобто за ціною, щодо якої у 2009 році й була попередня домовленість президентів України та Росії.

Віктор Андрійович не згадував прізвище своєї колишньої соратниці по майдану, але й так було зрозуміло, хто поставив Україну в таку зручну для Кремля позицію. Щоправда, колишній Президент не запропонував альтернативних варіантів, як із цієї позиції вийти.

Дещо згодом уже на іншому каналі немов на підтвердження тієї лекції Прем'єр Микола Азаров пояснював, яких переваг досяг на переговорах зі своїм російським колегою щодо зони вільної торгівлі з країнами СНД. Водночас Микола Янович доводив, що підписаний договір не стане перешкодою на шляху до створення іншої зони — з Євросоюзом. Тим більше що Україна зацікавлена в європейському ринку.

Не знаю, як сприйняли його аргументи економісти, але для пересічного українця було абсолютно зрозуміло, що ні Москва, ні Брюссель своїми інтересами заради нас поступатися не збираються. Різниця між ними полягає тільки в тому, що хтось із них вимагає від нас більшої податливості…

Поки що погляди Києва і Брюсселя на українську європерспективу розходяться…

Перетягування Києва

Європа наразі наголошує на політичних вимогах. Росія продовжує вдавати, що власна економіка для неї над усе. Однак з огляду на окремі виступи російських політиків та європейських чиновників можна зробити висновок, що і перша, і друга дещо лукавлять.

Наприклад, персона нон-грата в Україні за часів «помаранчевої» влади Костянтин Затулін в ефірі ще одного ток-шоу недвозначно дав зрозуміти, що Москва лише виграє в політичному сенсі від категоричної позиції представників ЄС. «Ультиматуми Україні ставить не Росія, а Європа. Наприклад: не вступайте до Митного союзу — і будемо з вами дружити, чи випустіть Ю.Тимошенко, тоді підпишемо, якими товарами будемо з вами торгувати», — зазначив він, посилаючись на висловлювання голови Єврокомісії Жозе-Мануеля Баррозу. При цьому, закликаючи до співпраці на ниві «великої економіки», російський представник використовував гасла з арсеналу великої політики: вам не треба намагатися приєднатися до Європи, бо ви і так в Європі.

Українських «євроінтеграторів» від опозиції при цьому дратували не аргументи на користь співпраці з Росією, а сама особа К.Затуліна, якого вони ототожнюють з «рукою Москви». Одначе складалося враження, що істинні мотиви такої позиції приховані в прагненні за будь-яку ціну сподобатися Європі, аби остання похвалила за антиросійську послідовність і не забувала підтримувати як морально, так і матеріально.

Кремль, очевидно, також послуговується не тільки прагматичним розрахунком. Експерти сходяться на думці, що перспектива втратити вплив на українську політику значно звузить так звану сферу впливу російської влади на світові процеси. Тому Москва то дає команду захищати «братню республіку» від нападок з боку прихильників Ю.Тимошенко за кордоном, то повертається до Києва спиною, аби ми гостріше відчули на собі європейський гнів.

Запрошення з ультиматумом

Своєю чергою Європа, яка і за «помаранчевих» часів давала чіткий сигнал про небажання глибокої інтеграції з Україною, знайшла для себе політичне виправдання, аби й надалі тримати Київ на відстані від дверей до ЄС. Чергова резолюція, яку підготували європарламентарі, ніби на замовлення Москви містить ультимативні формулювання: зранку — волю Ю.Тимошенко, ввечері… Ні, не угода про асоціацію чи зону вільної торгівлі, а обіцянка поміркувати, чи достойні ми звання європейської країни. Якщо українська влада пристане на такі вимоги, чи погодяться її виборці обміняти приниження держави на примарну перспективу стати приймаками в європейській сім'ї?

Прикметно, що тональність резолюції дуже нагадує риторику української опозиції, яка завжди лякала Європу гіперболами про сталінські часи. З подачі опонентів нинішньої української влади наш сучасний Кримінальний кодекс європейські політики сприймають як спадок радянських часів, не надто переймаючись, що перевищення влади, яке завдало збитків державі, у законодавстві багатьох країн розцінюється не як політична помилка, а виключно як злочин. Свіжим нагадуванням про це є «справа Жака Ширака», екс-президента Франції, якого не так давно обвинуватили у фінансових зловживаннях у часи, коли він перебував ще на посаді мера Парижа.

Та чи насправді Європа готова обміняти своє втручання в законодавство і судову систему іншої країни на економічні поступки? Навряд чи на тлі фінансових негараздів і навіть голосів старожилів Союзу — британців — про можливий вихід з ЄС Києву варто очікувати європреференцій. Швидше за все, для Брюсселя важливий сам факт примусити нас до покірності, як свого часу Белград, котрому 10 років тому обіцяли палкі обійми в обмін на видачу їхнього лідера, але тільки недавно прочинили європейські двері. Експерти припускають: якби не було процесу над Ю.Тимошенко, перепоною до ЄС стала б якась із українських реформ, результати парламентських виборів 2012 року чи інший формальний привід.

Отже, для Києва на цьому історичному етапі практично не важливо, в якому напрямку рухатися — на захід чи на схід. Обидва шляхи вимагають поступок, що незмінно приведуть українців у глухий кут розчарувань. Залишається хіба що з високо піднятою головою проходити повз зачинені двері сусідів туди, де з нами не будуть говорити мовою ультиматумів...

КАДРИ

До Одеси транзитом.

Суддя залишив ВГС заради посади голови в першій інстанції

ОЛЕКСІЙ ПИСАРЕВ

Рада суддів господарських судів визначилась із бажаним очільником «проблемного» Господарського суду Одеської області. Ним став суддя, який уже має досвід роботи в апеляційній та касаційній інстанціях. Щоправда, у Вищому господарському суді він пропрацював лише кілька місяців.

Колишній очільник Госпсуду Одеської області Валентин Продаєвич був звільнений з адмінпосади Вищою радою юстиції 27 вересня. Перед тим до його суду з перевіркою організації роботи завітали члени РСГС. Представники органу суддівського самоврядування відзначили, що діяльність установи в попередні роки була на неналежному рівні. Особливо раду непокоїла відсутність аналізу причин надходження скарг на дії суддів, невиконання рішень пленуму ВГС, окрім цього, не проводилася робота щодо предметного обговорення та аналізу щоквартальних довідок апеляційної інстанції.

На проблеми, які існують у Господарському суді Одеської області, звертав увагу і голова ВГС Віктор Татьков, який на пленумі 22 липня повідомив, що в суді майже 7% змінених і скасованих рішень (при середньому показнику в юрисдикції — трохи більше 4%). За якістю роботи Госпсуд Одеської області випереджав тільки колег із Криму, в яких також нещодавно змінився очільник (див. №43 «ЗіБ»).

За таких умов рекомендований РСГС на посаду голови суду Роман Волков нагадує кризового менеджера, якого підібрали для управління збитковим підприємством. Цього року він уже встиг змінити кілька місць роботи: ще на початку літа працював у Донецькому апеляційному господарському суді, а вже в липні перейшов до ВГС. Проте затримався там недовго і в жовтні став суддею в першій інстанції.

За кілька днів після переходу до ВГС його кандидатуру на посаду очільника суду розглянула РСГС. Спочатку, за її правилами, Р.Волкова включили до кадрового резерву (необхідну для цього рекомендацію дав голова Одеського апеляційного господарського суду Валерій Балух. Уже за хвилину після цього суддю запросили на засідання органу самоврядування.

Р.Волков не приховував, що ще не встиг детально ознайомитись із проблемами в Одесі, а тому плану їх вирішення поки що не має. Проте він уже володіє інформацією про загальний стан речей і вивчив довідку про ситуацію в суді, підготовлену РСГС.

Представник Одеського апеляційного господарського суду в раді Валерій Картере висловив сподівання, що після призначення Р.Волкова їхні суди почнуть активніше співпрацювати. Наприклад, останнім часом представники суду першої інстанції не проходять стажування в апеляційному суді, хоча установи й розміщені в одному будинку.

Після обговорення в закритому режимі РСГС цілком очікувано дала рекомендацію. Навряд чи в Р.Волкова виникнуть проблеми й у ВРЮ: останнім часом кандидати від «господарників» не отримували відмов. Однак найважче для судді почнеться вже в Одесі.

Госпсуд Одеської області не перший, куди приходять очільники з інших міст. На цьому фоні цікаво буде подивитися на статистику роботи судів через рік і порівняти, як змінюються показники після залучення «зовнішнього» керівництва.

Р.Волкову доведеться працювати в дуже непростому суді.

ПІДПРИЄМНИЦТВО

Житлова справа

Віктор Янукович переконаний, що перукарні та нотаріальні контори повинні мати можливість орендувати приміщення в житлових будинках. Глава держави попросив прибрати запропоновані Верховною Радою обмеження.

Президент повернув до парламенту закон №3825-VI «Про внесення змін до статті 6 Житлового кодексу Української РСР щодо визначення житлової та загальної площ об'єкта житлової нерухомості» (№3825-VI)

В.Янукович звернув увагу на нову редакцію ст.6 ЖК, якою, зокрема, передбачається заборона надання в житлових будинках приміщень для потреб виробничого характеру. На сьогодні ж існує заборона надання таких приміщень для потреб промислового характеру.

Президент уважає, що з такими нововведеннями не можна погодитись, оскільки заборона призведе до вимушеного припинення підприємницької діяльності багатьма бізнесменами, адже чимало з них мають саме в таких приміщеннях перукарні, пункти ремонту одягу чи взуття, приватні нотаріальні контори тощо. Тому В.Янукович запропонував парламенту замінити слово «виробничого» на «промислового».

Законом також запроваджувався порядок підрахунку площі лоджій, балконів, веранд і терас. Відповідний коефіцієнт мав установлювати центральний орган виконавчої влади з питань житлової політики, однак, на думку глави держави, коефіцієнт має бути прописаний у самому законі.

РЕЄСТРАЦІЯ

Нерухомий реєстр

Уряд затвердив порядок ведення Державного реєстру речових прав на нерухоме майно. Відповідну постанову Кабмін прийняв 26 жовтня.

Як нагадав міністр юстиції Олександр Лавринович, державна реєстрація прав на нерухоме майно в порядку, визначеному законом «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обмежень», здійснюватиметься в Україні з 1 січня 2012 року. При цьому закон визначає, що порядок ведення Державного реєстру речових прав на нерухоме майно має бути затверджений Кабінетом Міністрів. Ведення реєстру здійснюватиме новостворена Державна реєстраційна служба та структурні підрозділи територіальних органів Мін'юсту.

Постановою, зокрема, врегульовано питання, пов'язані з реєстрацією запитів, пошуком відомостей, унесенням відповідних записів, оформленням рішень і свідоцтв щодо права власності на нерухоме майно, наданням інформації фізичним та юридичним особам, а також інші питання здійснення державної реєстрації речових прав на нерухоме майно.

Реєстр міститиме інформацію про:

- нерухоме майно;
- право власності та суб'єктів цього права;
- інші речові права та суб'єктів цих прав;
- обтяження прав на нерухоме майно та суб'єктів цих прав.

Передбачається, що витяги з реєстру, зокрема, надаватимуться:

- власникам нерухомого майна або їхнім спадкоємцям;
- особам, в інтересах яких установлено обтяження речових прав на нерухоме майно;
- особам, які мають речові права на нерухоме майно.

О.Лавринович наголосив, що постанова забезпечить належну реалізацію закону, оскільки детально регламентовано всі процедури, необхідні для функціонування реєстру:

- реєстрацію заяв, запитів у базі даних;
- пошук відомостей;
- унесення записів, змін до них, скасування таких записів тощо.

РЕЗОНАНС

Тимошенко: «перезавантаження».

У ГПУ говорять про 5 кримінальних справ стосовно екс-прем'єра, у БЮТ — про 11

АЛІНА АЛЕКСАНДРОВА

Кількість кримінальних справ, порушених щодо Юлії Тимошенко, зростає не щоднини, а щогодини: у ГПУ говорять про 5, експерти називають 6, в БЮТ налічили 11. Днями прокуратура відновила розслідування кримінальної справи за обвинуваченням екс-прем'єра в розкраданні бюджетних коштів і ухиленні від сплати податків при здійсненні розрахунків за газ корпорацією «ЄЕСУ». То скільки ж загалом кримінальних справ проти ЮВТ?

Ю.Тимошенко чекають нові сюрпризи від ГПУ?

Справи давно минулих днів

Поки що тільки одна справа стосовно Ю.Тимошенко — про перевищення службових повноважень при підписанні газових контрактів у 2009 році — дійшла до суду і пройшла першу інстанцію. Хоча очевидно, що вирок, винесений Родіоном Кірєєвим, не остаточний, це принаймні напівлогічне завершення історії. Проте, крім цього, в арсеналі прокуратури є ціла «колекція» кримінальних справ проти Ю.Тимошенко.

Останнім часом правоохоронці почали «перезавантаження» старих кримінальних справ, які були порушені проти Юлії Володимирівни ще в часи владування Леоніда Кучми і закриті у 2005 році тодішнім Генпрокурором Святославом Піскуном. 24 жовтня ГПУ заявила про поновлення справи за фактами ухилення корпорацією «ЄЕСУ» від сплати понад 25 млн грн. податків під час розрахунків за природний газ і приховування доходів від діяльності її офшорної компанії.

За словами начальника пресслужби ГПУ Юрія Бойченка, матеріали в Генпрокуратуру передала податкова міліція, яка в ході розслідування інших справ виявила проведення «ЄЕСУ» незаконних операцій та ухилення від сплати податків. Ці матеріали були вивчені відповідними підрозділами, які дійшли висновку: постанови про закриття справи були винесені поспішно і невмотивовано. «Зараз справа відносно Ю.Тимошенко розслідується за двома статтями: ч.5 ст.191 («привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем в особливо великих розмірах або ці дії, вчинені організованою групою»; караються позбавленням волі на строк до 12 років) і ч.3 ст.212 КК («ухилення від сплати податків, що привело до ненадходження до бюджетів чи державних цільових фондів коштів в особливо великих розмірах», що передбачає позбавлення волі на строк до 10 років).

До речі, незважаючи на нападки бютівців, у ГПУ впевнені: строк давності поновленої справи не закінчився. Як пояснив Ю.Бойченко, «законодавством передбачено припинення обчислення строку давності у зв'язку зі скоєнням нового злочину. Оскільки ланцюжок скоєних Юлією Володимирівною злочинів не уривався, то, як тільки закінчувався один строк, починався інший».

Генпрокуратура збирається відновити кримінальне переслідування й соратників Ю.Тимошенко — колишнього гендиректора «ЄЕСУ», свекра Юлії Володимирівни Геннадія Тимошенка та екс-керівників корпорації Євгенія Шаго, Лідії Сокольченко й Антоніни Болюри. Всі вони також підозрюються в розкраданні бюджетних коштів і ухиленні від сплати податків. Ці кримінальні справи були закриті Шевченківським райсудом м.Києва в грудні 2004 року.

Борги особисті й державні

У середині жовтня прокуратура пригадала ще про один давно забутий грішок екс-прем'єра. Ю.Тимошенко обвинуватили в тому, що в 1990-х вона перевела на державу борг «ЄЕСУ» перед Міноборони РФ на суму $405,5 млн. 12 жовтня спецслужба порушила справу стосовно Ю.Тимошенко й експрем'єра Павла Лазаренка за ч.2 ст.15 КК («Замах на злочин») і ч.5 ст.191 КК.

Підставою для порушення цієї кримінальної справи став лист Міноборони Росії. У червні поточного року відомство звернулося до українського Кабміну з вимогою погасити заборгованість «ЄЕСУ» в сумі $405,5 млн. За цим фактом СБУ провела перевірку, в результаті якої і з'явилася кримінальна справа.

За інформацією слідства, в листопаді 1995 року Ю.Тимошенко вступила в злочинну змову з тодішнім віце-прем'єром П.Лазаренком. Вони створили комерційну структуру — ЗАТ «Єдині енергетичні системи України», яке було залучено до розрахунків за поставлений російський газ. Частину коштів, отриманих у результаті діяльності «ЄЕСУ», стверджують в СБУ, переказували на рахунки заснованої Ю.Тимошенко компанії Somolli Enterprises Limited (SEL). Усього ж, за словами начальника головного слідчого управління СБУ Івана Дерев'янка, за кордон від операцій «ЄЕСУ» було переказано понад $1 млрд, причому не тільки на рахунки SEL, а й на особові рахунки П.Лазаренка у швейцарських банках, а також на особовий картковий рахунок Юлії Володимирівни.

«Ю.Тимошенко, достовірно знаючи про гарантії Уряду й маючи реальну можливість здійснити розрахунки за поставлений газ, із травня 2000 року припинила здійснення «ЄЕСУ» постачань для Міноборони РФ, переклавши тим самим виконання своїх зобов'язань на державу в особі Кабінету Міністрів», — заявив І.Дерев'янко. Згідно з контрактом з російськими військовими, корпорація зобов'язалася поставити відомству будматеріали на вказану суму замість отриманого від РФ газу.

Швидкі в парі із забрудненнями

Ще дві кримінальні справи з'явилися на початку цього року за ініціативою ГПУ. Одна з них стосується продажу квот за Кіотським протоколом, друга — закупівлі машин швидкої допомоги. Пізніше ці справи були об'єднані в одне провадження. Розслідування закінчено вже давно, але вони ніяк не можуть покинути стіни ГПУ: у прокуратурі скаржаться, що адвокати затягують ознайомлення з матеріалами.

У справах про нецільове використання €180 млн і €200 млн, отриманих від продажу квот, виділених Україні за Кіотським протоколом, і про закупівлю машин швидкої допомоги (мова йде про 67 млн грн.), Ю.Тимошенко вкотре обвинувачують у перевищенні влади і службових повноважень, що призвело до тяжких наслідків.

Однак і це не все. Не відома доля ще однієї старої справи, поновленої ГПУ минулого року. Вперше вона була порушена в травні 2004 року у зв'язку зі спробою Ю.Тимошенко дати хабар суддям Верховного Суду за звільнення з-під варти її родичів. Тоді помічник Ю.Тимошенко Володимир Боровко звернувся в ГПУ із заявою про те, що лідер БЮТ дала йому $125 тис. для передання суддям, які мали за це винести рішення про звільнення із СІЗО колишніх керівників корпорації «ЄЕСУ». В.Боровко надав Генпрокуратурі відеозапис своєї розмови з Ю.Тимошенко на цю тему.

Сьогодні ГПУ говорить про 5 кримінальних справ стосовно експрем'єра, у бютівців свій рахунок. «За нашою інформацією, прокуратурою розглядаються 11 таких справ», — заявив недавно Сергій Соболєв. Більшість із них, за його словами, були закриті багато років тому. За деякими відомостями, в надрах прокуратури дійсно «зріють» нові кримінальні справи, що стосуються минулого Ю.Тимошенко, багато з яких логічно пов'язані між собою. Так це чи ні — покаже час.

НА МІСЦІ ЗЛОЧИНУ

Судді в частці з адвокатом

Служба безпеки викрила й зупинила протиправну діяльність двох діячів з Харківського апеляційного адміністративного суду і приватного адвоката, які вимагали в підприємця хабар за те, щоб залишити чинним рішення попередньої судової інстанції щодо податкових зобов'язань на суму понад 1 млн грн.

За інформацією прес-центру СБУ, 18 жовтня співробітники Служби безпеки спільно з Генеральною прокуратурою затримали обох суддів у той момент, коли адвокат, який був посередником, передавав їм гроші.

Під час проведення обшуку в суддів вилучено $6 тис., а в адвоката — $2 тис., які він залишив собі як винагороду за посередництво.

Проти одного судді й адвоката Генеральною прокуратурою порушено кримінальні справи. Вирішується питання про порушення кримінальної справи проти другого судді.

ЗЕМЛЯ

Повернуті ділянки

Прокуратурою Харківської області порушено кримінальну справу щодо службових осіб управління Держкомзему одного з районів області, які перевищили свої службові повноваження й незаконно передали у власність земельні ділянки.

Прокуратурою області 19 жовтня 2011 року порушено кримінальну справу стосовно службових осіб управління Держкомзему в Харківському районі за ознаками злочинів, передбачених ч.3 ст.365, ч.2 ст.366 КК.

Встановлено, що вказані службові особи наприкінці 2009 року, перевищивши надані їм законом повноваження, погодили проекти землеустрою щодо передання 26 громадянам у власність земельних ділянок для зведення та обслуговування житлових будинків і господарських споруд загальною площею 2,6 га на території м.Південного Харківського району. Як наслідок, у власність громадянам було незаконно передано ділянки з лісового фонду в межах прибережно-захисної смуги водойми, чим державі завдано збитків на суму 1 млн 40 тис. грн.

Прокуратурою області заявлено позов до Харківського районного суду про скасування державних актів на право власності на земельні ділянки, їх державної реєстрації та повернення земель територіальній громаді міста. Водночас до місцевого суду надіслано заяву про забезпечення позову шляхом накладення арешту на земельні ділянки та заборони їх використання.

У ФОКУСІ АНАЛІЗУ

Вибухова конференція.

Як боротися з тероризмом, не порушуючи при цьому прав людини

ЮЛІЯ ГАЙДАЙ

Хоч Україна ще жодного разу не ставала мішенню міжнародних терористичних організацій, Президент Віктор Янукович назвав боротьбу із цим явищем одним з пріоритетів державної політики. Правові аспекти проблеми обговорювали на міжнародній конференції «Притягнення терористів до суду: сприяння досягненню європейських стандартів і обмін передовим досвідом». Уперше в Києві зібралися вчені, правоохоронці й законодавці з України, Австрії, Бельгії, Великої Британії, Швейцарії, представники СБУ й ГПУ.

До питання Гуантанамо

Конференція такого типу в Україні проводиться вперше. І хоча поки що наша країна не привертала уваги терористів на зразок Усами бен Ладена, вона не може ігнорувати загрозу, привид якої лякає сьогодні весь світ.

Учасники конференції протягом двох днів обговорювали проблеми запобігання тероризму, боротьби із цим явищем на законодавчому рівні, використання спеціальних методів розслідування, міжнародної співпраці під час арешту, досудового тримання під вартою й екстрадиції підозрюваних у скоєнні злочинів, пов'язаних з тероризмом, захисту жертв, свідків і осіб, що співпрацюють із правоохоронними органами.

Кожен, хто виступав на відкритті форуму, нагадував про необхідність дотримання прав людини. Про це заявила координатор з питань боротьби з тероризмом Ради Європи Марта Рекене. Це особливо підкреслила у своєму виступі український омбудсмен Ніна Карпачова. «Міжнародна практика свідчить, що методи протидії тероризму часто призводять до грубих порушень прав людини. Комісар Ради Європи з прав людини Томас Гаммарберг у заяві від 5 вересня 2011 року констатував: розгортання США й антитерористичною коаліцією «глобальної війни з тероризмом» дозволило скоїти в рамках таємних операцій численні злочини, відповідальність за яких покладається і на європейські держави. Назви в'язниць Гуантанамо й «Абу-Грейб» стали для всього світу синонімами тортур. «Війни проти тероризму, які ведуть США і НАТО в Іраку, Афганістані й Пакистані, за 10 років призвели до загибелі та поранення понад півмільйона людей (переважна більшість із них — цивільні особи) і появи майже 8 млн біженців. Це свідчить про масове порушення головного права людини — права на життя», — відзначила Н.Карпачова.

Чи можливо боротися з тероризмом, не порушуючи при цьому прав людини? Досвід США й частини європейських країн, які зіткнулись із цією загрозою, поки що демонстрував протилежне. А Рада Європи неухильно вимагає від своїх членів дотримання цього постулату. Чи немає тут суперечності?

«Права людини — наріжний камінь цивілізованого суспільства. Але, забезпечуючи права терористів, не можна забувати про права людей, на життя яких вони вчиняють замах. У боротьбі з тероризмом повинен бути дотриманий баланс примусових заходів та заходів із захисту прав людини. Особисто мені цікаво послухати, як ця проблема вирішується в різних країнах, — розповів «ЗіБ» під час перерви про свої очікування від конференції заступник начальника головного слідчого управління СБУ Віталій Маяков. — Також важливо буде дізнатися про правові механізми, які використовуються в інших країнах спецслужбами для протидії терористичній діяльності. У кожній з держав правоохоронні органи мають різні повноваження й арсенал заходів, які можна застосовувати в боротьбі з тероризмом».

СБУ в ролі організатора

Присутні поділилися досвідом розслідування терористичних проявів. Про те, як із цими злочинами борються в Україні, розповіли представники СБУ. За 12 років — з тих пір, як у 2001 році в Україні була введена кримінальна відповідальність за здійснення терористичного акту, — вже напрацьований певний досвід. За цей час слідчі СБУ розслідували 22 кримінальні справи відносно 35 осіб. До судів направлено 9 справ стосовно 25 обвинувачених, до цього часу триває розслідування 4 справ. Першим терактом, який розслідувала СБУ, стала спроба підірвати тролейбус у Дніпропетровську в жовтні 2001 року. Вибуховий пристрій тоді не спрацював. Останній прояв тероризму був 21 жовтня в Запоріжжі — в камері схову речей одного із супермаркетів Орджонікідзевського району вибухнув саморобний пристрій. На щастя, обійшлося без жертв. Міліція порушила кримінальну справу. Спочатку — за ст.296 («Хуліганство»), пізніше злочин був перекваліфікований за ст.258 («Терористичний акт»).

Утім, поки що українці можуть спати спокійно: всі вітчизняні теракти можна швидше назвати «містечковими». На думку співробітників СБУ, законодавча база для боротьби із цим явищем достатня. «Законодавець досить оперативно реагує на будь-які зміни. У 2001 році в новому КК з'явилася ст.258 «Здійснення терористичного акту». Але це не означає, що дотепер ми такі злочини не розслідували, просто вони кваліфікувалися за іншими статтями кодексу, — розповів «ЗіБ» В.Маяков. — Скажімо, той же замах на Наталю Вітренко свого часу кваліфікувався як «посягання на життя державного діяча». Зараз же це злочин, швидше за все, «проходив» би за статтею «Терористичний акт». У 2006 році, після ратифікації Європейської конвенції про боротьбу з тероризмом, у нашому КК з'явилися нові стст.258[1]—258[4]: «Залучення до здійснення теракту», «Публічні заклики до здійснення теракту», «Створення терористичної групи або терористичної організації», «Сприяння здійсненню теракту».

Якщо в Росії теракти розслідують усі правоохоронні органи (міжвідомчі інструкції лише розмежовують, який вид тероризму розслідують органи внутрішніх справ, який — ФСБ, прокуратура і т.д.), то в Україні теракти — виключна підслідність СБУ, так само, як у США, де цим займається ФБР. «Як ФБР у США, СБУ в Україні — орган, що організовує проведення оперативних заходів і розслідувань терактів, але за необхідності може бути задіяна вся система правоохоронних органів і прикордонна служба. На щастя, ми поки даємо собі раду», — заспокоїв В.Маяков.

ДОКАЗИ

Гроші стали поперек горла

Прокуратурою Зарічного району м.Сум до суду направлено кримінальну справу за обвинуваченням одного з керівників Державної інспекції охорони навколишнього природного середовища в Сумській області.

Як повідомив «ЗіБ» старший слідчий прокуратури Зарічного району м.Сум Євген Горобець, було встановлено, що до підсудного звернувся громадянин з проханням отримати висновок щодо відповідності екологічним нормам проекту землеустрою. Підсудний запропонував цьому громадянину передати хабар у розмірі 1000 грн. за оперативне вирішення питання. Згодом чиновникові було передано частину хабара в розмірі 400 грн., а решту грошей громадянин пообіцяв віддати біля одного із супермаркетів м.Сум. Саме там службовця і було затримано працівниками УСБУ в Сумській області.

При затриманні чоловік чинив активний спротив правоохоронцям, сховав хабар у роті й намагався його проковтнути. Аби не викрили його злочинних дій, кусав правоохоронців за руки та кілька годин тримав у роті 6 100-гривневих купюр, стверджуючи, що гроші давно проковтнув. Але після проведення певних медичних процедур правоохоронці вилучили грошові знаки.

Стосовно чиновника порушено кримінальну справу за ч.3 ст.368 КК, а також за ч.2 ст.342 і ч.2 ст.345 КК (опір та спричинення тілесних ушкоджень працівникам правоохоронного органу у зв'язку з виконанням ними своїх службових обов'язків).

Порушникові загрожує до 10 років позбавлення волі з конфіскацією майна.

КОНФЕРЕНЦІЯ

За вищим кваліфікаційним зразком.

«Ми маємо підтримати ВККС у побудові незалежної системи добору кадрів»

МАРИНА ЗАКАБЛУК

Сьогодні багато говорять про незалежність суддів. Кожен вкладає в це поняття свій зміст, проте всі розуміють: про незалежність майбутніх володарів мантій потрібно дбати ще на етапі добору кадрів. Вища кваліфікаційна комісія суддів, у руки якої закон «Про судоустрій і статус суддів» передав кермо відбору кадрів для Феміди, вперше в історії незалежної України провела цю процедуру за загальноприйнятими у світі правилами — на основі анонімного тестування та кваліфікаційного іспиту. Це перший крок до створення неупередженої, об'єктивної третьої гілки влади в нашій країні. Аби визначити, якими мають бути наступні кроки в процесі реформування вітчизняної судової системи, ВККС вирішила порадитися зі знавцями справи. Це вона й зробила на першій міжнародній науково-практичній конференції «ВККС: досвід, актуальні питання та перспективи».

А.Портнов переконаний, що закон «Про судовий збір» закладає нові можливості для фінансової незалежності судової системи.

Подвійна відповідальність

«Хочу розчарувати тих, хто сподівався почути від мене романтичні розмірковування про те, що ВККС удається на високому рівні впроваджувати судову реформу. Проте не маю намірів і заперечувати наші здобутки за рік і визнані міжнародною спільнотою як значний крок до побудови правової держави», — розпочав свій виступ голова постійно діючого органу Ігор Самсін.

За його словами, логічний і зважений підхід законодавця до визначення ролі комісії в системі судоустрою надає «кваліфікаційникам» упевненості в тому, що вони йдуть правильним шляхом.

«Тим більше що експерти Венеціанської комісії рік тому, проаналізувавши закон «Про судоустрій і статус суддів», дійшли висновку: ВККС відповідає міжнародним стандартам. Така оцінка є проривом для законодавчої роботи у сфері судової реформи, у той же час довіра, висловлена європейськими експертами, покладає на комісію подвійну відповідальність за результати діяльності», — додав І.Самсін.

Також він розповів, що нещодавно перебував з візитом у Страсбурзі, де проходили слухання щодо судових систем країн Східної та Центральної Європи. На цьому зібранні була озвучена теза щодо необхідності інтеграції ВККС у систему органів суддівського самоврядування.

«Я замислився над цим питанням: чи можемо ми сформувати систему суддівського самоврядування, аби безболісно вписати в неї комісію? Сьогодні в нас протилежна ситуація: суддівське самоврядування інтегроване у ВККС, оскільки більшість членів з її складу призначаються найвищим органом самоуправління — з'їздом суддів», — зазначив керманич комісії.

На його думку, перш ніж відповісти на поставлене питання, потрібно визначити, чи є сумісними завдання діяльності ВККС та суддівського самоврядування, чи не відбудеться «інтервенції» держоргану (адже комісія є органом державної влади). «У цій ситуації може виникнути замкнене коло: суддівське самоврядування призначає 6 членів постійно діючого органу, який, у свою чергу, долучається до роботи в самоврядуванні. Це питання для дискусії», — наголосив І.Самсін.

Говорив голова ВККС і про незалежність людей у мантіях: «Важливою гарантією незалежності суддів є відповідний рівень винагороди, соціального захисту та матеріального забезпечення». На його думку, якщо забезпечити законників службовим житлом, надати їм соціальні гарантії, то в майбутньому не виникатиме проблем щодо забезпечення вітчизняної Феміди суддівськими кадрами.

Реформа крок за кроком

Одним з основних доповідачів на заході був радник Президента — керівник головного управління з питань судоустрою АП Андрій Портнов. Він не тільки розповів учасникам зібрання про роль ВККС у «переформатуванні» української Феміди, а й поділився планами про подальші кроки «реставрації» судової системи.

За словами А.Портнова, судова реформа в Україні розпочалася з ініціативи Президента, який уніс до Верховної Ради законопроект «Про судоустрій і статус суддів». 7 липня 2010 року парламент прийняв нові правила, дотримуючись яких, вітчизняна Феміда стала працювати більш якісно та ефективно. Наступним кроком була робота над проектом нового Кримінального процесуального кодексу, який є фундаментом судової реформи. Невід'ємним елементом проведення змін у нашій країні є ухвалення закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо гуманізації відповідальності за правопорушення у сфері господарської діяльності)» №9221. Поки ми чекаємо на висновки Європейської комісії «За демократію через право» щодо нового проекту КПК, потрібно вдаватися до короткотермінових коректив.

До речі, очікується, що оцінку Венеціанської комісії Україна отримає в першій декаді листопада. Також є надія, що ВР до кінця року встигне розглянути проект цього кодексу.

«Нагадаю, що парламент прийняв закон «Про судовий збір», який закладає нові можливості для фінансування судової системи. Завдяки голові Державної судової адміністрації були ініційовані переговори з Урядом, Міністерством фінансів, результатом яких стало те, що фактично вперше кошти від судового збору будуть спрямовані не до загального, а до спеціального фонду держбюджету. За попередніми підрахунками, фінансування судової влади зможе істотно збільшитися», — додав радник Президента.

Також він повідомив, що на черзі — ще кілька пропозицій Президента, які будуть унесені останнім до парламенту. Вони стосуються подальшої судової реформи, але вже в аспекті діяльності органів прокуратури й адвокатури. Очікується, що через кілька тижнів під головуванням Віктора Януковича буде створена нова робоча група з питань реформування органів прокуратури та адвокатури. Результатом її діяльності має стати внесення до парламенту нових проектів законів про адвокатуру та прокуратуру.

«Ще дуже рано говорити про результати, проте варто порівняти нинішній стан судової системи й той, який існував до проведених змін. По-перше, за рекомендацією європейських експертів, законом «Про судоустрій і статус суддів» значно зменшено повноваження парламенту і Президента. Ви пам'ятаєте, яка в нас була система призначення й обрання суддів. Проводилися певні співбесіди, відбувалося ходіння суддів до Комітету ВР з питань правосуддя, нардепів, парламенту. Як наслідок, судді фактично втрачали частину своєї незалежності, обмінюючи її на зв'язки з впливовими політичними силами», — зауважив А.Портнов.

Сьогодні можна констатувати: практично 100% рішень Вищої кваліфікаційної комісії суддів реалізуються парламентом без зволікань, тобто постійно діючий орган уносить пропозиції — ВР голосує.

Добір заради зміцнення незалежності

За словами представника АП, основною рекомендацією для подальшої діяльності ВККС було те, щоб до її складу входила більшість суддів. Згідно з реформою, ініціатором якої був Президент, сьогодні ми маємо саме таку комісію: більшість в її складі — судді, вона є незалежною, що констатують і міжнародні організації, які надають Україні технічну допомогу.

Півтора року тому в Україні існували кваліфкомісії адміністративних, господарських, військових і загальних судів, які працювали за різними правилами та методологією. Іноді ВККС, яка до осені 2010 року працювала на громадських засадах, по півроку не проводила засідань через брак кворуму. Комісія залежала від суб'єктів, які формували її склад, наприклад Президента та парламенту. Останні могли в позапроцесуальний спосіб впливати на її рішення.

Нині ця «традиція», схоже, вже забута, адже за рік діяльності оновленої ВККС жодного разу не доводилося чути, що в неї немає кворуму, чи про застосування різних підходів до вирішення однакових питань.

«ЗМІ часто критикують ВККС. Іноді ця критика конструктивна, іноді — ні. Ось, наприклад, останній напад на ВККС: їй закидали, що під час проведення конкурсу на зайняття вакантних посад суддів у списку потенційних претендентів з'явилися прізвища тих, чиї батьки працюють у судовій системі. У чому ж проблема? Це просто суддівські династії. Якщо, наприклад, дитина виховується в сім'ї судді Верховного Суду, що в цьому поганого? Може, вона обере професію слюсаря чи електрика, а можливо, теж захоче стати суддею. У такому разі людині доведеться пройти шлях добору. Тому ми маємо підтримати ВККС у побудові незалежної системи добору кадрів», — наголосив А.Портнов.

Також він звернув увагу на ту обставину, що вперше цей орган працює на постійній основі. Адже раніше члени комісій працювали за основним місцем роботи й лише іноді збиралися на засідання.

«Як член ВРЮ, хочу сказати: діяльність ВККС повинна стати для нас зразком. На жаль, першу не вдалося сформувати за тим же принципом, що й ВККС — аби більшість у ній мали судді, призначені самими суддями. Адже, на відміну від ВККС, формування складу ВРЮ регулюється нормами Конституції», — зазначив радник Президента. Проте і цей крок буде врешті-решт зроблений, адже глава держави задекларував перед європейськими інституціями, що рекомендації Венеціанської комісії стосовно діяльності ВРЮ будуть ураховані після того, як в Україні розпочнеться робота з унесення змін до Основного Закону.

Якщо до проведення судової реформи рішення Вищої ради юстиції міг скасувати суддя, який ставав фігурантом дисциплінарної справи, то сьогодні ситуація змінилася. Разом з тим зменшилася кількість рейдерських захоплень. «Ми практично не чуємо, наприклад, про рішення суду Тернопільської області, яке заблокувало проведення загальних зборів акціонерів на Дніпропетровщині чи Луганщині. Такі випадки стали винятками, хоча кілька років тому це було, так би мовити, щоденною практикою», — наголосив А.Портнов.

Незабаром ВРЮ розглядатиме рішення ВККС щодо першого добору суддів. Очікується, що конституційний орган виконає цю функцію так, як її виконують Президент і парламент, — без додаткових опитувань кандидатів. У такому разі можна буде стверджувати, що судова система просунулася ще на один крок до зміцнення своєї незалежності. Далі держава має замислитись і над відповідним рівнем винагороди, соціального захисту та матеріального забезпечення суддів… ❷

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД

Спектр покарання.

Експерти рекомендують штрафувати несумлінних суддів

ОЛЕКСІЙ ПИСАРЕВ

Сьогодні в нашій державі існує лише два види санкцій для суддів, які припускаються помилок чи порушують присягу: догана і звільнення. Експерти переконані, що така ситуація обмежує можливості контрольних органів, і пропонують за деякі неправомірні дії встановлювати штрафи або тимчасово відсторонювати від виконання обов'язків.

Дисциплінарній відповідальності суддів була присвячена робота однієї із секцій на міжнародній конференції «ВККС: досвід, актуальні питання та перспективи», яка тривала в Києві 20—21 жовтня. Для того щоб поділитися досвідом контролю за законниками у своїй країні, до української столиці прибув експерт Ради Європи, суддя Апеляційного суду м.Лісабона Хосе-Мануель Кардосо.

На його думку, оскільки порушення, яких припускаються судді, мають різний характер і ступінь тяжкості, санкції теж не повинні бути однаковими. Як приклад він навів розгалужену систему санкцій, що діє на його батьківщині.

За дрібні порушення, які не можна залишити поза увагою, португальське законодавство передбачає винесення догани. Вона не завжди підлягає реєстрації та може бути винесена навіть без дисциплінарного провадження, якщо законник не має заперечень.

У випадку нехтування обов'язками або їх невиконання суддю в Португалії можуть оштрафувати. Залежно від тяжкості порушень законник утратить заробітну плату за період від 5 до 90 днів. У разі якщо дії судді підривають престиж суду, в якому він працює, законника переведуть на іншу посаду тієї ж категорії, але за межами попереднього округу. При цьому він втратить 60 днів трудового стажу.

За серйозне нехтування своїми обов'язками португальського суддю можуть відсторонити від роботи на строк від 20 до 240 днів. Цей час виключать із трудового стажу, за нього не буде виплачена зарплата, і, крім цього, перед виходом на пенсію його доведеться відпрацювати. Якщо ж порушення ще серйозніші, суддю усунуть від роботи на 1, а то й на 2 роки.

Контрольний орган може і примусово відправити суддю на пенсію. Така санкція буде застосовувана в разі неспроможності пристосуватися до професійних вимог, або ж у випадку аморальної або неетичної поведінки. Також це покарання може бути застосоване в разі засудження за злочин. Якщо суддя здійснював ще серйозніші порушення або вчиняв їх систематично — його буде звільнено з роботи. У такому випадку він повністю втратить статус й отримуватиме звичайну (не суддівську) пенсію відповідно до трудового стажу.

У своїй доповіді португальський експерт звернув увагу також на той факт, що відповідно до українського законодавства дисциплінарне стягнення автоматично знімається через рік після його накладення. На думку Х.-М.Кардосо, такий короткий термін для зняття дисциплінарного стягнення недостатній для того, щоб гарантувати його ефективність не тільки як міри покарання, а і як запобіжного заходу проти майбутніх порушень.

Представники різних країн поділилися досвідом контролю за роботою суддів.

«Швидке автоматичне зняття стягнення та відсутність ефективної системи реєстрації дисциплінарних порушень урівнює всіх суддів — як тих, чия поведінка завжди була взірцевою, так і тих, хто неодноразово скоював дисциплінарні порушення», — наголосив експерт Ради Європи.

Очевидно, що будь-яка санкція не має проходити безслідно, однак те, чи з'являться нововведення у вітчизняному законодавстві, залежить від парламентарів, а також від контрольних органів, які мають можливість звернути увагу на прогалини. ❷

АКТУАЛЬНЕ ІНТЕРВ'Ю

Начальник відділу правової експертизи та представництва Вищої ради юстиції в судах Наталія СУХОВА:

«Практично всі судді, стосовно яких ВРЮ вносить подання про звільнення з посади за порушення присяги, оскаржують його»

***Наталія СУХОВА** народилася в 1967 р. в м.Києві.*
У 1998 р. закінчила Київський національний університет ім. Т.Шевченка за спеціальністю «Правознавство».
Після закінчення навчання працювала провідним, головним спеціалістом департаменту представництва інтересів держави в судах Міністерства юстиції України.
З 2001 р. — головний спеціаліст, завідувач відділу правової експертизи проектів документів секретаріату Центральної виборчої комісії.
У 2005 р. призначена начальником відділу правової експертизи та представництва Вищої ради юстиції в судах секретаріату ВРЮ.
Заслужений юрист України.

ТЕТЯНА КУЛАГІНА

За останні кілька років представники суддівського корпусу довели, що без бою з мантією не прощаються. Про те, скільки суддів, щодо яких ВРЮ внесла подання про звільнення за порушення присяги, оскаржили її рішення в суді та скільком удалося повернутися на посади, розповіла в інтерв'ю «ЗіБ» начальник відділу правової експертизи та представництва Вищої ради юстиції в судах Наталія СУХОВА.

«Жодне цьогорічне рішення Ради не визнане незаконним»

— Наталіє Іванівно, розкажіть про загальну тенденцію оскарження рішень ВРЮ до Вищого адмінсуду. Чи поменшало скарг на вердикти Ради порівняно з минулим роком? У скількох рішеннях ВРЮ суд знайшов порушення?

— Порівняно з попереднім роком скарг на вердикти Вищої ради юстиції поменшало. Так, у минулому році 19 суддів оскаржили рішення Ради, а в нинішньому — 10, з них двоє оскаржили рішення про звільнення з адміністративної посади. Проте кількість оскаржень прямо пропорційна кількості рішень ВРЮ щодо звільнення суддів за особливих обставин, зокрема за порушення присяги. Практично всі судді, стосовно яких Рада ухвалює рішення про внесення подання про звільнення з посади за особливих обставин, оскаржують його.

У 2010 році суд визнав незаконними 4 рішення Ради з названих питань. Аналізуючи акти ВРЮ, суд зробив висновки про відсутність у діях суддів ознак порушення присяги. Хоча, на мою думку, суд не повинен був цього робити, оскільки з набранням чинності законом «Про судоустрій і статус суддів» правом установлювати факти порушення присяги наділені лише дві інституції: Вища рада юстиції та Вища кваліфікаційна комісія суддів. Разом з тим такий ретельний розгляд судом справ та врахування його правових позицій дозволили Раді в цьому році ухвалити такі рішення, законність яких не викликала в суду жодного сумніву. На сьогодні жодне цьогорічне рішення Ради не визнане незаконним.

— Чимало звільнених за порушення присяги законників, оскаржуючи подання ВРЮ у Вищому адмінсуді, звертали увагу на те, що відповідні рішення Рада ухвалювала за їх відсутності. Скільки вердиктів ВРЮ суд визнав незаконними саме із цих підстав?

— Жодного рішення суду, яким би визнавалося незаконним подання Вищої ради юстиції лише з підстав відсутності судді на засіданні Ради, не існує. Як раніше, так і тепер Рада не приймає рішень заради самих рішень. Ухвалення рішення передує копітка робота окремого члена Вищої ради юстиції, працівників секретаріату і членів відповідної секції. Крім того, хоча закон і не передбачає запрошення судді на засідання секції Ради, для забезпечення всебічного та повного розгляду всіх обставин таке запрошення відбувається, й у разі першої неявки судді розгляд питання стосовно нього обов'язково переноситься на інше засідання секції, не кажучи вже про засідання ВРЮ. Разом з тим траплялися випадки, коли суддю запрошували не 1 і не 2 рази, а по 10—15 разів, а він не приїздив. Але й за таких обставин у кожному конкретному випадку, аналізуючи причини відсутності судді, Рада спочатку визначається щодо можливості розгляду питання за відсутності людини, й тільки за умови підтримання цього рішення присутніми на засіданні членами Ради починає розгляд відповідного питання по суті.

— У багатьох скаргах, що надходять до Вищого адмінсуду, йдеться про бездіяльність ВРЮ, тобто про нерозгляд на засіданні Ради питання про притягнення судді до відповідальності за скаргами, які надходять від громадян та юридичних осіб. Як правило, голова ВРЮ направляє такі звернення до ВККС, а не порушує питання про перевірку. Чи є сенс узагалі скаржитися до ВРЮ? І в яких випадках вона все ж може ініціювати перевірку?

— Відповідаючи на це питання, варто згадати ч.2 ст.55 Основного Закону нашої держави, відповідно до положень якої кожному громадянину гарантується право оскаржити в суді рішення, дії чи бездіяльність органів державної влади, посадових і службових осіб. Саме це право реалізують громадяни України, звертаючись до Вищої ради юстиції. Разом з тим жодне положення будь-якого акта не може читатися та застосовуватися відірвано від інших норм законодавства. Кажу це у зв'язку з тим, що Конституція містить ще й таку норму: органи державної влади, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України (ч.2 ст.19). Тобто, аналізуючи викладені у зверненні відомості, Рада насамперед з'ясовує, чи є вони підставою для реалізації визначених ст.3 закону «Про Вищу раду юстиції» повноважень. До прикладу, якщо у зверненні йдеться про незгоду з рішенням суду, то це не означає, що суддя, який виніс таке рішення, порушив присягу, скоїв дисциплінарний проступок чи порушив вимоги щодо несумісності. Тому на таке звернення надається відповідь з роз'ясненнями. Якщо ж у зверненні містяться відомості, що свідчать про вчинення суддею недбалості, дій, які можуть викликати сумнів у його неупередженості, об'єктивності або спричинили негативні наслідки, а також якщо є відомості про порушення суддею вимог щодо несумісності, то призначається перевірка таких відомостей, результати якої вивчає колегіальний орган з ухваленням відповідного рішення. Відразу наголошу, що суб'єктами звернення до ВРЮ стосовно внесення подання про звільнення судді з посади є ВККС і член Ради, щодо відкриття дисциплінарного провадження стосовно суддів вищих судів — член Ради. Звернення всіх інших заявників є джерелом інформації про дії суддів. До слова, з початку року з 285 перевірок 148 призначені за зверненнями громадян та юридичних осіб.

«Деякі скаржники мають за мету використати ВРЮ проти конкретного судді»

— Чи відомі вам випадки, коли скаржники, які звертаються до ВРЮ, намагаються використати цей орган проти конкретного судді?

— Мені такі випадки не відомі. Разом з тим, враховуючи, що в лівовій частці звернень, які надходять на адресу Ради, говориться про незгоду з рішенням того чи іншого суду, можна погодитися, що опосередковано деякі скаржники мають за мету використати ВРЮ проти конкретного судді. Особливо тоді, коли оскаржуються дії судді, а розгляд справи ще не закінчено.

— Чи можете пригадати, яким був механізм оскарження рішення ВРЮ до внесення законодавчих змін?

— На момент створення Вищої ради юстиції діяв Цивільний процесуальний кодекс, гл.31-А якого передбачала можливість оскарження рішень, дій або бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб. Такі скарги подавалися до місцевих судів за місцезнаходженням суб'єкта оскарження, рішення за результатами розгляду скарги підлягало апеляційному і касаційному перегляду, а тому справи слухалися роками. Після створення адміністративних судів справи про оскарження рішень, дій чи бездіяльності ВРЮ розглядалися по всій країні, оскільки територіальна підсудність таких справ визначалася за місцем проживання позивачів, а позивалися до Ради в переважній більшості судді. Рішення судів у цих справах також підлягали апеляційному й касаційному переглядам, тож до ухвалення кінцевого вердикту проходили роки, тоді як тепер процедура оскарження, як правило, триває до 3 місяців. Навіть на сьогодні в касаційній інстанції — 17 справ, провадження в яких розпочиналося за старим порядком оскарження. Як відомо, в травні 2010 року Кодекс адміністративного судочинства доповнили ст.171[1], де визначено особливості провадження у справах щодо оскарження актів, дій чи бездіяльності парламенту, глави держави та Вищої ради юстиції. Серед таких особливостей — надання Вищому адміністративному суду повноважень щодо розгляду зазначеної категорії справ по першій інстанції; створення окремої палати; неможливість оскарження рішення. Двома місяцями пізніше до кодексу були внесені зміни: скорочено з року до місяця строк звернення до суду в справах щодо прийняття громадян на публічну службу, її проходження, звільнення з публічної служби. Право розглядати такі позови надано колегії вищого спеціалізованого суду, яка складається з 5 досвідчених суддів. Подібним чином розглядаються справи, де сторонами є судді та ради юстиції, в багатьох європейських країнах. Наприклад, у Португалії рішення Вищої ради юстиції оскаржуються лише до Верховного суду країни, голова якого, до речі, очолює ВРЮ.

«Чинний на сьогодні механізм оскарження є виправданим і логічним»

— Як ви ставитеся до того, що п'ята палата ВАС є першою й останньою інстанцією, до якої можна оскаржити рішення ВРЮ? На вашу думку, чи повинен бути передбачений механізм апеляції?

— Певною мірою для нас незвичним є те, що рішення одного суду є першим і остаточним. Разом з тим, ураховуючи специфіку таких спорів, публічність посади судді та спеціальний порядок її зайняття та звільнення з неї, чинний на сьогодні механізм оскарження є виправданим і логічним.

— Припустимо, що суддя, якого ВРЮ звільнила за порушення присяги, оскаржив це рішення до ВАС і виграв справу. Чи означає це, що він гарантовано може повернутися на колишнє місце роботи? Чи взагалі прописана процедура поновлення судді на посаді за таких обставин?

— Процедура поновлення судді на посаді в чинному законодавстві не прописана. Саме з огляду на це, враховуючи процедуру призначення на посаду судді, виправданим є встановлення припинювальних строків: місячного з дня, коли особа дізналася або повинна була дізнатися про порушення своїх прав, — для звернення до суду у справах щодо оскарження рішення Вищої ради юстиції та 20-денного з дня відкриття провадження у справі — для розгляду і вирішення справи судом. Адже були випадки, коли суди першої та апеляційної інстанцій відмовляли суддям у задоволенні позову до Вищої ради юстиції, Президента чи Верховної Ради. А через 2—3 роки суд касаційної інстанції скасовував рішення нижчих судів і визнавав неправомірними рішення ВРЮ, глави держави чи парламенту. За цей час на вивільнену посаду судді призначалась інша особа. Припинити ж повноваження судді можна тільки з підстав, визначених ч.5 ст.126 Конституції, і серед них така підстава, як звільнення у зв'язку з поновленням на посаді попереднього судді, відсутня. Крім того, як можна поновити на посаді особу, повноваження якої закінчилися? Маю на увазі суддів, яких призначали на посади місцеві ради на 10 років. Думаю, що цю проблему мають вирішити законодавці.

— Чи були випадки, коли ВРЮ була позивачем у справі? З якими вимогами зверталась і скільки справ виграла?

— На моїй пам'яті був один такий випадок. Вища рада юстиції позивалася до переможця конкурсних торгів щодо закупівлі палива. Запропонувавши найменшу ціну, що відповідно до закону є головним для визначення переможця, підприємство виграло конкурс, але зобов'язання за договором не виконало. Суд погодився з нашими аргументами й задовольнив позов у повному обсязі.

— Як часто на адресу ВРЮ лунають звинувачення і як у таких випадках діє Рада? Наприклад, ВККС, яку нещодавно звинуватили в корупції, збирається захищати свою честь у суді.

— Певно, що робота Вищої ради юстиції завжди цікавить спільноту, особливо в наш час, коли довіра до судової влади в суспільстві надзвичайно низька, адже саме на Раду законом покладено відповідальність за формування висококваліфікованого суддівського корпусу. Також не є таємницею, що дії ВРЮ, спрямовані на захист судді від необґрунтованого звинувачення, викликають негативні відгуки того, хто поскаржився на служителя Феміди. У той же час суддя, покараний Радою, теж не в захваті від такого рішення. Коментарі тих чи інших осіб, які здебільшого знають ситуацію лише з одного боку, щодо дій органу, його рішень час від часу збурюють суспільний інтерес. Проте в народі говорять: «До чужого рота не приставиш ворота». Тому свій авторитет Рада має захищати своїми виваженими рішеннями, законність та обґрунтованість яких уже не раз перевірялася судом, а також відкритістю.

«Певним недоліком є робота переважної більшості членів ВРЮ на громадських засадах»

— ВРЮ задовольнила чимало скарг на рішення ВККС, скасувавши відповідні вердикти комісії та зобов'язавши її прийняти нові. Проте, якщо комісія не змінить свого рішення і скаржник знову оскаржуватиме його до вашого колегіального органу, утвориться замкнене коло. Чи є з нього вихід?

— Теоретично проблема є. Разом з тим на практиці таких випадків не було. Крім того, в деяких випадках закон передбачає альтернативний спосіб оскарження рішення ВККС — до ВРЮ та до ВАС. Наприклад, оскарження рішення комісії про притягнення судді до дисциплінарної відповідальності. Також до ВАС можна оскаржити рішення комісії про внесення до Вищої ради юстиції рекомендації про звільнення судді з посади і паралельно — результати розгляду цієї рекомендації Радою.

Утім, зазначені інституції можуть паралельно ухвалі два протилежні рішення з одного й того самого питання. Можна, звичайно, зупинити розгляд, але знову виникає запитання: хто це має зробити — суд чи орган, на який Основним Законом покладені відповідні повноваження. Думаю, ця проблема потребує законодавчого вирішення.

— Не так давно Конституційний Суд ухвалив рішення, яким фактично підтвердив частину повноважень ВРЮ. Тільки одне положення ч.3 ст.25 закону «Про Вищу раду юстиції» — щодо права витребовувати копії судових справ, розгляд яких не закінчений, — не пройшло перевірки актом найвищої юридичної сили. Чи ускладнив цей акт КС роботу ВРЮ і як вона справляється зі своїми повноваженнями в нових умовах?

— Особливих ускладнень це не викликало. Навпаки, створило перешкоди для тих, хто, оскаржуючи дії судді до Ради, мав намір вплинути на кінцеве рішення суду.

— Які законодавчі недоліки, на вашу думку, негативно впливають на діяльність ВРЮ? Які зміни могли б полегшити і покращити діяльність конституційного органу?

— Певним недоліком є робота переважної більшості членів Вищої ради юстиції на громадських засадах. Це позначається як на забезпеченні кворуму на засіданні, так і на оперативному здійсненні конституційних повноважень. Виходом з такої ситуації могли б стати: робота членів Ради на певний строк на постійній основі (за прикладом Конституційного Суду чи Центральної виборчої комісії) або утворення в складі секретаріату ВРЮ служби судових інспекторів, які б разом з її членами здійснювали перевірки.

Зазначу, що ці ідеї реалізовано при створенні ВККС: усі 11 її членів упродовж 3 років працюватимуть у комісії на постійній основі, а за кожним з них закріплено 3 дисциплінарні інспектори. Загалом, ураховуючи повноваження ВРЮ та ВККС, мабуть, доцільно було б подумати над тим, щоб створити в країні єдиний орган, який би опікувався відбором кандидатів на посади суддів, їх призначенням, проходженням по службі, підвищенням кваліфікації, дисциплінарною відповідальністю суддів, їх звільненням. До речі, саме таким шляхом ідуть наші європейські сусіди.

> «У левовій частці звернень, які надходять на адресу Ради, говориться про незгоду з рішенням того чи іншого суду».

ВІТАЄМО!

ВОЛОДИМИР КАРАБАНЬ
31 жовтня, 56 років

Суддя Вищого господарського суду, заслужений юрист України, кандидат юридичних наук.

ВІКТОР ОВЕЧКІН
4 листопада, 60 років

Суддя Вищого господарського суду, заслужений юрист України.

АНАСТАСІЯ ЗАРІЦЬКА
4 листопада

Суддя Вищого господарського суду, заслужений юрист України.

РЕКОМЕНДАЦІЇ

Вища кваліфікаційна комісія суддів України
Оголошення

14 жовтня 2011 року

Вища кваліфікаційна комісія суддів України відповідно до пп.2 п.3 ст.74, п.1 ст.76 закону «Про судоустрій і статус суддів» повідомляє про підготовку матеріалів щодо обрання кандидатів на посаду судді **безстроково:**

- Прібилова Вадима Михайловича — на посаду судді Апеляційного суду Одеської області;
- Іващенка Анатолія Івановича — на посаду судді Новгород-Сіверського районного суду Чернігівської області;
- Дурасової Юлії Володимирівни — на посаду судді Саксаганського районного суду м.Кривий Ріг Дніпропетровської області;
- Філінюка Івана Георгійовича — на посаду судді Одеського апеляційного господарського суду;
- Яременка Геннадія Миколайовича — на посаду судді Апеляційного суду Сумської області;
- Сітала Андрія Костянтиновича — на посаду судді Орджонікідзевського районного суду м.Харкова;
- Макарика Володимира Ярославовича — на посаду судді Львівського апеляційного адміністративного суду;
- Моніча Богдана Сильвестровича — на посаду судді Житомирського апеляційного адміністративного суду;
- Бобко Тетяни Валеріївни — на посаду судді Харківського апеляційного господарського суду;
- Россолова В'ячеслава Володимировича — на посаду судді Харківського апеляційного господарського суду;
- Тихого Павла Володимировича — на посаду судді Харківського апеляційного господарського суду.

САМОВРЯДУВАННЯ

Статус починається з побуту.

РСУ запропонувала підвищити захищеність сімей суддів до рівня родин держслужбовців

Закінчення, початок на стор.1

Водночас із січня цього року виникла проблема з оподаткуванням місячного грошового утримання суддів, які, маючи право на відставку, продовжують працювати. Хоча відповідно до закону «Про податок з доходів фізичних осіб» та Податкового кодексу місячне грошове утримання цій категорії суддів є адресною державною допомогою і не повинне включатися до складу місячного оподаткованого доходу, податки з нього стягуються.

Втім, як нагадав голова РСУ Ярослав Романюк, з питань оподаткування РСУ вже зверталася до Верховного Суду. «Нас почули й пішли назустріч. Це питання вирішувалося на засіданні Пленуму ВС, який звернувся до Конституційного Суду з відповідним поданням. КС відкрив провадження, і справа вже призначена до розгляду. Все, що могли зробити, ми зробили. Зараз нам залишається тільки чекати рішення КС», — поінформував Я.Романюк.

Торкнулися «адміністративники» у своєму звернені й квартирного питання. Так, у системі адмінсудів оселями не забезпечено 151 законника, а 22 судді потребують поліпшення житлових умов. Представники судів адміністративної юрисдикції переконують, що труднощі з наданням житла не дозволяють апеляційним і окружним адмінсудам запросити на роботу висококваліфікованих працівників, які проживають в іншій місцевості.

«Це питання обговорювалося на засіданні РСУ у вересні. І тоді ми створили робочу групу, яка наразі напрацьовує матеріали. Тому потрібно, щоб робоча група активізувала свою роботу, аби ми вже в листопаді змогли прийняти певні рішення», — підсумував Я.Романюк.

Розподіл по палатах

Крім того, за результатами розгляду РСУ обрала членів палат КДКА Харківської області. Зокрема, до атестаційної палати увійшли: Олена Грошева (від Апеляційного суду Харківської області), Світлана Шаренко (від Київського райсуду м.Харкова), Іван Жигалкін (від Господарського суду Харківської області) та Олена Ізовітова-Вакім (від Харківського окружного адмінсуду).

«Перепустки» до дисциплінарної палати отримали Алла Буракова (від Господарського суду Харківської області) та Руслан Мельников (від Харківського окружного адмінсуду).

Водночас РСУ мала намір делегувати членів від суддівського корпусу до Кваліфікаційної дисциплінарної комісії адвакатури Вінницької та Сумської областей, але плани змінились, оскільки не надійшли рекомендації від судів адмін'юстиції Сумської області. Водночас у КДКА Вінницької області тільки 2 вакансії, і в РСУ відсутні дані, хто представлений в її складі.

Тож у РСУ вирішили спочатку отримати необхідні відомості, а вже на наступному засіданні обрати членів палат КДКА цих областей.

ЗІБРАННЯ

З необмеженим терміном «придатності».

У ВАС накопичилось 14000 справ, які залишаються нерозглянутими з 2007—2009 р.

МАРИНА ЗАКАБЛУК

Збори суддів Вищого адміністративного суду вирішили вжити організаційних заходів, спрямованих на підвищення оперативного розгляду справ, які накопичились (14 тис.). Одна з причин такого залишку — велика кількість матеріалів і справ на одного суддю.

Пільги і ротація

В останній день робочого тижня, 21 жовтня, судді ВАС зібрались, аби обговорити питання внутрішньої діяльності. Спершу колектив проголосував за внесення змін до документів, які ВАС використовує у своїй роботі. Так, законникам, котрі, крім основного обов'язку — здійснення судочинства, проводять семінарські заняття для інших володарів мантій, беруть участь в роботі органів суддівського самоврядування, Вищої ради юстиції, вирішили встановити деякі пільги.

Відтепер за поданням секретаря судової палати «конкретному судді не розподіляються справи, які надійшли в день виконання таким суддею повноважень, не пов'язаних зі здійсненням судочинства, за межами приміщення ВАС, але в межах м.Києва».

Також «адміністративники» вирішували проблему касаційних скарг, що «блукають». За словами секретаря пленуму ВАС Михайла Смоковича, іноді буває так, що касаційна скарга надходить у конкретну палату. «Суддя службовою запискою повертає її назад, зазначаючи: ця справа не належить до юрисдикції його палати, скарга блукає», — зазначив М.Смокович.

Він запропонував такий вихід із ситуації: якщо законник отримує повторно розподілений процесуальний документ, повинен залишити його в себе. «Тобто той, хто отримав документ першим, може його повернути, а наступний, до кого він потрапить, повинен його розглянути», — резюмував «адміністративник». Колектив підтримав його пропозицію.

Аби забезпечити ефективну діяльність усіх судових палат ВАС, було вирішено вивести зі складу п'ятої палати Тетяну Розваляєву та Світлану Головчук. Тепер вони працюватимуть у першій та третій палатах відповідно. А от Антона Лосєва, який нещодавно поповнив лави ВАС (обраний до суду постановою Верховної Ради від 6.10.2011), направили до четвертої палати.

Ліквідація залишку

Також служителів Феміди турбувала проблема нерозглянутих справ, які надійшли до суду ще в 2007—2009 рр. Як з'ясувалося, за 2007 р. у ВАС лежить 196 «залишкових» справ, за 2008-ий — 1082, а за 2009 р. — 12658. Голова суду Олександр Пасенюк зазначив, що однією з причин надмірної тривалості розгляду справ є «значне навантаження надходження матеріалів та справ до одного судді, яке відповідно до статистичних даних на вересень цього року відповідало 157 матеріалам (для порівняння: минулого року було 88 матеріалів)». При цьому, за його словами, законникам удається підтримувати високу інтенсивність розгляду адмінсправ за касаційними скаргами. Так, у середньому один суддя впродовж січня—вересня цього року щомісяця ухвалював 102 рішення, тоді як минулого — 122.

О.Пасенюк звернув увагу на процесуальні перепони своєчасного розгляду справ, до яких слід віднести випадки затягування місцевими та апеляційними судами строків направлення витребуваних справ на перегляд до ВАС. «Є суди, які затримують відправку на півроку і більше від 100 до 300 справ, — констатував керманич ВАС і додав: Суд намагається вирішити проблему самотужки, систематично надсилаючи до судів першої та другої інстанцій листи-нагадування».

Проте цей захід потребує залучення додаткових сил. Тому збори суддів вирішили підготувати аналіз ситуації із затриманням надходження справ та передати його результати до рад суддів адміністративних та загальних судів. Аби виправити «катастрофічну ситуацію» у ВАС, секретарям палат збори доручили здійснити організаційні заходи щодо підвищення оперативності розгляду «залишкових» справ.

КАДРИ

Вища рада юстиції
Довідка про результати розгляду питань порядку денного

18 жовтня 2011 року **№13**

1. За поданням Ради суддів загальних судів Вища рада юстиції прийняла рішення щодо призначення суддів на адміністративні посади:

ВАВРІВА Ігоря Зиновійовича — заступником голови Апеляційного суду Черкаської області;

АДАМЧУК Галини Миколаївни — головою Горохівського районного суду Волинської області;

ДОМНІЦЬКОГО В'ячеслава Вікторовича — головою Ужгородського міськрайонного суду Закарпатської області;

ОСТАПУКА Віктора Івановича — головою Луцького міськрайонного суду Волинської області;

ШЕВЧЕНКА Віктора Сергійовича — головою Тростянецького районного суду Сумської області;

ДЗЮБИ Олександра Анатолійовича — заступником голови Дніпровського районного суду м.Києва;

КОЧУРИ Олени Олексіївни — заступником голови Новгород-Сіверського районного суду Чернігівської області;

ТІМОНОВОЇ Валентини Миколаївни — заступником голови Балаклійського районного суду Харківської області;

ТРУБНІКОВА Андрія Володимировича — заступником голови Шевченківського районного суду м.Києва;

ЧИЖИЧЕНКА Дениса Володимировича — заступником голови Жовтневого районного суду м.Харкова;

ЯЦЕНКА Володимира Васильовича — заступником голови Лубенського міськрайонного суду Полтавської області.

2. За поданням Ради суддів адміністративних судів Вища рада юстиції прийняла рішення щодо призначення суддів на адміністративні посади:

АБЛОВА Євгенія Валерійовича — заступником голови Окружного адміністративного суду м.Києва;

ЗАХАРЧУК Наталії Віталіївни — заступником голови Дніпропетровського окружного адміністративного суду;

КУЗЬМЕНКА Валерія Анатолійовича — заступником голови Окружного адміністративного суду м.Києва;

ЯКОВЛЄВА Сергія Валерійовича — заступником голови Окружного адміністративного суду Автономної Республіки Крим.

3. За поданням Ради суддів господарських судів Вища рада юстиції прийняла рішення щодо призначення ЛАЗАРЄВА Сергія Геннадійовича головою Господарського суду Автономної Республіки Крим.

4. За поданням Ради суддів загальних судів Вища рада юстиції прийняла рішення щодо призначення КЛИМЕНКА Сергія Олександровича на посаду голови Первомайського міськрайонного суду Харківської області та звільнення його з посади заступника голови цього суду.

5. За поданням Ради суддів загальних судів Вища рада юстиції прийняла рішення щодо призначення НЕСТЕРЦЕВОЇ Наталії Віталіївни на посаду голови Зміївського районного суду Харківської області та звільнення її з посади заступника голови цього суду.

6. За поданням Ради суддів загальних судів Вища рада юстиції прийняла рішення щодо призначення НОСОВА Геннадія Сергійовича на посаду голови Балаклійського районного суду Харківської області та звільнення його з посади заступника голови цього суду.

7. Вища рада юстиції відмовила у внесенні подання Президенту про призначення Сарай Алли Іванівни на посаду судді Ужгородського міськрайонного суду Закарпатської області.

8. Залишено без розгляду скаргу Сергатюк Ольги Василівни на рішення ВККС від 29.06.2011 №2025/пп-11 щодо затвердження результатів кваліфікаційного іспиту.

(13.09.2011 надійшла заява Сергатюк О.В. про залишення скарги без розгляду.)

9. Залишено без розгляду скаргу Цибіна Андрія Володимировича на рішення ВККС від 30.06.2011 №2026/пп-11 про визначення рейтингу кандидатів на посаду судді вперше та зарахування їх до резерву на заміщення вакантних посад.

10. Залишено без задоволення скаргу Естеркіна Олександра Михайловича на рішення ВККС від 29.06.2011 щодо затвердження результатів кваліфікаційного іспиту.

11. Залишено без задоволення скаргу Шандалюк Олени Михайлівни на рішення ВККС від 29.06.2011 №2025/пп-11 про затвердження результатів кваліфікаційного іспиту.

12. Залишено без задоволення скаргу Васильєвої Ольги Михайлівни на рішення ВККС від 29.06.2011 №2025/пп-11 про затвердження результатів кваліфікаційного іспиту.

13. Залишено без задоволення скаргу Цибіна Андрія Володимировича на рішення ВККС від 29.06.2011 №2025/пп-11 про затвердження результатів кваліфікаційного іспиту.

14. Залишено без задоволення скаргу Сакояна Дмитра Івановича на рішення ВККС щодо затвердження результатів кваліфікаційного іспиту.

15. Залишено без задоволення скаргу Плінської Алли Володимирівни на рішення ВККС від 29.06.2011 щодо затвердження результатів кваліфікаційного іспиту.

16. Залишено без задоволення скаргу Швець Лариси Віталіївни на рішення ВККС від 29.06.2011 №2025/пп-11 про затвердження результатів кваліфікаційного іспиту.

17. Залишено без задоволення скаргу Луцюка Максима Павловича на рішення ВККС від 29.06.2011 №2025/пп-11 про затвердження результатів кваліфікаційного іспиту.

18. Залишено без задоволення скаргу Козадаєва Віктора Сергійовича на рішення ВККС від 29.06.2011 №2025/пп-11 про затвердження результатів кваліфікаційного іспиту.

19. Залишено без задоволення скаргу Присяжного Олексія Івановича на рішення ВККС від 29.06.2011 №2025/пп-11 про затвердження результатів кваліфікаційного іспиту.

20. Залишено без задоволення скаргу Євдокимова Сергія Михайловича на рішення ВККС від 29.06.2011 №2025/пп-11 про затвердження результатів кваліфікаційного іспиту.

21. Залишено без задоволення скаргу Ковальчука Миколи Васильовича на рішення ВККС від 29.06.2011 №225/пп-11 про затвердження результатів кваліфікаційного іспиту.

22. Залишено без задоволення скаргу Гамоліної Наталії Петрівни на рішення ВККС від 29.06.2011 №2025/пп-11 про затвердження результатів кваліфікаційного іспиту.

23. Залишено без задоволення скаргу Мануйленка Олександра Володимировича на рішення ВККС від 29.06.2011 №2025/пп-11 про затвердження результатів кваліфікаційного іспиту.

24. Залишено без задоволення скаргу Кічатої Олександри Юріївни на рішення ВККС від 29.06.2011 щодо затвердження результатів кваліфікаційного іспиту.

25. Залишено без задоволення скаргу Капуша Івана Сергійовича на рішення ВККС від 29.06.2011 щодо затвердження результатів кваліфікаційного іспиту.

26. Відмовлено судді Сихівського районного суду м.Львова Муханову Олегу Олександровичу у поновленні строків для оскарження рішення ВККС від 8.06.2011 №2469/Бо-11 про відмову в рекомендуванні для обрання на посаду судді безстроково.

27. Прийнято рішення про внесення подань про звільнення суддів з посад за загальними обставинами:

27.1. У зв'язку із закінченням строку, на який призначено:

Горобченка Дмитра Миколайовича — судді Господарського суду Миколаївської області;

Муханова Олега Олександровича — судді Сихівського районного суду м.Львова;

27.2. У зв'язку з поданням заяви про відставку:

Бущака Євгенія Осиповича — судді Старосамбірського районного суду Львівської області;

Макарова Юрія Миколайовича — судді Апеляційного суду Львівської області;

Перетятька Василя Олексійовича — судді Апеляційного суду Львівської області;

Татарчука Василя Григоровича — судді Апеляційного суду Тернопільської області;

Триголової Валентини Миколаївни — судді Ніжинського міськрайонного суду Чернігівської області;

Українця Юрія Йосиповича — судді Жовтневого районного суду м.Кривий Ріг Дніпропетровської області.

27.3. У зв'язку з поданням заяви про звільнення з посади за власним бажанням:

Жмайло Наталі Василівни — судді Тернівського міського суду Дніпропетровської області;

Пасіки Костянтина Григоровича — судді Васильківського міськрайонного суду Київської області.

28. Відхилено пропозицію члена ВРЮ від 21.10.2010 про внесення подання про звільнення Васильєвої Тамари Михайлівни з посади судді Шевченківського районного суду м.Києва за порушення присяги.

29. Відхилено пропозицію члена ВРЮ від 22.06.2011 про внесення подання про звільнення Денисюка Петра Дмитровича з посади судді Рівненського міського суду Рівненської області за порушення присяги, внесену за результатами перевірки відомостей, викладених у зверненнях секретаря Комітету ВР з питань правосуддя Лабунської А.В. від 23.09.2010,

ПРАКТИКА

Постанова провела межу.

Пленум ВГС назвав своїми всі спори щодо господарських договорів

ОЛЕКСІЙ ПИСАРЕВ

«Господарники» прийняли довгоочікувану постанову «Про деякі питання підвідомчості і підсудності справ господарським судам», яка дає чіткі орієнтири для суддів: належить чи ні справа за участю органу влади або місцевого самоврядування до їх спеціалізації.

Вдала спроба

Прийняті постанови «Про деякі питання підвідомчості і підсудності справ господарським судам» та «Про деякі питання практики застосування розділу XII-1 Господарського процесуального кодексу України» вже розглядалися на засіданні пленуму 22 липня. Однак тоді їх обговорення вилилось у гарячу дискусію, і «господарники» вирішили спершу зібрати й обдумати всі пропозиції. Проте, за основу проекти постанов були прийняті.

Спершу у ВГС планували зібрати новий пленум ще до осені, але, як виявилося, сезон відпусток — не найкращий час для прийняття постанов. За орієнтовну дату нового засідання обрали 30 вересня, але й тоді через деякі обставини зібратися не вдалось, і повторно постанови були розглянуті вже 24 жовтня.

Відкриваючи захід, голова ВГС Віктор Татьков розповів, що проблеми, порушені на минулому засіданні пленуму, пройшли обговорення спочатку на круглому столі, а потім у науково-консультативній раді. Підтримав його слова і доповідач проектів обох постанов Віктор Москаленко, за словами якого після доопрацювання вже не залишилося складних питань.

Дискусії дійсно не було. Судді, які вже встигли ознайомитись із пропозиціями, заслухали коротку інформацію про постанови і прийняли їх одноголосно.

Кожному своє

Відповідно до постанови «Про деякі питання підвідомчості і підсудності справ господарським судам» під час вирішення питань, пов'язаних з прийняттям позовних заяв, слід розрізняти поняття підвідомчості й підсудності. Підвідомчість — це визначена законом сукупність повноважень господарських судів щодо розгляду справ, віднесених до їх компетенції. Підсудністю ж називається розмежування компетенції стосовно розгляду справ між окремими госпсудами.

Згідно з позицією пленуму госпсуди мають вирішувати всі спори між суб'єктами господарської діяльності, а також справи про визнання права та про встановлення фактів, що мають юридичне значення у сфері господарської діяльності.

Крім цього, за постановою, саме в госпсудах мають вирішуватись усі спори, що виникають з господарських договорів між суб'єктами господарювання й органами державної влади чи місцевого самоврядування, включаючи угоди, які укладаються через проведення конкурсів або аукціонів.

Так само суди господарської юрисдикції мають розглядати спори між підприємцями, в тому числі за участю органів держвлади і місцевого самоврядування, пов'язані з визнанням недійсними угод, укладених шляхом проведення прилюдних торгів. Це стосується й угод щодо купівлі-продажу або оренди землі.

«Господарники» визначили, які питання не належать до їх компетенції. Це, зокрема, розгляд справ у спорах про оскарження рішень, ухвалених суб'єктом владних повноважень, якими він зобов'язує когось учинити певні дії або утриматись від них.

У постанові «Про деякі питання практики застосування розділу XII-1 Господарського процесуального кодексу України» роз'яснено основні питання, які виникають при прийнятті касаційних скарг до провадження, їх поверненні та відмові в прийнятті.

Досить тривала робота над підготовкою постанов залишила слід не лише в їхньому тексті, але й в організації роботи пленумів. Так, В.Татьков попросив суддів завчасно надсилати всі свої пропозиції для того, щоб робоча група встигла їх опрацювати. Завдяки покращенню організації роботи

Через велику кількість пропозицій В.Москаленку доводилося доопрацьовувати проекти постанов.

В.Татьков сподівається уникнути суперечок на самому засіданні — все має бути обговорено й узгоджено до нього. Крім цього, «господарники» планують при підготовці майбутніх постанов неодмінно проводити круглі столи та засідання науково-консультативних рад. Після цього, сподіваються у ВГС, суддям не доведеться довго чекати на необхідні постанови. ❦

КАПРЕМОНТ

Входини на Житомирщині

19 жовтня урочисто відчинено двері відремонтованого приміщення Олевського районного суду Житомирської області.

З 1973 року ця установа розташовувалася в приміщенні, яке не відповідало належним умовам для відправлення правосуддя. Суддям доводилося проводити засідання в кабінетах, оскільки були відсутні зали судових засідань, нарадчі кімнати, приміщення для конвою.

Під час капітального ремонту облаштовано залу судових засідань та конференц-зал, проведено всі необхідні комунікації й установлено технічні засоби. Відтепер усі судді та працівники апарату суду мають окремі кабінети, а слухання справ проводитимуться в залах судових засідань.

На відкриття суду прибули Р.Кирилюк (у центрі) та інші високі гості.

Голова Державної судової адміністрації Руслан Кирилюк під час відкриття суду відзначив, що забезпечення Феміди приміщеннями, які відповідали б належним для здійснення правосуддя умовам, — це одне з головних завдань ДСАУ. Він наголосив: «Незважаючи на обмеження видатків, завдяки спільним зусиллям ми змогли відкрити ще одне відремонтоване приміщення суду».

В урочистостях із цієї нагоди також узяли участь голова Апеляційного суду Житомирської області Віталій Котік, начальник ТУ ДСА в Житомирській області Василь Морей, голова Олевського районного суду Микола Ковальчук, голова Апеляційного адміністративного суду Житомирської області Катерина Франовська, голови місцевих загальних судів, представники органів місцевого самоврядування та громадськості. ❦

ОГОЛОШЕННЯ

АПЕЛЯЦІЙНИЙ СУД М.КИЄВА,
розташований за адресою:
03680, м.Київ, вул. Солом'янська, 2-а,
ОГОЛОШУЄ КОНКУРС
на заміщення вакантних посад держслужбовців:

- **начальника відділу кадрової роботи та державної служби;**
- **головного спеціаліста відділу договірно-правової роботи, матеріально-технічного та господарського забезпечення;**
- **старшого консультанта відділу інформаційних ресурсів та телекомунікаційних технологій;**
- **провідного спеціаліста відділу забезпечення діяльності судової палати з розгляду кримінальних справ;**
- **провідного спеціаліста редакційно-бібліотечного відділу;**
- **провідного спеціаліста відділу планово-фінансової діяльності, бухгалтерського обліку та звітності.**

ЗАГАЛЬНІ ВИМОГИ ДО КАНДИДАТІВ:
— *громадянство України;*
— *вища освіта за спеціальністю «Правознавство» або «Правоохоронна діяльність» з освітньо-кваліфікаційним рівнем «спеціаліст» чи «магістр» (або як виняток — базова вища освіта з освітньо-кваліфікаційним рівнем «бакалавр»);*
— *досконале володіння державною мовою, основами діловодства;*
— *вміння працювати на комп'ютері.*

Додаткові вимоги до кандидатів на посаду начальника відділу: *вища освіта відповідного професійного спрямування з освітньо-кваліфікаційним рівнем «спеціаліст» чи «магістр»; стаж роботи за фахом на держслужбі не менш ніж 5 років або загальний стаж роботи за фахом не менш ніж 7 років.*

Додаткові вимоги до кандидатів на посаду старшого консультанта відділу інформаційних ресурсів та телекомунікаційних технологій: *вища освіта відповідного професійного спрямування з освітньо-кваліфікаційним рівнем «спеціаліст» чи «магістр»; стаж роботи за фахом на державній службі не менш ніж 2 роки або стаж роботи за фахом в інших сферах не менш ніж 3 роки.*

ДЛЯ УЧАСТІ В КОНКУРСІ ПОДАЮТЬСЯ ДОКУМЕНТИ:
— заява про участь у конкурсі;
— особова картка П-2ДС із додатками;
— копія паспорта;
— копія довідки про присвоєння ідентифікаційного номера;
— копія диплома з додатками;
— копія трудової книжки, завірена за місцем роботи;
— декларація про доходи за попередній рік;
— фотокартка розміром 4 х 6 см;
— довідка з інформаційного центру МВС про відсутність судимості;
— сертифікат про проходження профілактичного наркологічного огляду;
— медична довідка про проходження обов'язкових попереднього та періодичного психіатричних оглядів.

*Додаткова інформація щодо основних функціональних обов'язків, розміру, умов оплати праці, переліку питань для перевірки знання законодавства з урахуванням специфіки функціональних повноважень тощо надається за телефоном **(044) 284-15-52** або під час особистого прийому в приміщенні суду (4-ий поверх, кабінет №3) відповідно до такого графіка: щоденно з 9-ї до 13-ї год. (крім суботи та неділі).*

Документи приймаються протягом 30 календарних днів з дня виходу публікації про оголошення конкурсу.

народного депутата Забарського В.В. від 30.09.2010 та першого заступника голови Комітету ВР з питань правосуддя Кармазіна Ю.А. від 20.04, 27 і 30.05.2011.

30. Відхилено пропозицію члена ВРЮ від 20.01.2011 про внесення подання про звільнення Немченко Любові Миколаївни з посади судді Господарського суду Херсонської області за порушення присяги.

31. Відхилено рекомендацію Кваліфікаційної комісії суддів загальних судів Севастопольського апеляційного округу від 16.02.2007 про внесення подання про звільнення Захарової Ірини Олександрівни з посади судді Євпаторійського міського суду Автономної Республіки Крим.

32. Затверджено результати перевірки, проведеної членом ВРЮ за заявою голови правління Колективного підприємства «Центральний ринок» м.Дніпропетровська Перебийніс В.В. від 6.11.2006, з висновком про відсутність підстав для внесення подання про звільнення Захарової Ірини Олександрівни з посади судді Євпаторійського міського суду Автономної Республіки Крим за порушення присяги.

33. Задоволено скаргу судді Заводського районного суду м.Дніпродзержинська Дніпропетровської області Стасовської Людмили Іванівни на рішення Кваліфікаційної комісії суддів загальних судів Дніпропетровського апеляційного округу від 19.11.2009 (догана).

(Постановою ВР від 23.12.2010 №2867-VI Стасовська Л.І. звільнена з посади судді Заводського районного суду м.Дніпродзержинська Дніпропетровської області у зв'язку з порушенням присяги судді.)

34. Задоволено скаргу судді Заводського районного суду м.Дніпродзержинська Дніпропетровської області Стасовської Людмили Іванівни на рішення Кваліфікаційної комісії суддів загальних судів Дніпропетровського апеляційного округу від 19.11.2009 (пониження кваліфікаційного класу).

(Постановою ВР від 23.12.2010 №2867-VI Стасовська Л.І. звільнена з посади судді Заводського районного суду м.Дніпродзержинська Дніпропетровської області у зв'язку з порушенням присяги судді.)

35. Задоволено скаргу судді Заводського районного суду м.Дніпродзержинська Дніпропетровської області Стасовської Людмили Іванівни на рішення Кваліфікаційної комісії суддів загальних судів Дніпропетровського округу від 22.01.2009 (догана).

(Постановою ВР від 23.12.2010 №2867-VI Стасовська Л.І. звільнена з посади судді Заводського районного суду м.Дніпродзержинська Дніпропетровської області у зв'язку з порушенням присяги судді.)

36. Задоволено скаргу судді Заводського районного суду м.Дніпродзержинська Дніпропетровської області Стасовської Людмили Іванівни на рішення Кваліфікаційної комісії суддів загальних судів Дніпропетровського апеляційного округу від 22.01.2009 (пониження кваліфікаційного класу).

(Постановою ВР від 23.12.2010 №2867-VI Стасовська Л.І. звільнена з посади судді Заводського районного суду м.Дніпродзержинська Дніпропетровської області у зв'язку з порушенням присяги судді.)

37. Задоволено скаргу судді Токмацького районного суду Запорізької області Ушатого Ігоря Глібовича на рішення ВККС від 14.07.2011.

38. Відхилено подання члена ВРЮ за від 27.07.2010 про відкриття дисциплінарного провадження стосовно судді Вищого адміністративного суду Горбатюка Сергія Андрійовича.

39. Затверджено результати перевірки, проведеної членом ВРЮ за направленим у доповнення до пропозиції члена ВРЮ від 1.07.2008 зверненням керуючого філією ВАТ «Укрексімбанк» в м.Запоріжжі Лута І.В., з висновком про відсутність підстав для внесення подання про звільнення Немченка Олександра Івановича з посади судді Господарського суду Запорізької області за порушення присяги.

40. Затверджено результати перевірки, проведеної членом ВРЮ за направленими в доповнення до пропозиції члена ВРЮ від 1.07.2008 зверненнями голови Запорізького апеляційного господарського суду Федорова І.А. від 21.04.2010, Темного О.Б. від 6.02 та 7.03.2010, з висновком про відсутність підстав для внесення подання про звільнення Немченка Олександра Івановича з посади судді Господарського суду Запорізької області за порушення присяги.

41. Затверджено результати перевірки, проведеної членом ВРЮ за скаргою Панченко О.А. від 28.01.2011 та заявою Фіалкової О.Ю. від 31.01.2011, з висновком про відсутність підстав для внесення подання про звільнення Дзюби Надії Михайлівни з посади судді Макарівського районного суду Київської області за порушення присяги.

42. Затверджено результати перевірки, проведеної членом ВРЮ, з висновком про відсутність підстав для внесення подання про звільнення Леонтюк Любові Кирилівни та Шкоріної Олени Іванівни з посад суддів Дарницького районного суду м.Києва за порушення присяги.

43. Затверджено результати перевірки, проведеної членом ВРЮ за депутатським зверненням народного депутата Зозулі Р.П. від 3.06.2010 та зверненням члена ВРЮ Гавриша С.Б. від 30.05.2010, з висновком про відсутність підстав для внесення подання про звільнення Пащенка Костянтина Сергійовича з посади судді Окружного адміністративного районного суду м.Києва за порушення присяги.

44. Затверджено результати перевірки, проведеної членом ВРЮ за зверненням секретаря Черкаської міської ради Горкуна В.І., з висновком про відсутність підстав для внесення подання про звільнення Мельник Ірини Олександрівни з посади судді Соснівського районного суду м.Черкас за порушення присяги.

45. Затверджено результати перевірки, проведеної членом ВРЮ за скаргою Волошко В.О. від 23.02.2011, з висновком про відсутність підстав для внесення подання про звільнення Васильєвої Тамари Михайлівни з посади судді Шевченківського районного суду м.Києва за порушення присяги.

46. Затверджено результати перевірки, проведеної членом ВРЮ за зверненням президента НАЕК «Енергоатом» Недашковського Ю.О. від 25.02.2011, з висновком про відсутність підстав для відкриття дисциплінарного провадження стосовно суддів Вищого господарського суду Барицької Тетяни Луківни, Кочерової Ніни Олександрівни, Мележик Неоніли Іванівни, Плюшка Ігоря Анатолійовича, Мирошниченка Станіслава Володимировича, Жукової Любові Володимирівни.

47. Затверджено результати перевірки, проведеної членом ВРЮ за скаргами Марцина І.Ф., з висновком про відсутність підстав для відкриття дисциплінарного провадження стосовно суддів Вищого господарського суду Коваленко Світлани Сергіївни, Плюшка Ігоря Анатолійовича та Бернацької Жанни Олександрівни.

48. Затверджено результати перевірки, проведеної членом ВРЮ за скаргою заступника голови правління Державної іпотечної установи Павленка О.В. від 8.06.2011, з висновком про відсутність підстав для відкриття дисциплінарного провадження стосовно суддів Вищого господарського суду Кота Олександра Васильовича, Шевчук Світлани Ростиславівни та Кролевець Ольги Анатоліївни.

49. Затверджено результати перевірки, проведеної членом ВРЮ за скаргою Маркової О.Ю., з висновком про відсутність підстав для внесення подання про звільнення Ільєвої Тетяни Григорівни з посади судді Печерського районного суду м.Києва за порушення присяги.

50. Затверджено результати перевірки, проведеної членом ВРЮ за скаргою Мирошніченка В.А., з висновком про відсутність підстав для внесення подання про звільнення Мішіна Миколи Івановича з посади судді Шполянського районного суду Черкаської області, Кекуха Володимира Федоровича, Соломки Ірини Анатоліївни, Єльцова Віктора Олександровича з посад суддів Апеляційного суду Черкаської області, Швидкого Віктора Андрійовича, Дорошенка Миколи Васильовича, Довганя Костянтина Івановича з посад суддів Господарського суду Черкаської області за порушення присяги.

(Постановою ВР від 2.12.2010 №2766-VI Кекух В.Ф. звільнений з посади судді Апеляційного суду Черкаської області у зв'язку з поданням заяви про відставку.)

51. Затверджено результати перевірки, проведеної членом ВРЮ за заявою Єгорової Н.І. від 20.07.2010, з висновком про відсутність підстав для внесення подання про звільнення Бурбака Валерія Миколайовича з посади судді Октябрського районного суду м.Полтави за порушення присяги.

52. Затверджено результати перевірки, проведеної членом ВРЮ Колесниченком В.В. за зверненням в.о. генерального директора Державної адміністрації залізничного транспорту Сергієнка М.І. від 4.06.2010, з висновком про відсутність підстав для внесення подання про звільнення Князєва Віктора Борисовича з посади судді Ковпаківського районного суду м.Сум за порушення присяги.

53. Затверджено результати перевірки, проведеної членом ВРЮ Кузьміним Р.Р. за зверненням Довбиш Н.М., з висновком про відсутність підстав для внесення подання про звільнення Шевчука Андрія Васильовича з посади судді Оболонського районного суду м.Києва, Амеліна В'ячеслава Івановича, Українець Людмили Дмитрівни, Черненко Віри Анатоліївни з посад суддів Апеляційного суду м.Києва за порушення присяги.

(Постановою ВР від 19.05.2011 №3399-VI Амеліна В.І. та Черненко В.А. обрано суддями Вищого спеціалізованого суду з розгляду цивільних і кримінальних справ.)

54. Вища рада юстиції припинила повноваження члена ВРЮ Онопенка Василя Васильовича у зв'язку із закінченням терміну перебування на посаді Голови Верховного Суду.

55. Внесено зміни до Регламенту Вищої ради юстиції, також змінено структуру апарату Вищої ради юстиції. ❦

Очільник ВАС Олександр ПАСЕНЮК прийшов на зібрання в доброму гуморі.

ЗБОРИ

Кадрові ротації

Збори суддів Вищого адміністративного суду, які відбулися 21 жовтня, внесли зміни до складу судових палат. Зокрема, Тетяну Розваляєву та Світлану Головчук було виведено зі складу п'ятої палати ВАС. Віднині вони працюватимуть у першій та третій палатах відповідно.

ФОТО: ОЛЕКСІЙ ЧЕРНИШЕВ

Представникам третьої палати ВАС Миколі КОБИЛЯНСЬКОМУ (ліворуч) та Дмитрові ЛІПСЬКОМУ було про що поговорити на зборах.

Тетяна РОЗВАЛЯЄВА (праворуч) повернеться розглядати справи в першу палату.

Заступнику голови ВАС Михайлові ЦУРКАНУ доручили підготувати звернення до рад суддів адміністративних та загальних судів щодо порушення деякими судами строків відправлення справ до ВАС.

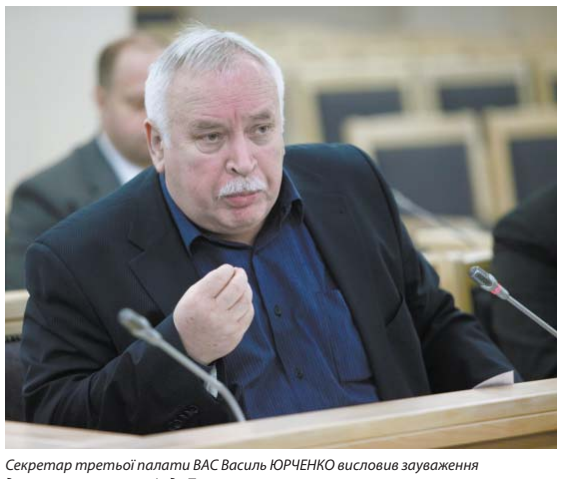

Секретар третьої палати ВАС Василь ЮРЧЕНКО висловив зауваження до запропонованих змін до Тимчасового положення про порядок формування колегій суддів у ВАС.

Секретар пленуму ВАС Михайло СМОКОВИЧ: «Особисто я проти того, аби справи тривалий час «блукали» від одного судді до іншого».

У КОМІТЕТАХ ВР

«Верховні» зміни

Комітет з питань правосуддя рекомендував парламенту прийняти проект №9151 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів (щодо розгляду справ Верховним Судом)» у другому читанні та в цілому. А цьому рішенню передувало жваве обговорення поправок до акта, внесених володарями мандатів.

ФОТО: ОЛЕКСІЙ ЧЕРНИШЕВ

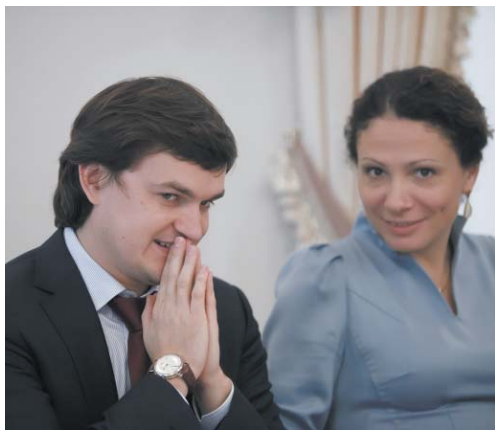

Валерій ПИСАРЕНКО вболівав за те, аби нардепи підтримали зміни до деяких законів, які покращать умови діяльності ВС.

Комітетника Миколу РУДЧЕНКА привітали з днем народження.

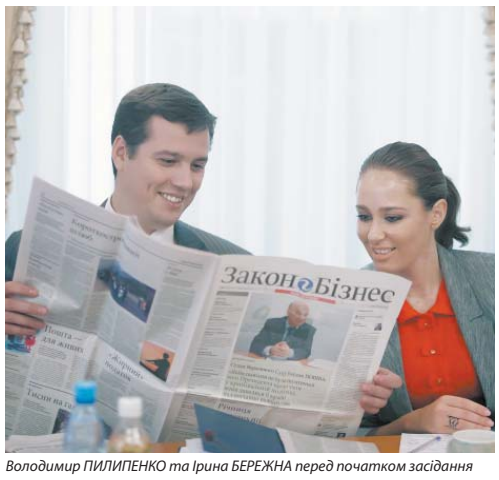

Володимир ПИЛИПЕНКО та Ірина БЕРЕЖНА перед початком засідання ознайомлювалися зі свіжою пресою.

КОНФЕРЕНЦІЯ

Перспективи ВККС

Два дні поспіль у Києві обговорювали досвід, проблеми та перспективи Вищої кваліфікаційної комісії суддів. Кожен з учасників першої міжнародної науково-практичної конференції зміг висловити свою думку про сьогоднішні прогалини в роботі постійно діючого органу і про те, які зміни чекають на нього в майбутньому.

ФОТО: ІВАН СТЕЦЕНКО

Голова Вищого господарського суду Віктор ТАТЬКОВ (ліворуч) перемістив мікрофон ближче до радника Президента Андрія ПОРТНОВА, аби всі почули привітальне слово глави держави, яке зачитував А.ПОРТНОВ.

Ігор САМСІН був радий бачити гостей як з різних куточків України, так і з-за кордону.

Керманич Солом'янського райсуду м.Києва Валерій ПОБЕРЕЖНИЙ уважно слухав, якими сьогодні є критерії добору на суддівську посаду.

Заступник голови Вищого спеціалізованого суду з розгляду цивільних і кримінальних справ Микола ПШОНКА: «В Україні немає чіткого переліку особистих та моральних якостей, якими повинен володіти кандидат на посаду судді».

Від того, які кадри відбиратиме ВККС, залежить, чи буде з кого Раді суддів загальних судів, яку очолює Павло ГВОЗДИК (крайній праворуч), вибирати лідерів для обіймання адмінпосад.

Керівник проекту Агентства США з міжнародного розвитку (USAID) «Україна: верховенство права» Девід ВОН — постійний гість на таких заходах.

У голови Державної судової адміністрації Руслана КИРИЛЮКА і першого заступника міністра юстиції Інни ЄМЕЛЬЯНОВОЇ багато спільних тем для розмов, адже вони обоє були членами ВККС у минулі роки.

В об'єктив нашої фотокамери потрапив ще один учасник конференції, якого турбує питання кваліфікації суддів, — керманич Апеляційного суду Чернігівської області Садіг ТАПЄВ.

РЕКЛАМА

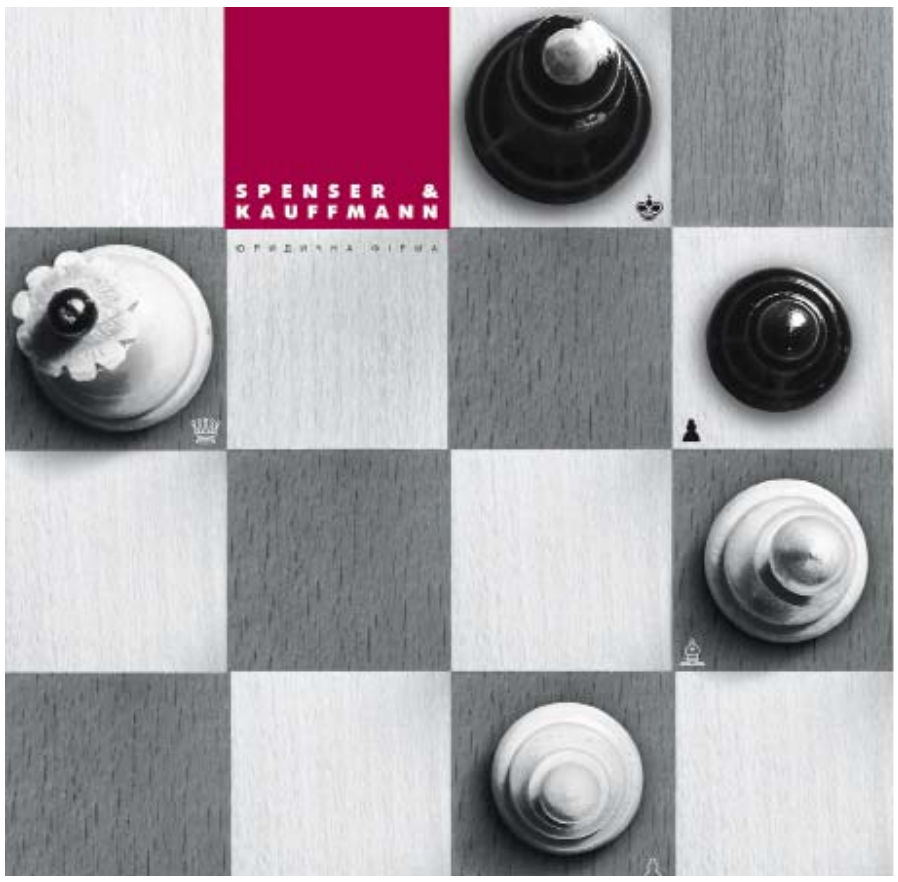

Білі починають і виграють

SPENSER & KAUFFMANN — ВАША ПЕРЕМОЖНА ПОЗИЦІЯ

Україна, 01021, м. Київ
Кловський узвіз, 7а, 13 поверх

Тел./Факс: +380 44 288-83-83

E-mail: office@sklaw.com.ua
www.sklaw.com.ua

РОЗДРІБ

«ЗіБ» — у продажу!

Запитуйте наш тижневик у кіосках «Союздруку»

Отже, якщо ви не встигаєте за своїми колегами першим ознайомитися зі свіжим номером «ЗіБ» або пропустили важливий матеріал у попередніх числах видання — звертайтеся до найближчого кіоску «Союздруку». Згідно з графіком наша газета має надходити в продаж уже в суботу.

Кіоски, де реалізується «Закон і Бізнес»:

Кіоск	Адреса
3	майдан Незалежності.
8	майдан Незалежності.
19	вул. Б. Хмельницького, 44.
21	вул. Хрещатик, 5.
24	вул. М. Заньковецької, 2.
25	вул. Червоноармійська, 49.
26	вул. Червоноармійська, 48.
29	ст. метро «Хрещатик».
60	вул. Інститутська, 10—12.
74	вул. Хрещатик, 10.
142	вул. Червоноармійська, 57.
145	вул. Червоноармійська, 73.
156	вул. Червоноармійська, 74/5.
404	вул. Велика Житомирська, 6.
405	вул. Володимирська, 18.
406	вул. Володимирська, 24.

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ

Стоп, сигнал!

Збільшити покарання для автолюбителів, яким до вподоби використовувати на дорогах спецсигнали без жодних прав на це, пропонують у Верховній Раді. Штраф за проблискові маячки має зрости у 50 разів.

Законопроект «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо посилення відповідальності за порушення порядку встановлення і використання спеціальних світлових або звукових сигнальних пристроїв» (№9293) подали народні депутати Валерій Писаренко та Володимир Пилипенко. Пропонується збільшити мінімальний штраф за порушення порядку встановлення і використання на транспортних засобах спецсигналів з 50 (850 грн.) до 2500 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (42,5 тис. грн.).

Також запропоновано дати співробітникам ДАІ можливість тимчасово затримувати такі транспортні засоби й забороняти їх подальшу експлуатацію, доки спецобладнання не буде демонтовано.

Свою законодавчу ініціативу В.Писаренко пояснив кореспондентові «ЗіБ» тим, що сьогоднішні санкції, незважаючи на достатню врегульованість питання встановлення спецсигналів, далеко не завжди стримують потенційних порушників. Неправомірне ж утручання у звичний режим руху засобів пересування може стати причиною дорожньо-транспортної пригоди. «Людям, які чомусь уважають себе рівнішими перед законом від інших і створюють загрозу безпеці дорожнього руху, потрібно прищеплювати повагу до законодавчих норм. Нехай заплатять відчутний для них штраф і, можливо, кілька разів проїдуться громадським транспортом, поки демонтуватимуться незаконні спецсигнали», — наголосив народний обранець.

АРМІЯ

Погони — для кожного

У Міноборони переконані, що право отримати звання офіцера запасу повинні мати студенти всіх вищих навчальних закладів. Проте офіцерів готуватимуть, як і раніше, в «обраних» вузах.

Внесений Урядом законопроект «Про внесення змін до статті 11 Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу» (№9333) розробило Міноборони.

Документ передбачає надання Кабміну повноважень визначати перелік ВНЗ, на базі яких здійснюється військова підготовка офіцерів запасу. Проходити ж її відповідно до новацій матимуть можливість студенти всіх вишів III або IV рівня акредитації з денною формою навчання. На думку авторів проекту, це забезпечить виконання конституційної норми щодо рівного доступу громадян до освіти.

На сьогодні ж Уряд встановлює список вищих навчальних закладів, студенти яких проходять підготовку офіцерів запасу.

ІНІЦІАТИВА

Норма вічної пам'яті

Незабаром вітчизняним законодавцям доведеться замислитися над необхідністю врегулювання питання щодо проведення днів усеукраїнського трауру і вшанування пам'яті. Таким чином, у законодавстві можуть з'явитися згадки не тільки про святкові, але й про траурні дні.

Законопроект «Про дні вшанування пам'яті та жалоби» (№9187) пропонує затвердити перелік відповідних днів. Автор ініціативи, Олександр Фельдман, пропонує щорічно вшановувати пам'ять жертв аварії на Чорнобильській атомній електростанції 26 квітня, жертв військово-адміністративної акції «Операція «Вісла» — 28 квітня, жертв депортації з Криму — 18 травня, жертв Великої Вітчизняної війни — 22 червня, жертв трагедії в Бабиному Яру — 29 вересня, а також жертв голодоморів — кожну четверту суботу листопада.

Законопроектом передбачено необхідність визначити перелік траурних заходів, серед яких приспущення Державного Прапора, всеукраїнська хвилина мовчання о 12.00 із зупинкою на цей час роботи органів державної влади і місцевого самоврядування, руху громадського і приватного транспорту в населених пунктах з поданням звукового сигналу.

Окрім цього, депутат рекомендує доручити Національній раді з питань телебачення і радіомовлення встановити правила трансляції в дні трауру і вшановування пам'яті, а також заборонити в ці дні розміщення реклами в ефірі.

КОНСТИТУЦІЙНІ ПРАВА

«Прослушка» з гарантіями.

КС ухвалив рішення, яке може поставити хрест на плівках Мельниченка

Закінчення, початок на стор.1

У своєму поданні СБУ зазначила, що докази, надані будь-якою особою, мають уважатися недопустимими, якщо вони одержані або внаслідок незаконного обмеження конституційних прав та свобод людини, або якщо особа перебрала на себе функції відповідних державних органів, уповноважених на здійснення оперативно-розшукової діяльності.

КС у своєму рішенні від 20.10.2011 №12-рп/2011 (суддя-доповідач у справі — Сергій Вдовіченко) цілком погодився з такою позицією. Насамперед — з огляду на необхідність забезпечення прав та свобод людини і громадянина, обмеження яких Конституція допускає лише у виняткових випадках.

Як зазначено в мотивувальній частині рішення, «визнаватися допустимими і використовуватися як докази в кримінальній справі можуть тільки такі фактичні дані, які одержані відповідно до вимог кримінально-процесуального законодавства». На цьому неодноразово наголошував і Європейський суд з прав людини, вказуючи, що функція держави з підтримання правопорядку не може відсувати на другий план основоположні права особи: на особисту недоторканність, на повагу до приватного і сімейного життя, на таємницю кореспонденції, на недоторканність житла тощо.

Під час збирання доказів протиправної поведінки неодмінно відбувається втручання в ці права чи їх обмеження. Інформацію, яка згодом буде покладена в основу обвинувального висновку, одержують, зокрема, під час проведення оперативно-розшукових заходів. Однак здійснювати їх згідно із законом «Про оперативно-розшукову діяльність» повинні представники відповідних державних органів, що мають на це повноваження.

Якщо ж у ролі викривачів виступить якась громадська організація чи правдошукач-одинак або в когось із службовців інших державних органів виникне бажання здобути славу борця з корупціонерами, їхня інформація може стати в пригоді хіба що в разі більш пильної уваги з боку правоохоронців до певної особи. Як пояснив КС, закон прямо забороняє всім іншим особам уживати з власної ініціативи будь-які цілеспрямовані дії із застосуванням оперативно-розшукових заходів. Адже це порушує не лише законодавчі положення, а й конституційні права та свободи особи. Тобто зібрані в такий спосіб докази не вважатимуться законними з погляду кримінально-процесуальних норм, а отже, не зможуть слугувати підгрунтям для висунення обвинувачення.

Якби КС не заборонив несанкціоноване прослуховування, в кабінетах чиновників впору було б вішати плакати сталінської епохи.

По інший бік правди

Відразу після оприлюднення цього рішення КС деякі ЗМІ угледіли єдину мету такого висновку — відкинути записи з-під президентського дивана як свідчення у справі вбивства журналіста Георгія Гонгадзе. Дійсно, законність фіксування бесід Л.Кучми з різними високопосадовцями тепер під великим питанням. Адже на той час охоронець Президента Микола Мельниченко не належав і зараз не належить до категорії осіб, які уповноважені на проведення оперативно-розшукової діяльності, і точно не мав санкції суду на такі дії. Хоча позиція КС усе ж допускає використання його плівок як доказів за певних умов.

Зокрема, КС обумовив таку можливість випадковістю фіксації правопорушень особами, які здійснювали приватні фото-, кіно-, відео-, звукозаписи, або — відеокамерами спостереження. За таких обставин відсутній умисел на порушення конституційних прав і свобод людини. Але ж випадковістю багатогодинні записи в кабінеті Л.Кучми, звісно, не назвеш. Крім того, сам колишній охоронець свого часу стверджував, що почав робити записи, маючи на меті викрити незаконну діяльність глави держави та його оточення.

Можна було б вести дискусію, чи є право на життя журналіста вагомішим за особисті свободи глави держави. Та й записи проводилися не в приватній оселі, а в робочому кабінеті, який у конвенції прямо не згадується. Або, як від початку намагався змалювати розвиток подій М.Мельниченко, якщо фіксація бесід на диктофон здійснювалася за прямою вказівкою Л.Кучми, вказані дії не мають формальних ознак оперативно-розшукової діяльності.

Проте проблема в тому, що наміри М.Мельниченка нібито завадити протиправній діяльності свого боса і врятувати життя журналіста не мали жодного підтвердження наступними діями. Навіть після почутого на плівках він не квапився повідомити про замах на життя Г.Гонгадзе ні правоохоронні органи, ні хоча б пресу. Записи були оприлюднені вже після зникнення журналіста, значно пізніше…

Так, будь-яке життя є найвищою цінністю порівняно з усіма іншими правами та свободами. Однак воно не матиме сенсу без дотримання в країні конституційних положень та законодавчого порядку. Тому й не можуть уважатися законними докази, одержані «шляхом вчинення цілеспрямованих дій щодо їх збирання і фіксації із застосуванням заходів, передбачених законом «Про оперативно-розшукову діяльність», особою, не уповноваженою на здійснення такої діяльності». Роблячи таке застереження, судді КС навряд чи

Функція держави з підтримання правопорядку не може відсувати на другий план основоположні права особи.

ВЛАСНІСТЬ

Надра ваші стали наші.

У ВР пропонують відчужувати нерухомість на користь приватних осіб

У парламенті зареєстровано законопроект, який передбачає примусове відчуження земельних ділянок на користь приватних осіб. Отримати нерухомість за рішенням суду зможуть ті, хто має ліцензію на розробку надр. Продати ж цю ділянку комусь іншому стане неможливо.

У ст.10 закону «Про відчуження земельних ділянок, інших об'єктів нерухомого майна, що на них розміщені, які перебувають у приватній власності, для суспільних потреб чи з мотивів суспільної необхідності» закріплено право ініціювати відчуження ділянки для суспільних потреб особами, які отримали спеціальний дозвіл (ліцензію) на користування надрами. Водночас, на думку народного депутата Юрія Шпенова, через брак коштів у місцевих бюджетах викуп земельних ділянок для цих цілей практично неможливий.

Відповідно до Кодексу про надра земельні ділянки, на яких розміщені запаси корисних копалин, мають передаватися виключно особам, які отримали спеціальний дозвіл на користування певною ділянкою надр. Таким чином, після викупу земля має бути передана особі, яка вже має дозвіл.

Тому нардеп переконаний у доцільності закріплення на законодавчому рівні положення щодо можливості укладення договору купівлі-продажу земельної ділянки та інших об'єктів, відчужених для суспільних потреб чи з мотивів суспільної необхідності, безпосередньо власником такого спеціального дозволу.

Проте цією пропозицією Ю.Шпенов не обмежився. Він також пропонує закріпити можливість здійснювати в судовому порядку примусове відчуження ділянок на користь осіб, які мають дозволи на користування надрами, за умови попереднього та повного відшкодування ними вартості відчужуваного майна.

Крім того, відповідно до проекту пропонується визнавати правочини нікчемними, якщо вони передбачають передання земельної ділянки, інших об'єктів нерухомого майна в користування або у власність фізичній чи юридичній особі для цілей, не пов'язаних із забезпеченням потреб, визначених у рішенні органу держвлади чи місцевого самоврядування про відчуження зазначеної земельної ділянки.

ОСОБОВИЙ РАХУНОК

Міноритарна справедливість

Пропонується зобов'язати підприємства віддавати чверть чистих прибутків на виплату дивідендів акціонерам. Чинні ж норми, наголошують у Раді, не лише обмежують права держателів невеликих пакетів акцій, а й дозволяють уникати оподаткування.

Відповідні пропозиції містяться в проекті «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо розподілу прибутків)» (№9317), який подав народний депутат Андрій Павловський.

У п.2 ст.30 закону «Про акціонерні товариства» передбачено, що виплата дивідендів здійснюється з чистого прибутку звітного року або нерозподіленого прибутку в обсязі, встановленому рішенням загальних зборів АТ, у строк не пізніше 6 місяців після закінчення звітного року.

Водночас, за словами парламентаря, це положення не передбачає обов'язкової виплати дивідендів та їх мінімального обсягу. На практиці це часто призводить до зловживань з боку частини акціонерів, котрі мають контрольний чи блокуючий пакет акцій.

В Україні налічується близько 13 млн людей, які володіють акціями підприємств, отриманими в ході приватизації. Багато з них жодного разу не бачили дивідендів або отримували копійки. Тим часом нерозподілений прибуток, нібито «інвестуючи виробництво», мажоритарні акціонери розподіляють між собою без урахування інтересів «міноритаріїв», списуючи мільйони гривень на «представницькі» та інші витрати, наголошує нардеп. При цьому такі дії дозволяють ухилятися від сплати податків, адже фізичні особи сплачують до держбюджету податок на прибуток у розмірі 15% від отриманих дивідендів, а юридичні — 25%.

Крім цього, на думку народного посланця, безперешкодне здійснення мажоритарними акціонерами тіньових схем з ухиляння від виплати дивідендів не відповідає стандартам ринкової та соціально орієнтованої економіки та свідчить про порушення ст.13 Конституції, за якою держава забезпечує захист прав усіх суб'єктів права власності та господарювання, соціальну спрямованість економіки.

Навіть найбільші підприємства повинні розраховуватись з усіма акціонерами.

Аби виправити ситуацію, парламентар пропонує в ч.4 ст.159 Цивільного кодексу встановити, що рішення про спрямування прибутку на інші цілі, ніж виплата дивідендів, має прийматися на загальних зборах не менш ніж 3/4 голосами акціонерів, які беруть у них участь. Водночас у законі «Про акціонерні товариства» пропонується прописати, що в разі наявності чистого прибутку не менше ніж 25% підлягає обов'язковому розподілу між акціонерами.

ПРАКТИКА

Де прогалини, там і рішення

ТОНЯ ШНЕЄРСОН

Закон «Про державну реєстрацію актів цивільного стану» варто вдосконалити. Саме такого висновку дійшли учасники слухань, які провів Комітет ВР з питань правової політики.

Проблемне застосування

Так, відповідно до ч.6 ст.9 цього закону «особливості проведення державної реєстрації актів цивільного стану дипломатичними представництвами і Консульськими установами України визначаються Консульським статутом України та інструкцією про державну реєстрацію актів цивільного стану, яка затверджується центральним органом виконавчої влади із забезпечення реалізації державної політики у сфері зовнішніх зносин України за погодженням із центральним органом виконавчої влади у сфері державної реєстрації актів цивільного стану». Проте, за словами учасників парламентських слухань, зазначений припис не виконано через неприведення у відповідність до закону положення гл.VI Консульського статуту.

Також, як зазначили присутні, узгодження з положеннями закону №2398-VI потребує і затверджена спільним наказом Міністерства юстиції та Міністерства закордонних справ Інструкція про порядок реєстрації актів цивільного стану в дипломатичних представництвах та консульських установах України.

У Верховній Раді переконані, що послуги РАЦС обходяться громадянам надто дорого.

Звернули увагу учасники слухань і на абз.2 ч.3 ст.13 цього акта. Згідно з ним Кабмін визначає порядок видачі медичною консультативною комісією довідки про підтвердження факту народження дитини. А відповідно до абз.3 ч.4 ст.13 закону №2398-VI порядок утворення медичної консультаційної комісії та положення про неї затверджує центральний орган виконавчої влади у сфері охорони здоров'я. На сьогодні ці положення закону не виконуються.

Не застосовуються й ініційовані Кабміном зміни до ст.13, котрі спрямовані на полегшення щорічної реєстрації близько 900 дітей, народжених поза закладами охорони здоров'я.

Дискусію викликала й ч.3 ст.20, в якій ідеться про перелік платних послуг, котрі можуть надавати відділи РАЦС. Останні стали темою доповіді директора департаменту у справах цивільного стану громадян Державної реєстраційної служби Валентини Кунди. І поки вона звітувала про одержані від цих послуг до держбюджету кошти (зокрема, за 9 останніх місяців обрядові послуги (47% від загальної кількості платних послуг) принесли 28 млн грн.), головуючий, перший заступник керівника Комітету ВР з питань правової політики Сергій Гусаров, поставив питання про скорочення переліку платних послуг. Він зазначив, що політика Уряду на це й спрямована, наказом Міністерства юстиції від 22.12.2010 №1168 уже було зменшено їх кількість. Голова Державної реєстраційної служби Леонід Єфіменко запропонував виокремити категорію людей, для яких ці послуги стануть безкоштовними. В.Кунда хоч із цим і погодилася, проте вказала на недостатнє фінансування відділів — 84%.

Позитивні сторони

Тим часом, незважаючи на деякі прогалини, що стали помітними під час застосування закону «Про державну реєстрацію актів цивільного стану», учасники слухань відзначили важливість того, що він усе ж був прийнятий. Зокрема, вирішено одну з наявних в Україні проблем — неможливість укладання повторного шлюбу особами, що відбувають строк в установах виконання покарань.

За підсумками обговорення, учасники слухань рекомендували Кабміну прискорити реформування системи РАЦС, принагідно переглянути всі підзаконні акти та узгодити їх з положеннями закону.

Задля запобігання соціальному сирітству в ранньому віці визнано за необхідне вдосконалити систему реєстрації дітей, народжених поза межами медичних закладів. І нарешті, слід ініціювати приведення Консульського статуту України у відповідність до положень закону.

ФІНАНСИ

Кредиторські втрати

Асоціація «Український Кредитно-Банківський Союз» переконана, що фінустанови повинні мати право отримувати повну суму заборгованості за рахунок не тільки застави, а й іншого майна дебітора.

Банківське об'єднання виступає за відхилення проекту «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо захисту прав споживачів фінансових послуг» (№9088), оскільки запропоновані новації суперечать Конституції та іншим чинним документам.

Експерти Асоціації вважають безпідставною пропозицію позбавити кредиторів права отримати повну суму заборгованості за рахунок іншого майна дебітора в разі недостатності суми, одержаної від реалізації предмета застави (зміни до Цивільного кодексу та закону «Про іпотеку»). Це, на думку фахівців, обмежуватиме права позикодавців і суперечитиме конституційним нормам, які не допускають звуження змісту та обсягу існуючих прав і свобод при прийнятті нових законів або внесенні змін до чинних.

Спеціалісти УКБС переконані в необгрунтованості й пропозиції, за якою кредитний договір може бути визнано недійсним у випадку недоведення позичальнику основних економічних та правових вимог, які виникають у разі укладення угоди. В Асоціації звертають увагу на ч.1 ст.651 ЦК, за якою «зміна або розірвання договору допускається лише за згодою сторін, якщо інше не встановлено договором або законом». Крім того, згідно з ст.627 ЦК «сторони є вільними в укладенні договору, виборі контрагента та визначенні умов договору».

Внаслідок реалізації зазначених змін тільки збільшиться кількість формальних причин, за якими недобросовісні боржники матимуть змогу в судовому порядку визнати кредитний договір недійсним.

До того ж Асоціація виступає проти заборони банкам змінювати відсоткову ставку за споживчим кредитом залежно від зміни облікової ставки НБУ. За словами знавців, це спричинить додаткові ризики для фінустанов і провокуватиме подорожчання кредитних ресурсів.

«Неможливо спрогнозувати облікову політику Нацбанку на тривалий період, а тому банки змушені будуть захищатися від ризиків непередбачених коливань облікової ставки і зміни кон'юнктури шляхом підвищення вартості кредитування», — пояснила позицію УКБС його генеральний директор Галина Оліфер.

ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ

Операція «Самоліквідація»

Уряд затвердив порядок утворення, реорганізації чи ліквідації міністерств та інших центральних органів виконавчої влади. Зокрема, ліквідовані міністерства продовжуватимуть працювати, доки повноваження не перейдуть до нового органу.

Відповідну постанову розробив Мін'юст для ефективнішого використання закону «Про центральні органи виконавчої влади». За словами міністра юстиції Олександра Лавриновича, постанова унормовує неврегульовані в законодавстві питання, пов'язані з утворенням, реорганізацією чи ліквідацією міністерств, інших центральних органів виконавчої влади та їх територіальних органів.

Досі порядок ліквідації міністерств та інших центральних органів виконавчої влади регулювався постановою Кабміну від 1996 р. З урахуванням суттєвих змін у законодавчому полі, що відбулися з того часу, ця постанова, за словами міністра, не давала відповіді на ключові питання в процесі утворення чи ліквідації органів виконавчої влади.

Новою постановою визначено послідовність дій з утворення та припинення діяльності юридичних осіб публічного права; їх правонаступництво; розмежування повноважень керівника органу виконавчої влади, що припиняється, та голови комісії з припинення такого органу. Визначено обсяг повноважень комісії з інвентаризації майна; порядок складення передавального акта, розподільчого або ліквідаційного балансу, передачі майна ліквідованого органу тощо.

Так, органи виконавчої влади утворюватимуться, реорганізуватимуться та ліквідуватимуться Президентом за поданням Прем'єр-міністра. Постановою також визначено права та обов'язки органів влади в разі злиття, приєднання одного або кількох органів виконавчої влади до іншого органу виконавчої влади, їх поділу чи перетворення.

Визначено, що орган виконавчої влади, стосовно якого набрав чинності указ Президента про його ліквідацію, продовжуватиме здійснювати свої повноваження до набрання чинності актом Кабміну щодо здійснення цих повноважень новоутвореним органом виконавчої влади.

КОНТРОЛЬ

Попалися в мережі.

Нацкомісія з питань моралі вимагає назвати імена всіх любителів еротики

БОРИС РУДЬ,
«Подробиці»

Верховна Рада в першому читанні прийняла законопроект, що зобов'язує інтернет-провайдерів блокувати сайти або їх розділи з еротичним змістом. Боротьба за суспільну мораль учергове перетворюється на абсурд і загрожує обернутися посиленням цензури.

Робота з Інтернетом

За проект «Про внесення змін до Закону України «Про захист суспільної моралі» (№7132), який зобов'язує інтернет-провайдерів обмежувати вільний доступ до сайтів чи їх розділів, котрі нацкомісія з питань моралі визначила як еротичні, проголосувало 276 депутатів. Прикметно, що ініціаторами проекту виступили як «регіонали», так і представники БЮТ і помірковано опозиційної «Нашої України». Серед ініціаторів «засвітилися» також депутати від фракцій Народної та Комуністичної партій.

Таким чином нардепи фактично дозволили Національній комісії з питань захисту суспільної моралі регулювати ту сферу, яку вона намагається взяти під контроль досить давно. Ще у квітні 2010 року нацкомісія намагалася провести подібну норму через парламент. «Оператори і провайдери телекомунікацій зобов'язані вживати невідкладних (протягом доби) заходів щодо обмеження вільного доступу до електронних інформресурсів (їх частин), які комісія з питань захисту моралі визначила як еротичні», — мовилося в документі. Не вийшло. У лютому 2011 року комісія вирішила розробити технічні методи ідентифікації користувачів, що порушують норми суспільної моралі в мережі, і встановити для них відповідальність за такі дії. «Ми хочемо впорядкувати й сформулювати етичні норми, що існують у нашому суспільстві, й контролювати їх дотримання, особливо в Інтернеті», — заявив голова комісії Василь Костицький. Прикметно, що тоді нацкомісія була за крок від розформування — відповідно до президентської адмінреформи її мали ліквідувати.

Проте минув час. І ось новий закон, котрий об'єднав у собі ініціативи як квітня 2010 року, так і лютого 2011-го. А сама комісія існує й досі.

Проект №7132 передбачає внесення низки змін до закону «Про захист суспільної моралі». Зокрема, він передбачає також зобов'язання інтернет-провайдерів за рішенням суду протягом доби забезпечувати технічними засобами видалення з національного сегмента Інтернету всього того, що завдає шкоди суспільній моралі. У разі розміщення подібного контенту за межами України пропонується зобов'язати провайдера надійно блокувати доступ до нього.

Прийнятий у першому читанні проект зобов'язує провайдера «негайно надавати інформацію, за допомогою якої можна встановити вид інформаційної послуги, особу користувача послуги та інші відомості, які можна отримати за допомогою угоди або домовленості про постачання послуг, місце встановлення телекомунікаційного обладнання, час і місце створення, функціонування інформаційних ресурсів і дані, що стосуються доступу до них користувачів телекомунікаційних систем». Працюватиме з провайдерами Єдина спеціалізована інформаційно-телекомунікаційна система даних щодо стану суспільної моралі, фінансування якої має здійснюватися з державного бюджету. Розпорядником цієї системи передбачається призначити Національну експертну комісію з питань захисту суспільної моралі. Правоохоронним органам доступ до неї має надаватися безкоштовно.

Проте спрямований на «захист суспільної моралі» закон суттєво обмежує особистий простір людини, більш того, фактично зобов'язує провайдерів стежити за всіма своїми клієнтами.

На думку фахівців, вимоги нацкомісії та народних депутатів просто нездійснимі. Інтернет-асоціація України вважає технічно неможливим обмеження провайдерами вільного доступу до веб-сайтів або їх частин, визначених комісією як еротичні. Незрозуміло також, яким чином провайдери видалятимуть вміст, котрий потенційно загрожує суспільній моралі, із сайтів Уанету. Крім того, ухвалення цього законопроекту в другому читанні фактично означатиме запровадження в Україні цензури.

Імітація бурхливої діяльності

Обмежуючи еротику, та ще й в Інтернеті, нацкомісія суперечить не тільки здоровому глузду, а й самій собі. Так, у 2009 році вона розробила критерії визначення належності матеріалу до порнографії та еротики. Що стосується останньої, то в документі йшлося: «Цілісність еротики — зображення людини в усій різноманітності почуттів, переживань, емоцій... Еротика — це спосіб вільного самовираження художника. Еротика розширює межі людської свободи». Тепер же, виходить, еротика визнана небезпечною для суспільства. Отже, те, що розширює межі людської свободи, для громадянина України сьогодні стає небажаним?

Варто зазначити, що обмеження доступу до еротичної продукції, зокрема й в Інтернеті, депутати й НЕК пояснюють захистом дітей. Крім того, в законі основний акцент робиться все-таки на боротьбі з розповсюдженням порнографічної продукції. Але це не виправдовує ініціаторів законопроекту. Прикметно, що захисники дітей не звернули уваги на випадок, котрий стався на початку жовтня: тоді народний депутат Геннадій Москаль повідомив, що «справу педофілів», яка прогриміла на всю країну в 2009 році, закрито (див. №41/2011 «ЗіБ». — **Прим. ред.**). В МВС поспішили спростувати слова нардепа: так, 30 вересня винесли постанову про закриття справи, але потім її скасували. Проте вражаючий «прогрес» у справі дозволяє засумніватися, що її доведуть до суду. Якщо це провокація, то так і не покарають того, хто її вчинив, «прославивши» дітей на всю країну. А якщо ні, то педофіли так і не будуть покарані.

Сьогодні Україна є одним з провідних постачальників дитячої порнографії. У 2010 році Deutsche Welle опублікувала матеріал, згідно з яким 18% серверів, на яких викладається дитяча порнографія, — на території України. Як зазначило видання, сюди почали перебиратися навіть росіяни. Причина — в Україні подібним бізнесом займатися легко. Прикметно, що в МВС і СБУ нині й без проекту №7132 є правовий інструментарій для боротьби із цією напастю. Проте проблема залишається невирішеною. А ЗМІ щодня повідомляють про зниклих дітей.

Прийнятий у першому читанні проект значно звужує право українців на особисте життя. Якщо його ухвалять, у розпорядженні НЕК опиняться персональні дані будь-якого громадянина, що користується Інтернетом. З урахуванням того, як охороняють подібні таємниці (на ринках можна купити як бази ДАІ, так і телефонні бази), а також рівня корупції в державі, це означає, що дані про українців будуть доступними всім охочим. Варто також відзначити, що створення єдиної спеціалізованої інформаційно-телекомунікаційної системи даних щодо захисту суспільної моралі потребуватиме фінансових і матеріальних ресурсів, що в нинішніх умовах — зайве навантаження для держбюджету. А в нацкомісії тим часом не сумують і готують уже етичний кодекс українського вчителя.

ЕКОНОМІЯ

Боротьба за папір

Верховній Раді пропонують надсилати депутатам порядок денний та проекти законів електронною поштою, а роздруківки надавати лише на вимогу.

Електронний «проектообіг» суттєво зменшить обіг макулатури у ВР.

З пропозицією економити на папері виступив народний депутат Руслан Князевич, який подав законопроект «Про внесення змін до Регламенту Верховної Ради». Парламентар пропонує, щоб проект порядку денного сесії ВР надсилався народним депутатам на їхню електронну пошту не пізніше як за день до початку чергової сесії. Також на електронну пошту у визначені терміни, на його думку, слід надсилати проект рішення про внесення змін до порядку денного та уточнений порядок денний.

Інформація про всі законопроекти, внесені протягом дня до Верховної Ради, проекти інших актів та супровідні матеріали (в тому числі висновки, рішення, зауваження, пропозиції комітетів, комісій, експертиз тощо) в день їх реєстрації так само надсилатимуть на електронну пошту з відповідними посиланнями на тексти цих документів на сайті парламенту.

Відповідно до пропозицій «на вимогу народного депутата йому може бути надано законопроект, проект іншого акта та супровідні документи в друкованому вигляді на паперовому носії в день розгляду відповідного питання Верховною Радою, головним комітетом чи іншим уповноваженим суб'єктом».

ПРОВАДЖЕННЯ

Практика неоднакового застосування.

Справа не підлягає допуску до перегляду ВС, якщо протягом одного року не ухвалено рішення, яким судом (судами) касаційної інстанції неоднаково застосовано одні й ті самі норми матеріального права

Пленум Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ
Іменем України
Постанова

30 вересня 2011 року *№11*

Про судову практику застосування статей 353—360 Цивільного процесуального кодексу України

Главою 3 розділу V Цивільного процесуального кодексу України (далі — ЦПК) у редакції Закону України від 7 липня 2010 року №2453-VI «Про судоустрій і статус суддів» установлено порядок перегляду судових рішень у цивільних справах Верховним Судом України і врегульовано допуск Вищим спеціалізованим судом України з розгляду цивільних і кримінальних справ справи до провадження.

З метою забезпечення правильного й однакового застосування статей 353—360 ЦПК та відповідно до пункту 6 частини другої статті 36 Закону «Про судоустрій і статус суддів» пленум Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ

ПОСТАНОВЛЯЄ :

1. Право на звернення про перегляд Верховним Судом України судових рішень у цивільних справах із підстав неоднакового застосування судом (судами) касаційної інстанції одних і тих самих норм матеріального права, що потягло ухвалення різних за змістом судових рішень у подібних правовідносинах, мають сторони та інші особи, які брали участь у справі.

У випадках, установлених законом, із заявою про перегляд судових рішень можуть звертатись органи та особи, яким надано право захищати права, свободи та інтереси інших осіб або державні та суспільні інтереси і брати участь у цих справах (статті 3, 45 ЦПК). Таке право передбачено, зокрема, законами України:

— від 23 грудня 1997 року №776/97-ВР «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини»;

— від 5 листопада 1991 року №1789-XII «Про прокуратуру»;

— від 25 червня 1991 року №1264-XII «Про охорону навколишнього природного середовища»;

— від 12 травня 1991 року №1023-XII «Про захист прав споживачів»;

— від 3 липня 1996 року №270/96-ВР «Про рекламу».

При цьому згідно зі статтею 121 Конституції України, статтею 36^1 Закону України «Про прокуратуру», частиною другою статті 45 ЦПК прокурор має право звернутися із заявою про перегляд судових рішень Верховним Судом України і в тому випадку, коли він не брав участі у справі.

Оскільки перелік осіб, яким надано право на подання заяви про перегляд судових рішень Верховним Судом України, визначається законом, тому не мають права на подання заяви про такий перегляд особи, які не брали участі у справі, але вважають, що суд вирішив питання про їх права та обов'язки.

Відповідно до вимог статті 37 ЦПК України процесуальне правонаступництво може мати місце на будь-якій стадії цивільного процесу, у тому числі й на стадії перегляду судових рішень Верховним Судом України.

2. Заяву про перегляд судового рішення у цивільних справах із підстави встановлення міжнародною судовою установою, юрисдикція якої визнана Україною, порушення Україною міжнародних зобов'язань при вирішенні справи судом може бути подано особою, на користь якої ухвалено рішення міжнародною судовою установою, юрисдикція якої визнана Україною, або її представником, якому довіреністю або законом надано право на подання заяви від імені такої особи. У цьому разі не вимагається, щоб рішення суду, про перегляд якого подається заява, було переглянуто в касаційному порядку. Такі заяви можуть бути подані на будь-які рішення у цивільних справах, а також із підстав порушення норм процесуального права.

3. Оскільки заяви про перегляд судових рішень, подані особами, які не мають права на звернення з такими заявами, розгляду не підлягають, то у разі їх надходження суддя-доповідач повертає заяву особі, яка її подала, на підставі пункту 2 частини четвертої статті 359 ЦПК.

Разом із тим якщо заяву про перегляд судового рішення від імені особи, яка брала участь у справі, подано іншою особою без додання належного документа на підтвердження права на звернення із такою заявою, суддя-доповідач постановляє ухвалу про залишення заяви без руху та надає строк для усунення її недоліків як поданої без додержання вимог частини третьої статті 357 ЦПК, про що повідомляється заявникові зі встановленням строку, необхідного для надання відповідного документа на підтвердження своїх повноважень, з урахуванням тривалості поштового обігу. У разі неподання такого документа заява повертається особі, яка її подала, з підстав, передбачених пунктом 1 частини четвертої статті 359 ЦПК.

У разі подання заяви, підписаної від імені особи, яка не має повноважень на ведення справи, така заява повертається з підстав, передбачених пунктом 3 частини четвертої статті 359 ЦПК.

4. Заява про перегляд судових рішень у цивільних справах із підстав неоднакового застосування судом (судами) касаційної інстанції одних і тих самих норм матеріального права, що потягло ухвалення різних за змістом судових рішень у подібних правовідносинах, подається до Верховного Суду України через Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ після їх перегляду в касаційному порядку, тобто:

— після ухвалення Вищим спеціалізованим судом України з розгляду цивільних і кримінальних справ судового рішення за наслідками розгляду касаційної скарги;

— після ухвалення Верховним Судом України як судом касаційної інстанції судового рішення за наслідками розгляду касаційної скарги, яка подана до 15 жовтня 2010 року.

Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ відмовляє у допуску до провадження заяв про перегляд судових рішень, які не переглядались у касаційному порядку, поданих на підставі пункту 1 частини першої статті 355 ЦПК, а також заяв про перегляд судових рішень, ухвалених Верховним Судом України у зв'язку з винятковими обставинами в порядку глави 3 розділу V ЦПК у редакції, що діяла до внесення змін Законом України «Про судоустрій і статус суддів».

5. Встановлений статтею 355 ЦПК перелік підстав для подання заяви про перегляд Верховним Судом України судових рішень у цивільних справах є вичерпним і розширеному тлумаченню не підлягає.

Неоднакове застосування норм процесуального права не може бути підставою для подання заяви про перегляд судових рішень Верховним Судом України згідно з пунктом 1 частини першої статті 355 ЦПК.

6. Заява про перегляд судових рішень у цивільних справах із підстави, передбаченої пунктом 1 частини першої статті 355 ЦПК, може бути подана за сукупності таких умов:

— судом (судами) касаційної інстанції при розгляді двох або більше справ неоднаково застосовано одні й ті самі норми матеріального права;

— справи стосуються спорів, які виникли з подібних правовідносин;

— має місце ухвалення різних за змістом судових рішень судом (судами) касаційної інстанції.

Неоднакове застосування одних і тих самих норм матеріального права полягає, зокрема:

— у різному тлумаченні судами змісту і сутності правових норм, що призвело до різних висновків про наявність чи відсутність суб'єктивних прав та обов'язків учасників відповідних правовідносин;

— у різному застосуванні правил конкуренції правових норм при вирішенні колізій між ними з урахуванням юридичної сили цих правових норм, а також їх дії у часі, просторі та за колом осіб, тобто різне незастосування закону, який підлягав застосуванню;

— у різному визначенні предмета регулювання правових норм, зокрема застосуванні різних правових норм для регулювання одних і тих самих правовідносин або поширенні дії норми на певні правовідносини в одних випадках і незастосуванні цієї самої норми до аналогічних відносин в інших випадках, тобто різне застосування закону, який не підлягав застосуванню;

— у різному застосуванні правил аналогії права чи закону у подібних правовідносинах.

Під судовими рішеннями у подібних правовідносинах слід розуміти такі, де тотожними є предмет спору, підстави позову, зміст позовних вимог та встановлені судом фактичні обставини, а також має місце однакове матеріально-правове регулювання спірних правовідносин. Зміст правовідносин з метою з'ясування їх подібності в різних судових рішеннях суду (судів) касаційної інстанції визначається обставинами кожної конкретної справи.

Ухвалення різних за змістом судових рішень означає, що суд (суди) касаційної інстанції при розгляді двох або більше справ за подібних правовідносин при однаковому їх матеріально-правовому регулюванні дійшов (дійшли) неоднакових правових висновків.

7. Постановлення касаційною інстанцією ухвали про скасування рішення судів нижчих інстанцій із передачею справи на новий розгляд не означає остаточного вирішення спору у справі й застосування норм матеріального права для вирішення спору по суті, тому відповідні ухвали не можуть бути предметом перегляду в порядку, передбаченому главою 3 розділу V ЦПК, і на них не може здійснюватися посилання на підтвердження підстави, встановленої пунктом 1 частини першої статті 355 ЦПК.

8. Заяву про перегляд ухвал Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, постановлених із процесуальних питань, із підстави неоднакового застосування судом (судами) касаційної інстанції одних і тих самих норм матеріального права, що потягло ухвалення різних за змістом судових рішень у подібних правовідносинах, може бути подана за одночасної наявності двох умов:

— ухвала перешкоджає провадженню у справі (зокрема, залишення касаційної скарги без розгляду, закриття касаційного провадження);

— судом (судами) касаційної інстанції неоднаково застосовано одні й ті самі норми матеріального права.

До ухвал, відносно яких може бути подано відповідну заяву із зазначеної підстави, не належать ухвали, постановлені згідно з положеннями частини третьої статті 354 та статей 359, 360 ЦПК.

9. Судовими рішеннями, на які заявник посилається на підтвердження підстави, передбаченої пунктом 1 частини першої статті 355 ЦПК, можуть бути рішення:

— Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ;

— Вищого адміністративного суду України;

— Вищого господарського суду України;

— Судової палати у цивільних справах Верховного Суду України, ухвалені як судом касаційної інстанції;

— апеляційних судів загальної юрисдикції як судів касаційної інстанції в цивільних справах, яким право на перегляд у касаційному порядку цивільних справ було надано Законом «Про внесення змін до Закону України «Про судоустрій України щодо забезпечення касаційного розгляду цивільних справ» від 22 лютого 2007 року №697-V.

Зазначений перелік таких судових рішень є вичерпним. Обов'язковою є умова, щоб цими рішеннями, які набрали законної сили, вирішено спір по суті, та в них судом (судами) касаційної інстанції неоднаково застосовано одні й ті самі норми матеріального права.

10. Частиною першою статті 356 ЦПК встановлено, що заява про перегляд Верховним Судом України судових рішень у цивільних справах подається протягом одного місяця з дня:

— ухвалення судового рішення, щодо якого подано заяву про перегляд, але не пізніше одного року з дня ухвалення цього рішення;

— ухвалення судового рішення, на яке здійснюється посилання на підтвердження підстави, встановленої пунктом 1 частини першої статті 355 ЦПК, якщо воно ухвалено пізніше, але не пізніше одного року з дня ухвалення судового рішення, про перегляд якого подається заява.

Законом не встановлено будь-яких часових обмежень щодо ухвалення судового рішення, прийнятого до ухвалення рішення, про перегляд якого подається заява і на яке посилається заявник на підтвердження підстави, встановленої пунктом 1 частини першої статті 355 ЦПК. У зв'язку із цим зазначеним судовим рішенням, що набрало законної сили, може бути рішення суду касаційної інстанції, який відповідно до чинного на час ухвалення рішення законодавства здійснював перегляд судових рішень у касаційному порядку.

11. Недодержання умови щодо річного строку для подання заяви про перегляд судових рішень Верховним Судом України є підставою для відмови у допуску справи до провадження, оскільки такий строк поновленню не підлягає. Зазначене правило поширюється й на судові рішення суду касаційної інстанції (Судової палати у цивільних справах Верховного Суду України), що ухвалені до 30 липня 2010 року — дати набрання чинності Законом України «Про судоустрій і статус суддів».

Рішення не підлягає допуску до перегляду Верховним Судом України, якщо протягом одного року з моменту його ухвалення не виникло підстав для його перегляду, тобто не ухвалено рішення, яким судом (судами) касаційної інстанції неоднаково застосовано одні й ті самі норми матеріального права, що потягло ухвалення різних за змістом судових рішень у подібних правовідносинах. Крім того, рішення не підлягає допуску до провадження в разі, якщо протягом одного року було ухвалено інше рішення, але протягом цього строку не подано відповідної заяви про його перегляд.

12. Місячний строк для подання заяви про перегляд судових рішень, встановлений частинами першою та другою статті 356 ЦПК, є процесуальним і може бути поновлений за загальними правилами, визначеними статтею 73 ЦПК. Про таке поновлення пропущеного строку зазначається в ухвалі про допуск справи до провадження, постановленої колегією суддів (частина друга статті 360 ЦПК).

Відсутність клопотання про поновлення пропущеного строку або відмова в його поновленні тягне за собою залишення заяви без розгляду відповідно до вимог статті 72 ЦПК України та повернення її заявникові.

Подання заяви про перегляд судових рішень з підстави, передбаченої пунктом 2 частини першої статті 355 ЦПК, пізніше одного місяця з дня, коли особі, на користь якої ухвалено рішення міжнародною судовою установою, юрисдикція якої визнана Україною, стало достовірно відомо про набуття цим рішенням статусу остаточного, виключає допуск справи до провадження. Проте цей строк обчислюється з наступного дня, коли особі стало достовірно відомо про набуття зазначеним рішенням статусу остаточного згідно із нормами міжнародного та національного законодавства.

У зв'язку із цим у заяві про перегляд судового рішення із зазначеної підстави особа повинна вказати, коли їй про це стало достовірно відомо, подавши відповідні докази. У протилежному випадку заява залишається без руху з наданням заявнику строку для усунення її недоліків.

13. Заява про перегляд судових рішень подається у письмовій формі та за змістом повинна відповідати вимогам статті 357 ЦПК. При цьому, крім іншого, заява має містити не тільки прохання про допуск справи до провадження, але й обгрунтування того, у чому саме полягає неоднакове застосування судом (судами) касаційної інстанції одних і тих самих норм матеріального права у подібних правовідносинах. Також має бути посилання на судові рішення, якщо заяву подано з підстави, передбаченої пунктом 1 частини першої статті 355 ЦПК, чи рішення міжнародної судової установи, юрисдикція якої визнана Україною, якщо заяву подано з підстави, передбаченої пунктом 2 частини першої статті 355 ЦПК, копії вказаних рішень додаються.

Копія судового рішення, про перегляд якого подається заява, має бути підписана та скріплена гербовою печаткою суду згідно з Інструкцією з діловодства в місцевому суді, затвердженою наказом Державної судової адміністрації України від 27 червня 2006 року №68. Вказана вимога не поширюється при поданні копій судових рішень, на які робиться посилання на підтвердження підстави, передбаченої пунктом 1 частини першої статті 355 ЦПК, але заявник має вказати джерело їх отримання (наприклад, Єдиний реєстр судових рішень, сайт суду касаційної інстанції чи інші джерела).

Якщо заява не відповідає вимогам статей 357 і 358 ЦПК, суддя-доповідач постановляє ухвалу про залишення заяви без руху, в якій чітко зазначає недоліки заяви та повідомляє заявника про строк, протягом якого він зобов'язаний усунути ці недоліки. Тривалість цього строку визначається в кожному конкретному випадку з урахуванням характеру недоліків, реальної можливості отримання копії ухвали, яка повинна бути надіслана заявникові негайно, а також можливості виправлення таких недоліків.

14. Відповідно до вимог частини другої статті 358 ЦПК до заяви про перегляд судових рішень із підстави, встановленої пунктом 1 частини першої статті 355 ЦПК, додається оригінал документа про сплату судового збору, за винятком випадків, коли заявник звільнений від їх оплати згідно із законом або це питання вирішено судом у порядку статті 82 ЦПК, статті 8 Закону України від 8 липня 2011 року №3674-VI «Про судовий збір».

15. Повернення заяви з підстав, передбачених частиною четвертою статті 359 ЦПК, здійснюється шляхом постановлення відповідної ухвали суддею-доповідачем одноособово.

Проте частиною п'ятою цієї статті ЦПК передбачено можливість повторного звернення із заявою про перегляд судових рішень у цивільних справах після повернення такої заяви у разі її належного оформлення або з інших підстав, ніж ті, які були предметом розгляду Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ (наприклад, робиться посилання на інші рішення судів касаційної інстанції), що відповідає змісту пункту 4 частини четвертої статті 359 ЦПК.

Таке повторне звернення має здійснюватися в межах строку, визначеного частиною першою статті 356 ЦПК. При цьому заявник не позбавлений можливості звернутися до суду із заявою про поновлення строку в разі його пропущення з поважних причин.

16. Якщо після розгляду заяви про перегляд судового рішення у цивільній справі однієї зі сторін аналогічну заяву подано іншою особою, яка бере участь у справі, то питання про допуск справи до провадження або відмову в допуску за такою заявою вирішується на загальних підставах, визначених статтями 353—360 ЦПК. Якщо питання про допуск першої заяви не вирішено, то ці заяви належить об'єднати на стадії допуску справи до провадження в разі їх подання з аналогічних підстав.

17. Вирішення питання про допуск справи до провадження здійснюється колегією у складі п'яти суддів Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ без витребування справи і без виклику осіб, які беруть участь у справі, шляхом постановлення ухвали про допуск справи до провадження або відмову в такому допуску. Ухвала повинна бути обгрунтованою.

Ухвали Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, постановлені в порядку глави 3 розділу V ЦПК, не є рішеннями, якими закінчується розгляд справи по суті, тому відповідно до вимог частини першої статті 13 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» та частини першої статті 209 ЦПК вони іменем України не ухвалюються.

При вирішенні цього питання до складу колегії суддів Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ не може бути включено суддів, які ухвалили судове рішення, про перегляд якого просить заявник (частина перша статті 360 ЦПК). При цьому такої заборони немає щодо судового рішення, на яке здійснюється посилання на підтвердження підстави, встановленої пунктом 1 частини першої статті 355 ЦПК.

18. Визначений частиною другою статті 360 ЦПК п'ятнадцятиденний строк для постановлення ухвали про допуск справи до провадження чи відмову в такому допуску обчислюється з дня надходження до Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ заяви, яка відповідає вимогам статей 357, 358 ЦПК.

Якщо заяву було подано без додержання вказаних вимог закону та заявника повідомлено про недоліки заяви, то п'ятнадцятиденний строк для постановлення ухвали про допуск справи до провадження або відмову в такому допуску обчислюється відповідно з дня усунення недоліків або з дати закінчення строку, який встановлювався для їх усунення. При цьому днем усунення недоліків вважається дата надходження до Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ належним чином оформлених матеріалів зазначеної заяви.

19. Оригінал ухвали Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ про допуск справи до провадження разом із заявою про перегляд судового рішення та доданими до неї документами надсилається до Верховного Суду України.

Оригінали інших ухвал Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ за результатами розгляду заяв про допуск справи до провадження (ухвали про відмову у допуску, про повернення заяви) із заявою про перегляд судового рішення та доданими до неї документами надсилаються тим судам, де знаходяться матеріали справ, про перегляд рішень яких ставилось питання, для приєднання до матеріалів таких справ.

Копія ухвали про допуск справи до провадження разом із копією заяви надсилаються особам, які беруть участь у справі, а в разі відмови в допуску — особі, яка подала заяву.

Крім того, копія ухвали про допуск справи залишається у Вищому спеціалізованому суді України з розгляду цивільних і кримінальних справ для відповідного обліку з метою використання під час вирішення питання про допуск заяв, поданих іншими особами в цій справі, або для вирішення питання про повернення заяви відповідно до пункту 4 частини 4 статті 359 ЦПК.

Голова Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ
Л.ФЕСЕНКО

Секретар пленуму Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ
Д.ЛУСПЕНИК

ТЛУМАЧЕННЯ

Уповноважений на протест.

Закон не обмежує права прокурора на звернення до суду стосовно будь-якого суб'єкта, чиї акти (рішення), дії чи бездіяльність він оспорює

Конституційний Суд України
Іменем України
Рішення

у справі за конституційним зверненням товариства з обмеженою відповідальністю «Амальгама Люкс» щодо офіційного тлумачення положення частини четвертої статті 21 Закону України «Про прокуратуру»

12 жовтня 2011 року *м.Київ* *№11-рп/2011*
Справа №1-20/2011

Конституційний Суд України у складі суддів: ГОЛОВІНА Анатолія Сергійовича — головуючого, БРИНЦЕВА Василя Дмитровича, ВДОВІЧЕНКА Сергія Леонідовича, ВИНОКУРОВА Сергія Маркіяновича, ГУЛЬТАЯ Михайла Мирославовича, ЗАПОРОЖЦЯ Михайла Петровича, КАМПА Володимира Михайловича, КОЛОСА Михайла Івановича, ЛИЛАКА Дмитра Дмитровича, МАРКУШ Марії Андріївни, СЕРГЕЙЧУКА Олега Анатолійовича, СТРИЖАКА Андрія Андрійовича, ШАПТАЛИ Наталі Костянтинівни, ШИШКІНА Віктора Івановича — доповідача —

розглянув на пленарному засіданні справу за конституційним зверненням товариства з обмеженою відповідальністю «Амальгама Люкс» щодо офіційного тлумачення положення частини четвертої статті 21 Закону України «Про прокуратуру» від 5 листопада 1991 року №1789-XII з наступними змінами.

Приводом для розгляду справи відповідно до статей 42, 43 Закону України «Про Конституційний Суд України» стало конституційне звернення товариства з обмеженою відповідальністю «Амальгама Люкс».

Підставою для розгляду справи згідно зі статтею 94 Закону України «Про Конституційний Суд України» є наявність неоднозначного застосування положення частини четвертої статті 21 Закону України «Про прокуратуру».

Заслухавши суддю-доповідача Шишкіна В.І. та дослідивши матеріали справи, Конституційний Суд України

УСТАНОВИВ:

1. Товариство з обмеженою відповідальністю «Амальгама Люкс» звернулося до Конституційного Суду України з клопотанням дати офіційне тлумачення положення частини четвертої статті 21 Закону України «Про прокуратуру» (далі — Закон) щодо наявності у прокурора права на звернення до суду про визнання незаконними як акта органу, що його видав, так і рішень чи дій посадової особи, якщо протест було відхилено або мало місце ухилення від його розгляду. На підтвердження неоднозначного застосування вказаного положення суб'єкт права на конституційне звернення посилається на відповідні судові рішення.

На думку автора клопотання, суди України, розглядаючи позови прокурора до суду в разі відхилення протесту на незаконні рішення чи дії посадових осіб або ухилення від його розгляду, неоднозначно розуміють і застосовують назване положення: визнають право прокурора звертатися до суду в одних випадках за наслідками відхилення його протесту на акт органу, рішення чи дії посадової особи, в інших — лише за наслідками відхилення протесту на акт, відмовляючи у прийнятті до розгляду протесту на рішення, дії посадової особи.

2. Свої позиції щодо предмета конституційного звернення висловили науковці Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Національної академії прокуратури України, Національного університету «Одеська юридична академія», Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого», фахівці Центру політико-правових реформ України.

3. Конституційний Суд України, вирішуючи питання, порушені в конституційному зверненні, виходить з такого.

Україну проголошено правовою державою, у якій закони та інші нормативно-правові акти приймаються на основі Конституції України і повинні відповідати їй (стаття 1, частини перша, друга статті 8 Основного Закону України).

Законодавча функція держави вимагає забезпечення виконання прийнятих законів. В Україні контроль і нагляд за додержанням законів здійснюють відповідні державні органи. Функцію нагляду за додержанням і застосуванням законів згідно з пунктом 9 розділу XV «Перехідні положення» Конституції України виконує прокуратура України до введення в дію законів, що регулюють діяльність державних органів щодо контролю за додержанням законів. Оскільки відповідно до припису частини другої статті 19 Основного Закону України органи державної влади, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України, то прокуратура України згідно зі статтею 123 Конституції України виконує вказану функцію через визначені в Законі правові механізми (способи, засоби).

Здійснюючи нагляд за додержанням і застосуванням законів, прокурор має право опротестовувати акти органів, рішення і дії посадових осіб (пункти 1, 2 частини другої статті 20, частина перша статті 21 Закону), а також звертатися до суду з заявами про захист прав і законних інтересів громадян, держави, підприємств та інших юридичних осіб (пункт 6 частини другої статті 20, частина четверта статті 21 Закону). Одним із засобів реагування на порушення законів органом чи посадовою особою є звернення прокурора до суду, які конкретизуються в окремих видах судочинства. Отже, в Законі передбачено гарантію забезпечення реалізації протесту прокурора, незалежно від того, принесено його органу чи посадовій особі, шляхом звернення до суду у випадках, коли протест прокурора на незаконні рішення, дії чи бездіяльність було відхилено або взагалі залишено без реагування суб'єктом, якому його принесено.

Вказаний висновок узгоджується з Рішенням Конституційного Суду України від 9 липня 2002 року №15-рп/2002, у якому зазначено, що зі змісту частини другої статті 124 Конституції України щодо поширення юрисдикції судів на всі правовідносини, які виникають у державі, випливає, що кожен із суб'єктів правовідносин у разі виникнення спору може звернутися до суду за його вирішенням і таке право не може бути обмежене законом, іншими нормативно-правовими актами (абзаци третій, восьмий пункту 3 мотивувальної частини, перше речення пункту 1 резолютивної частини).

Конституційне право на звернення до суду за захистом інтересів громадянина або держави прокурор може реалізувати як одразу після постановлення органом акта (рішення), прийняття посадовою особою рішення, вчинення нею дій або допущення бездіяльності, які прокурор оспорює, так і після використання такого засобу прокурорського реагування, як протест. Таке твердження відповідає правовій позиції Конституційного Суду України, викладеній у Рішенні від 16 квітня 2009 року №7-рп/2009 (абзаци другий, третій пункту 5 мотивувальної частини).

Виходячи із зазначених правових позицій, Конституційний Суд України розглядає і положення частини четвертої статті 21 Закону в тому розумінні, що воно не обмежує право прокурора на звернення до суду стосовно будь-якого суб'єкта, чиї акти (рішення), дії чи бездіяльність він оспорює.

З огляду на викладене Конституційний Суд України вважає, що положення частини четвертої статті 21 Закону в системному зв'язку з положеннями частини другої статті 124 Конституції України, пунктів 1, 2, 6 частини другої статті 20, частини першої статті 21 Закону передбачає право прокурора у разі відхилення протесту або ухилення від його розгляду звернутися до суду про визнання незаконними як акта відповідного органу, так і рішень, дій чи бездіяльності посадової особи.

На підставі наведеного та керуючись статтями 147, 150, 153 Конституції України, статтями 51, 63, 65, 67, 69, частиною першою статті 95 Закону України «Про Конституційний Суд України», Конституційний Суд України

ВИРІШИВ:

1. В аспекті конституційного звернення положення частини четвертої статті 21 Закону України «Про прокуратуру» від 5 листопада 1991 року №1789-XII з наступними змінами «у разі відхилення його протесту або ухилення від розгляду прокурор може звернутися з заявою до суду про визнання акта незаконним» необхідно розуміти як таке, що передбачає право прокурора у разі відхилення його протесту або ухилення від розгляду звернутися до суду про визнання незаконними як акта відповідного органу, так і рішень, дій чи бездіяльності посадової особи.

2. Рішення Конституційного Суду України є обов'язковим до виконання на території України, остаточним і не може бути оскаржене.

Рішення Конституційного Суду України підлягає опублікуванню у «Віснику Конституційного Суду України» та в інших офіційних виданнях України.

Конституційний Суд України
Окрема думка

судді Конституційного Суду України КАМПА В.М.

У Рішенні від 12 жовтня 2011 року №11-рп/2011 (далі — Рішення) Конституційний Суд України дав офіційне тлумачення положення частини четвертої статті 21 Закону України «Про прокуратуру» від 5 листопада 1991 року №1789-XII з наступними змінами.

На підставі статті 64 Закону України «Про Конституційний Суд України» вважаю за доцільне висловити окрему думку.

У Рішенні викладено правові позиції Конституційного Суду України щодо права прокурора у разі відхилення його протесту або ухилення від розгляду звернутися до суду про визнання незаконним як акта відповідного органу, так і рішень, дій чи бездіяльності посадової особи.

Погоджуючись зі змістом резолютивної частини Рішення, вважаю, що в його мотивувальній частині не були визначені деякі важливі правові позиції, які мають принципове значення для здійснення конституційного правосуддя. На мою думку, виходячи із загальновизнаної у конституційному судочинстві Польщі, Російської Федерації, США та інших країн світу доктрини правового реалізму («живої конституції» тощо)[1] Конституційний Суд України мав висловити своє ставлення до такого.

1. Принципами діяльності Конституційного Суду України є, зокрема, верховенство права, повнота і всебічність розгляду справ, обгрунтованість прийнятих ним рішень (стаття 4 Закону України «Про Конституційний Суд України»).

Відповідно до статті 147 Основного Закону України Суд як єдиний орган конституційної юрисдикції в Україні дає офіційне тлумачення Конституції України та законів України. У Рішенні Конституційний Суд України виклав правові позиції щодо офіційного тлумачення положення частини четвертої статті 21 Закону України «Про прокуратуру» «у разі відхилення протесту або ухилення від його розгляду прокурор може звернутися з заявою до суду про визнання акта незаконним» з огляду на доктрину юридичного позитивізму, тобто традиційного, формального праворозуміння вказаного повноваження прокурора.

Разом з тим поза увагою Конституційного Суду України залишився основоположний для конституційного судочинства принцип верховенства права, який визнається і діє в Україні (частина перша статті 8 Конституції України). Вважаю, що єдиний орган конституційної юрисдикції в Україні як суд реального, а не формального права у своїй діяльності повинен послідовно та неухильно застосовувати його.

На мою думку, принцип верховенства права повинен бути основним інструментом формування правових позицій єдиного органу конституційної юрисдикції в Україні у будь-якій справі, оскільки його завданням, на відміну від судів загальної юрисдикції, є не вирішення правових казусів, а забезпечення верховенства Конституції України, яке, в першу чергу, ґрунтується на реалізації зазначеного принципу як у справах про перевірку конституційності певних правових актів, так і у справах про офіційне тлумачення конституційних і законодавчих положень. Саме вказаний принцип дає змогу Конституційному Суду України найбільш повно, всебічно та ефективно реалізовувати головний обов'язок демократичної, соціальної, правової держави, а отже, і Суду — утверджувати та забезпечувати права і свободи людини, а також, як уже зазначалося, виконувати завдання конституційного судочинства — гарантувати верховенство Конституції України на всій території держави[2].

Що стосується прокурорів, то вони відповідно до тексту присяги, затвердженого Законом України «Про прокуратуру» (стаття 46), зобов'язані, зокрема, «сумлінним виконанням своїх службових обов'язків сприяти утвердженню верховенства права»[3].

Незастосування принципу верховенства права Конституційним Судом України у справі, яка цього потребує, на мій погляд, призводить до звуження правозахисної функції його рішень: у такому разі єдиний орган конституційної юрисдикції в Україні фактично не торкається сутнісних проблем, які можуть бути розв'язані лише шляхом застосування цього принципу.

У справі за конституційним зверненням товариства з обмеженою відповідальністю «Амальгама Люкс» щодо офіційного тлумачення положення частини четвертої статті 21 Закону України «Про прокуратуру» Конституційний Суд України мав би, насамперед, розглядати процесуальне право прокурора на звернення до суду загальної юрисдикції через призму складових принципу верховенства права, у тому числі загальних принципів права: незалежності та неупередженості суду, законності, справедливості, домірності, правової визначеності тощо, та права кожного на доступ до правосуддя. Щодо останнього Європейська Комісія «За демократію через право» (Венеціанська Комісія)[4] наголошує, що право на доступ до правосуддя в незалежному і неупередженому суді забезпечується, зокрема, існуванням прокуратури — певною мірою незалежного від виконавчої влади органу, який гарантує, що у випадку порушення закону, коли сама жертва не подає скаргу, справа буде передана до суду.

Отже, право прокурора на звернення до суду Конституційний Суд України повинен був розглядати не лише формально, як елемент правового механізму реалізації процесуальних функцій прокуратури, але й на підставі принципу верховенства права — як засіб захисту певних конституційних цінностей: прав і свобод людини і громадянина тощо.

Витлумачення Конституційним Судом України права прокурора на звернення до суду без урахування складових принципу верховенства права формально означає, що це право може бути реалізоване безвідносно до його основної мети — захисту прав і свобод людини і громадянина та встановлених Конституцією України меж його здійснення. Відповідне змістовне тлумачення Конституційним Судом України положення статті 21 Закону України «Про прокуратуру» необхідне також для того, щоб суди загальної юрисдикції всупереч принципу верховенства права не обмежували право прокурорів на звернення до суду[5], а прокурори, у свою чергу, не могли використовувати його для цілей, які суперечать цьому принципу.

Фактично у зазначеній справі Конституційний Суд України не дотримався власної правової позиції, за якою «верховенство права — це панування права в суспільстві. Верховенство права вимагає від держави його втілення у правотворчу та правозастосовну діяльність, зокрема у закони, які за своїм змістом мають бути проникнуті передусім ідеями соціальної справедливості, свободи, рівності тощо» (абзац другий підпункту 4.1 пункту 4 мотивувальної частини Рішення Конституційного Суду України від 2 листопада 2004 року №15-рп/2004).

Вважаю, що незастосування Конституційним Судом України у Рішенні принципу верховенства права істотно знизило його якість та правову легітимність[6].

2. Обгрунтовуючи свої правові позиції у цій справі, Конституційний Суд України послався на пункт 9 розділу XV «Перехідні положення» Основного Закону України, згідно з яким прокуратура продовжує виконувати відповідно до чинних законів, зокрема, функцію нагляду за додержанням і застосуванням законів — до введення в дію законів, що регулюють діяльність державних органів щодо контролю за додержанням законів. Однак вважаю, що Конституційний Суд України не повинен був застосовувати цю конституційну норму.

Зі змісту пункту 9 розділу XV «Перехідні положення» Конституції України випливає, що функцію так званого «загального нагляду» передано від прокуратури іншим органам державної влади і тільки на період до прийняття законів про здійснення такого нагляду іншими державними органами її реалізує прокуратура. Отже, Конституція України визначила інші органи державної влади, які уповноважені здійснювати цей нагляд.

Так, з аналізу положень Конституції України, зокрема статті 119, вбачається, що виконання вказаної функції конституцієдавець поклав на місцеві державні адміністрації. Подібну модель загального нагляду можна спостерігати у Французькій Республіці, де відповідну функцію здійснюють місцеві органи виконавчої влади — префектури[7].

Фактично на виконання зазначеного конституційного припису Концепцією адміністративної реформи в Україні, затвердженою Указом Президента України «Про заходи щодо впровадження Концепції адміністративної реформи в Україні» від 28 липня 1998 року №810, передбачено, що до основних напрямів діяльності місцевих державних адміністрацій законодавчо має бути віднесено, серед іншого, забезпечення правопорядку, додержання прав і свобод громадян та «загальний нагляд за дотриманням Конституції та інших актів законодавства України».

Відповідно і Законом України «Про місцеві державні адміністрації» від 9 квітня 1999 року №586-XIV ці органи частково наділено повноваженнями, які дозволять реалізувати функцію загального нагляду за дотриманням Конституції та інших актів законодавства України (статті 13, 16, 25, 28 вказаного Закону). Однак у цьому Законі не визначені правові форми і методи реалізації функції загального нагляду місцевими державними адміністраціями[8].

Водночас зі змісту положень Закону України «Про прокуратуру» випливає, що форми і методи реагування, спрямовані на виконання функції загального нагляду, залишено за органами прокуратури.

Таким чином, фактично утворилася законодавча колізія щодо регулювання питань загального нагляду.

Отже, Конституційний Суд України повинен був вказати на необхідність усунення колізій у чинному законодавстві з питань загального нагляду.

Посилання Конституційного Суду України у Рішенні на пункт 9 розділу XV «Перехідні положення» Основного Закону України є, на мою думку, свідченням того, що єдиний орган конституційної юрисдикції в Україні помилково вважав[9] і вважає дотепер, що це конституційне положення стосовно загального нагляду наразі не виконано законодавцем.

1. Див.: Бондарь Н.С. Конституционное правосудие — генератор «живого» конституционализма (в контексте практики Конституционного Суда РФ)// Valorile constitutionale — factori ai stabilitatii regimului democratic. — Chisinau, 2010. — С.57—66; Гончаров В., Рабінович П. Конституція України як «живий інструмент» (у світлі офіційного перетлумачення її положень): [Контроверсійні рішення Конституційного Суду України; Чому Конституційний Суд України ревізує свої положення] / П.Рабінович, В.Гончаров // Юридичний вісник України. — 2011. — №:23(831). — 4—10 червня. — С.5; Кампо В. Конституційний Суд України на шляху до доктрини реального права/ В.Кампо; [Бесіду вів М.Сисоєнко] // Український юрист. — 2010. — №7—8. — С.40–43; Шевчук С. Принцип верховенства права та найвища юридична сила Конституції України// Право України. — 2011. — №5. — С. 175—186.

2. Застосування принципу верховенства права як основоположного для конституційного правосуддя дозволило Конституційному Суду України, зокрема, повно, об'єктивно та всебічно розглянути деякі справи, які без застосування цього принципу, на мою думку, належним чином не були б вирішені. Див.: Рішення Конституційного Суду України від 2 листопада 2004 року №15-рп/2004 у справі про призначення судом більш м'якого покарання; Рішення Конституційного Суду України від 11 березня 2010 року №8-рп/2010 у справі за конституційним поданням 46 народних депутатів України щодо офіційного тлумачення термінів «найвищий судовий орган», «вищий судовий орган», «касаційне оскарження», які містяться у статтях 125, 129 Конституції України; Рішення Конституційного Суду України від 30 вересня 2010 року №20-рп/2010 у справі про додержання процедури внесення змін до Конституції України; Рішення Конституційного Суду України від 11 жовтня 2011 року №10-рп/2011 у справі про строки адміністративного затримання.

3. Застосування принципу верховенства права прямо залежить від вивчення теорії та практики реалізації цього принципу. На жаль, ВНЗ України, які готують прокурорських працівників, не надають належного значення цим питанням.

4. Доповідь про верховенство права, затверджена Венеціанською комісією на 86-й пленарній сесії (Венеція, 25—26 березня 2011 року).

5. Відповідно до частини першої статті 47 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» від 7 липня 2010 року №2453-VI суддя здійснює правосуддя на основі Конституції і законів України, керуючись при цьому принципом верховенства права.

6. Те саме можна сказати і про ряд інших рішень Конституційного Суду України: у справі щодо предмета та змісту закону про державний бюджет України від 22 травня 2008 року №10-рп/2008; у справі за конституційним поданням 52 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) постанови Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до Положення про загальноосвітній навчальний заклад» від 2 лютого 2010 року №4-рп/2010; у справі за конституційним поданням Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) окремих положень Кодексу адміністративного судочинства України, законів України «Про Вищу раду юстиції», «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо недопущення зловживань правом на оскарження» від 16 червня 2011 року №5-рп/2011; у справі за конституційним зверненням громадянина Костенка Юрія Івановича щодо офіційного тлумачення окремих положень підпунктів 1, 2 пункту 1 Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про увічнення Перемоги у Великій Вітчизняній війні 1941—1945 років» щодо порядку офіційного використання копій Прапора Перемоги» від 16 червня 2011 року №6-рп/2011. На необхідності застосування принципу верховенства права у цих справах суддя Конституційного Суду України Кампо В.М. наголошував в окремих думках стосовно кожного із вказаних рішень.

7. Див.: Ведель Ж. Административное право Франции / Жорж Ведель; перевод с фр. д.ю.н. Л.М.Энтина; под ред. д.ю.н. М.А.Крутоголова. — М.: Прогресс, 1973. — С.411—412.

8. Поряд із вказаним Законом питання державного нагляду врегульовано законами України «Про телекомунікації» від 18 листопада 2003 року № 1280-IV, «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» від 5 квітня 2007 року №877-V, «Про центральні органи виконавчої влади» від 17 березня 2011 року №3166-VI та ін.

9. Див.: Рішення Конституційного Суду України у справі про повноваження прокуратури відповідно до пункту 9 розділу XV «Перехідні положення» Конституції України від 10 вересня 2008. року.

КОНСТИТУЦІЙНІ ГАРАНТІЇ

Без суду й санкції.

Обвинувачення в скоєнні злочину не може грунтуватися на фактичних даних, одержаних без дотримання конституційних положень або з порушенням порядку, встановленого законом

Конституційний Суд України
Іменем України
Рішення

у справі за конституційним поданням Служби безпеки України щодо офіційного тлумачення положення частини третьої статті 62 Конституції України

20 жовтня 2011 року *м.Київ* *№12-рп/2011*
Справа №1-31/2011

Конституційний Суд України у складі суддів:
ГОЛОВІНА АНАТОЛІЯ СЕРГІЙОВИЧА — головуючого,
БАУЛІНА ЮРІЯ ВАСИЛЬОВИЧА, БРИНЦЕВА ВАСИЛЯ ДМИТРОВИЧА, ВДОВІЧЕНКА СЕРГІЯ ЛЕОНІДОВИЧА — доповідача, ВИНОКУРОВА СЕРГІЯ МАРКІЯНОВИЧА, ГУЛЬТАЯ МИХАЙЛА МИРОСЛАВОВИЧА, ЗАПОРОЖЦЯ МИХАЙЛА ПЕТРОВИЧА, КАМПА ВОЛОДИМИРА МИХАЙЛОВИЧА, КОЛОСА МИХАЙЛА ІВАНОВИЧА, ЛИЛАКА ДМИТРА ДМИТРОВИЧА, МАРКУШ МАРІЇ АНДРІЇВНИ, ОВЧАРЕНКА В'ЯЧЕСЛАВА АНДРІЙОВИЧА, СЕРГЕЙЧУКА ОЛЕГА АНАТОЛІЙОВИЧА, СТЕЦЮКА ПЕТРА БОГДАНОВИЧА, СТРИЖАКА АНДРІЯ АНДРІЙОВИЧА —

розглянув на пленарному засіданні справу за конституційним поданням Служби безпеки України щодо офіційного тлумачення положення частини третьої статті 62 Конституції України «обвинувачення не може грунтуватися на доказах, одержаних незаконним шляхом».

Приводом для розгляду справи відповідно до статей 39, 40 Закону України «Про Конституційний Суд України» стало конституційне подання Служби безпеки України.

Підставою для розгляду справи згідно зі статтею 93 Закону України «Про Конституційний Суд України» є практична необхідність в офіційному тлумаченні зазначеного положення.

Заслухавши суддю-доповідача Вдовіченка С.Л. та дослідивши матеріали справи, Конституційний Суд України

УСТАНОВИВ:

1. Суб'єкт права на конституційне подання — Служба безпеки України — звернувся до Конституційного Суду України з клопотанням дати офіційне тлумачення положення частини третьої статті 62 Конституції України «обвинувачення не може грунтуватися на доказах, одержаних незаконним шляхом» у взаємозв'язку з положеннями:

— частини другої статті 65 Кримінально-процесуального кодексу України (далі — Кодекс), згідно з якими докази у кримінальній справі встановлюються, зокрема, протоколами слідчих і судових дій, протоколами з відповідними додатками, складеними уповноваженими органами за результатами здійснення оперативно-розшукових заходів;

— статті 2, частини другої статті 5 (у поданні — частини третьої статті 5), статті 8 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» від 18 лютого 1992 року № 2135-XII (далі — Закон), що визначають поняття оперативно-розшукової діяльності, права підрозділів, у тому числі Служби безпеки України, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність, а також суб'єктів, яким заборонено проведення оперативно-розшукової діяльності.

Практичну необхідність в офіційному тлумаченні зазначеного положення суб'єкт права на конституційне подання обгрунтовує неоднозначною судовою практикою оцінки допустимості доказів у кримінальних справах. На його думку, подані будь-якою особою відповідно до частини другої статті 66 Кодексу докази не відповідають вимогам допустимості, якщо вони одержані з порушеннями, пов'язаними як з незаконним обмеженням основоположних прав і свобод людини, закріплених в Конституції України, так і з порушенням закону, зокрема, внаслідок діяльності, яка має формальні ознаки оперативно-розшукової діяльності відповідно до статті 2 Закону і «в порушення частини третьої статті 5 цього Закону, здійснюється особами, які безпідставно перебирають на себе функції відповідних державних органів, уповноважених на здійснення оперативно-розшукової діяльності». Органи дізнання, досудового слідства та суду і їх посадові особи не мають права визнавати фактичні дані доказами у кримінальній справі у зв'язку з незаконним шляхом їх одержання в розумінні положень частини третьої статті 62 Конституції України.

2. Свої позиції стосовно предмета конституційного подання висловили Голова Верховної Ради України, Генеральна прокуратура України, Міністерство внутрішніх справ України, науковці Національної академії прокуратури України, Національної академії Служби безпеки України, Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого», Національного університету «Одеська юридична академія».

3. Конституційний Суд України, вирішуючи порушені у конституційному поданні питання, виходить з такого.

3.1. Україна є демократична, правова держава, в якій людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються найвищою соціальною цінністю; права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави, а утвердження і забезпечення прав і свобод людини є її головним обов'язком (статті 1, 3 Конституції України).

Усі люди є вільні і рівні у своїй гідності та правах; права і свободи людини є невідчужуваними та непорушними; громадяни мають рівні конституційні права і свободи та є рівними перед законом (стаття 21, частина перша статті 24 Основного Закону України).

Конституція України має найвищу юридичну силу, а її норми є нормами прямої дії; в Україні визнається і діє принцип верховенства права (стаття 8 Основного Закону України).

Недопустимість обгрунтування обвинувачення особи у вчиненні злочину на доказах, одержаних незаконним шляхом, закріплена в першому реченні частини третьої статті 62 Конституції України, а згідно з частиною другою її статті 64 ця гарантія не може бути обмежена.

Основний Закон України, гарантуючи права і свободи особи, вимагає від неї певної поведінки щодо інших осіб та держави в цілому, встановлює відповідні вимоги та обмеження.

Кожен має право на повагу до його гідності, на свободу та особисту недоторканність, кожному гарантується недоторканність житла (частина перша статті 28, частина перша статті 29, частина перша статті 30 Конституції України). Кожен зобов'язаний неухильно додержуватися Конституції України та законів України, не посягати на права і свободи, честь і гідність інших людей (частина перша статті 68 Основного Закону України).

Відповідно до частини другої статті 34 Конституції України кожен має право вільно збирати, зберігати, використовувати і поширювати інформацію усно, письмово або в інший спосіб — на свій вибір. Однак здійснення цього права може бути обмежене законом в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або громадського порядку з метою запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я населення, захисту репутації або прав інших людей, запобігання розголошенню інформації, одержаної конфіденційно, або підтримання авторитету і неупередженості правосуддя (частина третя статті 34 Основного Закону України).

Згідно з частинами першою, другою статті 32 Конституції України ніхто не може зазнавати втручання в його особисте і сімейне життя, крім випадків, передбачених Конституцією України; не допускається збирання, зберігання, використання та поширення конфіденційної інформації про особу без її згоди, крім випадків, визначених законом, і лише в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та прав людини. Конституційний Суд України в пункті 1 резолютивної частини Рішення від 30 жовтня 1997 року №5-зп (справа К.Г.Устименка) зазначив, що до конфіденційної інформації, зокрема, належать відомості про особу (освіта, сімейний стан, релігійність, стан здоров'я, дата і місце народження, майновий стан та інші персональні дані). Щодо неможливості державних органів втручатися в особисте та сімейне життя людини, а також безпідставно отримувати відомості особистого характеру Конституційний Суд України наголосив у підпункті 4.2 пункту 4 мотивувальної частини Рішення від 6 жовтня 2010 року № 21-рп/2010 у справі про корупційні правопорушення та введення в дію антикорупційних законів.

Стаття 31 Конституції України гарантує кожному таємницю листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції. Винятки можуть встановлюватися лише судом у випадках, передбачених законом, з метою запобігти злочинові чи з'ясувати істину під час розслідування кримінальної справи, якщо іншими способами одержати інформацію неможливо.

Конституційний Суд України, розглядаючи цю справу, бере до уваги практику Європейського суду з прав людини, який у своїх рішеннях встановлював наявність порушення Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року (далі — Конвенція), коли у процесі одержання доказів обмежувалися права і свободи, гарантовані Конвенцією, зокрема її статтею 6 «Право на справедливий суд», статтею 8 «Право на повагу до приватного і сімейного життя».

Європейський суд з прав людини у своїх рішеннях неодноразово зазначав, що допустимість доказів є прерогативою національного права і, за загальним правилом, саме національні суди повноважні оцінювати надані їм докази (§34 рішення у справі Тейксейра де Кастро проти Португалії від 9 червня 1998 року, §54 рішення у справі Шабельника проти України від 19 лютого 2009 року), а порядок збирання доказів, передбачений національним правом, має відповідати основним правам, визнаним Конвенцією, а саме: на свободу, особисту недоторканність, на повагу до приватного і сімейного життя, таємницю кореспонденції, на недоторканність житла (статті 5, 8 Конвенції) тощо.

Таким чином, даючи офіційне тлумачення положення частини третьої статті 62 Конституції України, Конституційний Суд України виходить з того, що обвинувачення особи у вчиненні злочину не може грунтуватися на доказах, одержаних у результаті порушення або обмеження її конституційних прав і свобод, крім випадків, у яких Основний Закон України допускає такі обмеження.

3.2. Конституційний Суд України вважає, що положення частини третьої статті 62 Конституції України, відповідно до якого обвинувачення не може грунтуватися на доказах, одержаних незаконним шляхом, безпосередньо пов'язане з положенням частини першої цієї статті, згідно з яким особа вважається невинуватою у вчиненні злочину і не може бути піддана кримінальному покаранню, доки її вину не буде доведено в законному порядку.

Верховна Рада України відповідно до пункту 3 частини першої статті 85, пунктів 1, 14 частини першої статті 92 Конституції України законодавчо визначила повноваження органів дізнання і слідства щодо одержання фактичних даних, що можуть бути визнані доказами і які суд оцінює на предмет законності (допустимості), а також компетенцію органів прокуратури, які згідно з пунктом 3 статті 121 Основного Закону України здійснюють нагляд за додержанням законів органами, що проводять оперативно-розшукову діяльність, дізнання, досудове слідство.

Збирання, перевірка та оцінка доказів можливі лише в порядку, передбаченому законом. Відповідно до статті 65 Кодексу доказами в кримінальній справі є фактичні дані, на підставі яких у визначеному законом порядку орган дізнання, слідчий і суд встановлюють наявність або відсутність суспільно небезпечного діяння, винність особи, яка вчинила це діяння, та інші обставини, що мають значення для правильного вирішення справи (частина перша); ці дані встановлюються показаннями свідка, потерпілого, підозрюваного, обвинуваченого, висновком експерта, речовими доказами, протоколами слідчих і судових дій, протоколами з відповідними додатками, складеними уповноваженими органами за результатами оперативно-розшукових заходів, та іншими документами (частина друга). Перелік суб'єктів, які можуть подавати докази, визначено у статті 66 Кодексу.

Визнаватися допустимими і використовуватися як докази в кримінальній справі можуть тільки фактичні дані, одержані відповідно до вимог кримінально-процесуального законодавства. Перевірка доказів на їх допустимість є найважливішою гарантією забезпечення прав і свобод людини і громадянина в кримінальному процесі та ухвалення законного і справедливого рішення у справі.

Аналіз положення частини третьої статті 62 Конституції України «обвинувачення не може грунтуватися на доказах, одержаних незаконним шляхом» дає підстави для висновку, що обвинувачення у вчиненні злочину не може бути обгрунтоване фактичними даними, одержаними в незаконний спосіб, а саме: з порушенням конституційних прав і свобод людини і громадянина; з порушенням встановлених законом порядку, засобів, джерел отримання фактичних даних; не уповноваженою на те особою тощо.

3.3. Оперативно-розшукові заходи можуть проводитися виключно визначеними в Законі державними органами та їх посадовими особами, які зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України (частина друга статті 19 Основного Закону України).

У Законі врегульовано зміст, завдання, принципи оперативно-розшукової діяльності, порядок її здійснення, обов'язки та права підрозділів, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність, та визначено перелік відповідних дій, які можуть ними вчинятися в процесі такої діяльності. Оперативно-розшукова діяльність — це система гласних і негласних пошукових, розвідувальних та контррозвідувальних заходів, що здійснюються із застосуванням оперативних та оперативно-технічних засобів; її завданням є пошук і фіксація фактичних даних про протиправні діяння окремих осіб та груп, відповідальність за які передбачена Кримінальним кодексом України, про розвідувально-підривну діяльність спеціальних служб іноземних держав та організацій з метою припинення правопорушень та в інтересах кримінального судочинства, а також отримання інформації в інтересах безпеки громадян, суспільства і держави; оперативно-розшукова діяльність грунтується на принципах, зокрема, законності та дотримання прав і свобод людини (статті 1, 2, 4, 5, 7, 8 Закону).

Тимчасове обмеження конституційних прав і свобод громадян під час здійснення оперативно-розшукової діяльності уповноваженим органом, посадовою особою можливе лише у випадках, передбачених Конституцією України, та в порядку, встановленому законами України, з метою захисту прав і свобод інших людей, в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або громадського порядку, економічного добробуту та прав людини; у випадках, пов'язаних із врятуванням життя людей та майна чи з безпосереднім переслідуванням осіб, які підозрюються у вчиненні злочину; з метою запобігти злочинові чи з'ясувати істину під час розслідування кримінальної справи. Підстави і порядок здійснення заходів, пов'язаних із тимчасовим обмеженням конституційних прав і свобод людини і громадянина, визначені Кодексом, Законом, законами України «Про міліцію», «Про прокуратуру», «Про Службу безпеки України», «Про Державну прикордонну службу України», «Про контррозвідувальну діяльність», «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю».

Системний аналіз положень Кодексу та Закону дає підстави стверджувати, що проведення оперативно-розшукових заходів або використання засобів для отримання фактичних даних повинно відбуватися виключно з дотриманням прав і свобод людини і громадянина, у передбачених законом випадках та у відповідному процесуальному порядку особами або підрозділами, які уповноважені здійснювати оперативно-розшукову діяльність. Недотримання Конституції України та порушення особами, уповноваженими здійснювати оперативно-розшукову діяльність, вимог Кодексу, Закону, інших законів України при одержанні фактичних даних є підставою для визнання зібраних у такий спосіб доказів недопустимими.

3.4. Оперативно-розшукова діяльність здійснюється виключно оперативними підрозділами органів, визначених у частині першій статті 5 Закону. Відповідно до частини другої вказаної статті проведення оперативно-розшукової діяльності громадськими, приватними організаціями та особами, іншими органами чи їх підрозділами, крім визначених у частині першій цієї статті, заборонено. Така заборона пов'язана з тим, що здійснення не уповноваженими фізичними або юридичними особами на власний розсуд будь-яких заходів, які віднесені до оперативно-розшукової діяльності (мають ознаки оперативно-розшукової діяльності), порушує не лише законодавчі положення, а й конституційні права і свободи людини і громадянина.

Конституційний Суд України виходить з того, що фактичні дані про скоєння злочину чи підготовку до нього можуть бути одержані не тільки в результаті оперативно-розшукової діяльності уповноважених на це осіб, а й випадково зафіксовані фізичними особами, які здійснювали власні (приватні) фото-, кіно-, відео-, звукозаписи, або відеокамерами спостереження, розташованими як у приміщеннях, так і зовні.

При оцінюванні на предмет допустимості як доказів у кримінальній справі фактичних даних, що містять інформацію про скоєння злочину чи підготовку до нього та подані в порядку, передбаченому частиною другою статті 66 Кодексу, необхідно враховувати ініціативний або ситуативний (випадковий) характер дій фізичних або юридичних осіб, їх мету та цілеспрямованість при фіксуванні зазначених даних.

Конституційний Суд України вважає, що подані будь-якою фізичною або юридичною особою згідно з частиною другою статті 66 Кодексу речі або документи (фактичні дані) не відповідають вимогам допустимості доказів, якщо вони одержані з порушенням прав і основоположних свобод людини, закріплених в Конституції України, зокрема внаслідок цілеспрямованих дій із застосуванням оперативно-розшукових заходів, передбачених Законом.

Таким чином, Конституційний Суд України дійшов висновку, що положення статті 62 Конституції України спрямовані на забезпечення прав і свобод людини і громадянина. Тому положення першого речення частини третьої цієї статті «обвинувачення не може грунтуватися на доказах, одержаних незаконним шляхом» слід розуміти так, що обвинувачення у вчиненні злочину не може грунтуватися на фактичних даних, одержаних у результаті оперативно-розшукової діяльності уповноваженою на те особою без дотримання конституційних положень або з порушенням порядку, встановленого законом, а також одержаних шляхом вчинення цілеспрямованих дій щодо їх збирання і фіксації із застосуванням заходів, передбачених Законом України «Про оперативно-розшукову діяльність», особою, не уповноваженою на здійснення такої діяльності.

Враховуючи викладене та керуючись статтями 147, 150, 153 Конституції України, статтями 51, 63, 65, 67, 69, 95 Закону України «Про Конституційний Суд України», Конституційний Суд України

ВИРІШИВ:

1. В аспекті конституційного подання щодо суб'єктів одержання доказів у кримінальній справі в результаті здійснення оперативно-розшукової діяльності положення першого речення частини третьої статті 62 Конституції України, відповідно до якого обвинувачення не може грунтуватися на доказах, одержаних незаконним шляхом, слід розуміти так, що обвинувачення у вчиненні злочину не може грунтуватися на фактичних даних, одержаних в результаті оперативно-розшукової діяльності уповноваженою на те особою без дотримання конституційних положень або з порушенням порядку, встановленого законом, а також одержаних шляхом вчинення цілеспрямованих дій щодо їх збирання і фіксації із застосуванням заходів, передбачених Законом України «Про оперативно-розшукову діяльність», особою, не уповноваженою на здійснення такої діяльності.

2. Рішення Конституційного Суду України є обов'язковим до виконання на території України, остаточним і не може бути оскаржене.

Рішення Конституційного Суду України підлягає опублікуванню у «Віснику Конституційного Суду України» та в інших офіційних виданнях України.

> «При оцінюванні допустимості доказів необхідно враховувати ініціативний або ситуативний характер дій фізичних або юридичних осіб, їх мету та цілеспрямованість при фіксуванні даних».

> «Визнаватися допустимими і використовуватися як докази в кримінальній справі можуть тільки фактичні дані, одержані відповідно до вимог кримінально-процесуального законодавства».

ПОЛЬЩА — РОСІЯ

Юрисдикція заднім числом.

У Страсбурзі може бути створено прецедент правової оцінки злочинів далекого минулого

ДМИТРО РОМАНОВ, *Право.ру*

Європейський суд з прав людини провів публічні слухання у так званій катинській справі. Родичі загиблих весною 1940 р. вимагають офіційно визнати «катинську різанину» воєнним злочином і продовжити розслідування. У свою чергу російська сторона впевнена, що слідчі заходи було проведено з належною ретельністю, до того ж за кілька років до ратифікації Росією Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

Пам'ять про Катинь — 70-річний біль в душі багатьох поляків.

Фото Олексія МЕЛЬНИКА

Хто відповідає за «різанину»?

Massacre, тобто «різанина» або «бійня», — саме такий емоційно забарвлений термін вибрала польська делегація для найменування розстрілу офіцерів армії, суддів, вчителів та інших поляків, вчиненого силами НКВС у Катинському лісі, та пізніше — в кількох таборах для інтернованих в СРСР. У 1940 р. радянські війська ввійшли в Польщу й узяли в полон понад 300 тис. жителів. З них майже 22 тис. загинули в ув'язненні або були страчені. Під час Нюрнберзького процесу прокурори з Радянського Союзу звалили вину за події в Катині на нацистів, і «різанину» офіційно внесли до списку злочинів фашистської Німеччини.

Були, правда, й альтернативні версії подій. Вперше про масові вбивства під Смоленськом заговорили самі нацисти в 1943-му, коли під час наступу виявили масові поховання розстріляних поляків, проте в Нюрнберзі слухати німців, звичайно, не стали. На початку 1950-х в США створили комісію Конгресу щодо катинських подій, котра дійшла висновку, що розстріл було здійснено за вказівкою офіцерів НКВС і особисто Йосипа Сталіна, В'ячеслава Молотова і Лаврентія Берії. Білий дім, проте, не оприлюднив ці матеріали. Найімовірніше, що президент Гаррі Трумен просто не ризикнув загострювати обстановку в період холодної війни, що починалась, або ж вирішив приберегти цей аргумент.

З падінням залізної завіси СРСР переглянув позицію щодо Катині: світ побачили офіційні документи, котрі підтверджують вину НКВС. Було ініційоване розслідування. Воно тривало до 2004 р., — військова Прокуратура припинила справу у зв'язку зі смертю підозрюваних. Його результати опублікували тільки частково у зв'язку з положенням про державну таємницю.

Скарги на таємність

У 2007 р. скаргу до Страсбурга подали 15 родичів тих, хто був розстріляний в Катині, вимагаючи визнати розслідування неефективним, а трагічні події, що відбулися навесні 1940-го, воєнним злочином. Офіційно ця справа називається «Яновець та інші проти Росії». Заявники просили розглянути її згідно з стст.2 і 3 конвенції, котрі декларують право на життя і забороняють тортури й будь-яке жорстоке поводження з в'язнями.

Представник авторів скарги Іриней Камінський у своєму виступі спробував відповісти на запитання про те, чи можна розглядати катинські події як воєнний злочин, і чи має право Європейський суд виносити рішення. Річ у тім, що Росія ратифікувала Конвенцію про захист прав людини і основоположних свобод, а значить, визнала юрисдикцію страсбурзького суду, тільки в 1998 р., тоді як основна частина «пострадянського» розслідування була завершена в 1995-му. До того ж сама «різанина» відбулася задовго до заснування Євросуду і, відповідно, прийняття конвенції.

І.Камінський звернувся до двох міжнародних угод, які регулюють правила ведення війни, — Женевської та Гаазької конвенцій (мається на увазі так звана друга Гаазька конвенція 1907 року «Про закони і звичаї війни»). Обидва документи, що забороняють воєнні екзекуції, без суду і слідства прийняла Росія, а пізніше — Радянський Союз, і як зазначив адвокат: «Влада чудово про це пам'ятала».

Мабуть, І.Камінський хотів шокувати суд, наочно показавши жахливість злочинів. «У Катині було страчено понад 180 польських суддів, — він подивився уважно на сімку Євросуду й одразу ж обернувся до слухачів. — Це приблизно стільки людей, скільки присутні сьогодні в залі суду». Глядачі похмуро перезирнулися.

Інший аргумент І.Камінського — неможливість адекватно оцінити ефективність розслідування, оскільки його результати перебувають під грифом «таємно».

Проте, як заявив представник Росії Георгій Матюшкін, відповідач, коли знаходить можливість, регулярно розсекречує нові подробиці розслідування. Це справді так: тільки за 2010 р. Росія надала полякам більш ніж 130 раніше таємних томів «катинської справи».

«Я прошу суд врахувати різницю між двома ситуаціями: порушення конвенції, на яке не поширюється юрисдикція суду, і відсутність будь-якого порушення в принципі, — звернувся Г.Матюшкін до суддів і, відстоюючи позицію, заявив: — Очевидно, що порушення конвенції неможливо, якщо немає самої конвенції». Він додав, що Євросуд ніколи раніше не виносив рішення, що стосується злочинів, скоєних до підписання угоди.

Також представник Росії нагадав, що «раніше суд не брався судити про ефективність розслідування, проведеного до прийняття державою-відповідачем конвенції». Як прецедент Г.Матюшкін пригадав справу, коли при схожих початкових даних Євросуд визнав скаргу такою, що не підлягає розгляду по суті.

Ефективність у часі

Олександра Межиковська, котра представляє польський уряд, як і очікувалося, підтримала родичів загиблих у Катині: «Розслідування справи тривало з 1990 до 2004 р. Росія ратифікувала конвенцію в 1998-му, а отже, суттєва частина заходів проводилась у той час, коли юрисдикція суду вже поширювалася на країну-відповідача». На її думку, тільки розпад Радянського Союзу дозволив почати розслідування, а фактів, навіть незважаючи на те, що істотна частина матеріалів засекречена, все одно достатньо, аби чітко класифікувати вбивство поляків як воєнний злочин.

Правом на запитання сторонам скористався тільки суддя з Росії А.Ковлер. Якщо читати стенограму слухань, його репліки можна переплутати з риторикою Г.Матюшкіна. Так, А.Ковлер поцікавився, чи справді юристи заявника мали доступ до всіх запитаних документів? «Інше питання в мене до польської сторони: ви не раз підкреслювали, що не шукаєте матеріальної компенсації в цій справі, але тепер я бачу, що заявлені досить великі суми. Як ви це прокоментуєте?».

На питання відповів Йозеф Жевчек, один з юристів з боку відповідача. «Ми отримали лише ті документи, які нам надала Росія, хоча це були не всі матеріали, яких ми вимагали», — пояснив він і розповів про проблему грошової компенсації: вона була заявлена одним зі скаржників (до об'єднання кількох справ в одну), інші ж залишили це питання на розсуд суду.

Після слухань обговорення «катинської справи» перейшло в закритий режим. Євросуд має прийняти й оголосити рішення протягом року. І воно безумовно увійде до підручників. Суду доведеться або визнати, що його компетенція не поширюється на те, щоб давати оцінку обговорюваним подіям, або переглянути межі своєї юрисдикції, але зробити це максимально тонко, аби не допустити, наприклад, скарг родичів загиблих у Першій світовій війні. Можливо, є і третій, компромісний, варіант. І тоді ще цікавіше, як розвиватимуться події.

ЛІВІЯ

Почали з багатоженства

Перехідна національна рада заявила, що нова Лівія будуватиметься на основі норм шаріату, і прийняла перший закон, що дозволяє багатоженство.

Досі країна жила за законами джамахірії. Після того як нацрада оголосила про «повне звільнення країни від Муаммара Каддафі», вона відмінила закон, що забороняє багатоженство.

Протягом найближчого місяця нацрада має намір сформувати тимчасовий уряд і підготувати умови для проведення виборів. За словами глави ПНР Мустафи Абдель Джаліля, в основу юридичної системи будуть покладені закони шаріату — мусульманського релігійного права.

М.Каддафі, котрий керував Лівією 42 роки, був убитий 20 жовтня в околицях міста Сирт прихильниками Перехідної національної ради. Його тіло було виставлене на загальний огляд в Місураті, а потім поховане в таємному місці в пустелі.

США

Нелегальна освіта

Апеляційний окружний суд США тимчасово заблокував деякі з пунктів імміграційного закону Алабами, зокрема заборонив шукати в школах дітей нелегалів.

Як повідомляє Ассошіейтед Пресс, суд відмінив положення, згідно з яким влада штату могла вимагати від шкіл перевіряти, чи є учні дітьми нелегальних мігрантів. Також суд заблокував параграф, відповідно до якого нелегальне перебування в Алабамі прирівнювалося до кримінального злочину, хоча право поліцейських затримувати жителів для перевірки законності їх перебування в штаті на підставі власних підозр залишилося чинним.

У вересні 2011 року деякі положення акта вже були заблоковані Федеральним судом Алабами — тоді такими, що порушують федеральну юрисдикцію, були визнані пункти про заборону вступу до університетів та найму на роботу мігрантів. В цілому ж закон визнано легітимним.

Проте після його ухвалення багато мігрантів, побоюючись депортації, почали забирати своїх дітей з шкіл. В результаті близько 2000 учнів перестали ходити на заняття.

Останніми роками суворі міграційні закони були прийняті в кількох штатах США, зокрема в Аризоні, Юті, Індіані та Джорджії. Деякі пункти цих актів також блокували суди різних інстанцій. Проте версія закону, прийнята владою Алабами, є найжорсткішою.

ЄВРОСОЮЗ

Британців не запитають, чи потрібний їм ЄС

Депутати Палати громад британського парламенту відкинули ідею про проведення загальнонаціонального референдуму про вихід країни з ЄС.

Як проінформував спікер нижньої палати Джон Беркоу, за проведення плебісциту проголосували 111 парламентарів, а проти — 483, повідомляє ІТАР-ТАРС. Водночас, кількість прихильників референдуму виявилася майже вдвічі більшою, ніж очікували політологи. І це дуже тривожний сигнал для лідера торі і прем'єр-міністра країни Девіда Кемерона з огляду на керованість настроями найбільшої партійної фракції парламенту.

На підтримку ініціативи проведення плебісциту в країні було зібрано 100 тис. підписів. Її прихильниками виступили і представники правого крила правлячої консервативної партії, налаштовані проти процесу європейської інтеграції.

Згідно з висунутою пропозицією референдум передбачав три варіанти відповіді: підтримку або продовження перебування країни в ЄС; вихід з блоку; проведення переговорів про зміну формату британського членства у цьому союзі у бік мінімізації політичної залежності від Брюсселя при збереженні тісного економічного співробітництва з об'єднаною Європою.

Перед початком парламентських дебатів, що передували голосуванню, Д.Кемерон постарався переконати парламентарів, що ініціювали проведення референдуму про вихід Великої Британії з ЄС, відмовитися від цього наміру.

На його думку, національні інтереси країни полягають саме в тому, щоб залишатися в ЄС і допомагати формувати ті правила, які управляють єдиним ринком. «Це — не абстрактний теоретичний аргумент, оскільки він стосується мільйонів робочих місць, мільйонів сімей і мільйонів підприємств. І зараз, в період економічної кризи, не час давати хід законодавчій ініціативі, яка включає проведення референдуму», — заявив глава британського Кабінету міністрів.

Д.Кемерон переконував парламентарів, що Великій Британії краще залишатися в ЄС, ніж поза ним.

РОСІЯ

Штраф зі знижкою

Стимулювати своєчасність оплати адмінштрафів методом уведення знижок на них пропонує голова Федеральної служби судових приставів Росії Артур Парфенчиков.

Згідно з його ідеєю, якщо порушник оплатить квитанцію на штраф протягом певного часу, сума стягнень автоматично буде зменшена.

Щоправда, про те, який період дії пільги та відсоток знижки може бути оптимальним, чиновник поки не говорить.

Однак А.Парфенчиков переконаний: «Стимулювання оплати працює набагато ефективніше, ніж будь-які покарання за несплату».

Проте, за даними статистики, не всі з тих, на кого накладено стягнення, є злісними неплатниками: більшість людей просто забувають або ж не встигають сплатити штраф.

Основна частина адміністративних штрафів припадає на порушників Правил дорожнього руху — автомобілістів.

Закон&Бізнес

Засновник і видавець:
ТОВ «Редакція газети «Закон і Бізнес»

Головний редактор:
Роман БОБОВ

Газета виходить з 15 червня 1991 року

Свідоцтво КВ № 3805 від 20.05.99

Р/р № 2600400002637
в АКБ «Правекс-Банк» м.Києва,
МФО 321983, код ЄДРПОУ 30374826

Багатоканальний телефон:
(044) 537-34-33

Адреса:
01021, м.Київ, Кловський узвіз, 9/2
E-mail: inzib@optima.com.ua

©При передруку матеріалів посилання на газету «Закон і Бізнес» обов'язкове

Редакція може публікувати матеріали в дискусійному порядку, не поділяючи поглядів автора

Редакція залишає за собою право на редагування та скорочення тексту

Рукописи не рецензуються і не повертаються

Листування з читачами — тільки на сторінках газети

Оголошення і реклама друкуються мовою оригіналу. Відповідальність за зміст реклами несе рекламодавець

Матеріали з позначкою (К) друкуються на комерційній основі

Виходить 52 рази на рік по суботах українською та російською мовами

Набір, верстка і фотоформи газети — комп'ютерний центр тижневика «Закон і Бізнес»

Номер віддрукований у ТОВ «Мега-Поліграф», 04073, м.Київ, вул. Марка Вовчка, 12/14

Номер підписано до друку 27.10.2011

Зам. № 22073
Загальний наклад 15930

ПАРЛАМЕНТ

€1000 за лайку

Кожному з парламентарів Національної ради Австрії у разі використання лайок під час обговорень законопроектів загрожує штраф.

Ціна висловів «коаліційний бовдур», «тупий», «поганец» — €1000.

Ввести штрафи за лайливі слова в залі засідань запропонувала спікер Нацради Барбара Праммер. Донині вона, почувши з вуст депутатів лайки, могла лише закликати дотримуватися порядку.

У коментарі до своєї ініціативи спікер зазначила: «Я не можу більше терпіти це. Деякі депутати вже почали змагатися, хто збере більше зауважень. Додаткові санкції тут просто необхідні».

Б.Праммер також вважає, що нововведення матиме позитивний вплив як на внутрішню, так і зовнішню репутацію країни.

За основу австрійці взяли регламент, що діє в німецькому Бундестазі. Там депутат також може бути оштрафований за нецензурний вираз на €1000. Також президент Національної ради доручила дирекції вивчити досвід Європарламенту.

Передбачається, що, крім штрафу, порушник спокою в стінах Нацради буде відлучений на тридцять днів від участі в пленарних дискусіях.

Прийняти нововведення погодилися всі фракції австрійського парламенту.

Відзначимо, згідно з статистикою з 2008 року до порядку австрійських депутатів спікер закликала 82 рази. Найбільше зауважень отримали депутат Альянсу за майбутнє Австрії Геральд Гросц і член «Зелених» Петер Пільц.

Сьогодні за порушення регламенту роботи законодавчих зборів або ганьбу політичного противника депутата позбавляють голосу до кінця засідання.

СКАНДАЛ

«Вчена липа».

Університет Уельсу закрили за підроблені дипломи

Підозри в тому, що в другому за величиною вузі Великої Британії, головою якого є принц Уельський Чарльз, продавали дипломи іноземцям, підтвердилися. Це дало владі країни привід прийняти рішення про ліквідацію Університету Уельсу.

Королівська родина не надто засмутилася через закриття Уельського університету.

Те, що викладачі лондонського коледжу Райат пропонували іноземним студентам незаконним шляхом одержувати візи та вчені ступені, завірені Університетом Уельсу, встановили журналісти Бі-Бі-Сі. На початку жовтня їм удалося відняти весь цей процес. Відеозапис є доказом того, що викладачі давали псевдостудентам поради, як обдурити прикордонну службу королівства.

Студентам пропонували записатися на експрес-курси з одержання ступеня магістра за підробленими дипломами, щоб їм не довелося виконувати необхідні для отримання вченого ступеня роботи. Таким чином іноземці могли одержати дипломи уже через тиждень після початку занять, тоді як насправді курс триває 15 місяців.

Наявність диплома дозволяла іноземцям подавати документи для оформлення візи. Завдяки цьому вони могли залишитись у Великій Британії.

Минулого тижня також стало відомо, що іноземні студенти того ж коледжу Райат купили відповіді на екзаменаційні тести до початку проведення іспиту.

Розслідування фактів продажу дипломів триває.

Як припустили журналісти Daily Telegraph, Уельський університет, який заснували в 1893 році й котрий об'єднав велику частину вищих навчальних закладів Уельсу, після закриття може розсипатися на кілька незалежних вишів. Так, пише газета, два коледжі — Ньюпорт і Глендоуер в Рексхемі — точно стануть незалежними університетами, а Суонсі-Метрополітен приєднається до коледжу Трійці Святого Давида.

Тим часом студентам Уельського університету повідомили, що поки їм видаватимуть дипломи колишнього зразка. Передбачається, що після реформування вузу (в тому, що воно буде, не сумнівається ніхто) випускникам присвоюватимуть ступені навчальних закладів, які входили до Уельського університету.

Слід зазначити, що ректор Х'ю Томас залишив посаду ще до підписання рішення про закриття вузу.

Нагадаємо: гучному скандалу з Університетом Уельсу передували події, котрі також підривають репутацію вишу. Минулого року він змушений був припинити співпрацю з одним із коледжів Малайзії, оскільки виявилося, що в директора цього закладу Фазлей Яакоба був підроблений диплом. Потім з'ясувалося, що інше представництво Уельського університету — Академія Італіана в Бангкоку — працювало незаконно. Це встановила тайська влада.

Тоді влада Великої Британії розпочала ретельну перевірку взаємодії Уельського університету зі всіма його 130 зарубіжними представництвами. В результаті виявили численні порушення. Вузу запропонували якнайшвидше «переглянути свої зарубіжні практики».

Свого часу Уельський університет закінчили принц Уельський Чарльз, колишній лідер британських лейбористів Ніл Кіннок, а також ведучий

МІГРАЦІЯ

Населення за гроші

Поки в одних країнах вирішують проблему збільшення кількості населення, і навіть готові витрачати на це значні суми, в інших думають, як позбутися «зайвих ротів» і… теж не проти заплатити за це.

Так, влада міста Вргорац (Хорватія) пропонує всім неодруженим та незаміжнім жителям у віці від 30 до 45 років 7 тис. кун (€900), якщо вони створять сім'ю. Це повинно сприяти збільшенню чисельності мешканців, що проживають в місті.

За статистикою, сьогодні населення Вргораца налічує 7593 чол. Абсолютна більшість яких — хорвати. Жителі займаються сільським господарством. Тут є середня школа і професійне училище, з пам'яток архітектури — сім башт часів турецької держави.

У свою чергу адміністрація іспанського містечка Кастельноу, сподіваючись привернути нових жителів, пропонує всім, хто приїхав на ПМП, дешеві будинки, землю, податкові пільги і навіть безкоштовну няню. Влада ж італійського села Аччельо попросила прислати на постійне мешкання 830 африканських біженців, пообіцявши віддати їм порожні будинки. Нині в селі живуть 178 чоловік.

В Ізраїлі ввели грошове заохочення бажання покинути країну. Так звана допомога від держави Ізраїль, яка надається нелегалам, що погодилися залишити країну за власним бажанням, сягає $300—500. Крім цього, кожному оплачується авіаквиток.

Днями місцева радіостанція повідомила, що близько 130 іноземних громадян вже погодилися добровільно покинути Ізраїль і повернутися на батьківщину.

ФІЛОСОФІЯ

Податковий сепаратизм.

Британці вважають декларацію незалежності США незаконною

Британські юристи назвали декларацію незалежності США 1776 року незаконним і зрадницьким документом. Про це вони заявили під час дискусії з американськими колегами, яка відбулась у Філадельфії.

На думку англійців, американці не мали права проголошувати вихід колоній зі складу Британської імперії в односторонньому порядку. Як повідомляє Бі-Бі-Сі, противники декларації послалися на те, що тоді, як і тепер, громадяни, котрі проживають на будь-якій території, не можуть встановлювати свої закони в її межах. Британці зауважили: коли з проблемою сепаратизму зіткнувся президент Авраам Лінкольн, він застосував військову силу, щоб повернути південні штати до складу США.

Англійські юристи вказали на те, що скарги на Лондон, перераховані в декларації, несуттєві для виправдання виходу колоній зі складу імперії. Вони підкреслили, що відмова колоністів платити податки через відсутність прямого представництва в британському парламенті пояснювалася лише небажанням оплачувати свій захист від французів в ході семилітньої війни.

Американські юристи у свою чергу послалися на досвід англійців, які в 1688 році скинули короля Якова II й обмежили королівську владу Біллем про права. Американці також наполягали на тому, що законність ухвалення декларації пізніше була підтверджена рухами за незалежність, що відбулися в інших країнах, та отримали підтримку громадськості. Вони зазначили, що уряд може існувати тільки за згодою тих, хто перебуває під його владою.

Після дискусії, що відбувалася в Американському філософському товаристві, було проведено голосування. Перемогу отримали прихильники визнання декларації законною. Суперечка мала науковий характер і не могла мати практичних наслідків.

Як відомо, декларація незалежності була прийнята 4 липня 1776 року. 13 колоній заявили, що перестають вважати себе частиною Британської імперії. У документі затверджувалося,

Що для авторів декларації незалежність, те для британської корони — сепаратизм.

що у випадку, якщо уряд перестає служити на благо людей, останні мають право утворити новий. Це право подавалось як «самоочевидна істина».

УСМІХНИСЬ!

Геннадій НАЗАРОВ

Патова ситуація

Зловив якось ненавмисно старик Хоттабич золоту рибку. І ось дивляться вони мовчки одне на одного — ситуація-то патова.

Реклама перед сном

Кладуть спати чотирирічного сина:

— На добраніч, синку. Тобі, напевно, вже сон про зайчика сниться?

На що дитина сонним голосом відповідає:

— Ще ні, поки реклама.

Етапи розвитку

Спочатку ми вчимося сидіти й говорити, а потім сидіти і мовчати.

Сильна риса

Найбадьорішою, найневтомнішою, найенергійнішою в людині є лінь.

Обережно: діти!

Найстрашніше в громадському транспорті — це не контролери, не алкоголіки і навіть не бритоголові хулігани, а два п'яті класи, що повертаються з цирку.

Митниця — це надовго

— Підкажіть, скільки часу витрачається від посадки літака до кінця проходження митниці і подібних дурниць?

— Дивлячись що везеш... Може, й років сім…

АФОРИЗМ

Закон має бути коротким, щоб його легко могли запам'ятати і люди нетямущі.

СЕНЕКА

АВІАТРАНСПОРТ

Заборона на польоти

Недавно Вищий адміністративний суд Гессену скасував пізні рейси в найбільшому аеропорту Німеччини — Франкфурті-на-Майні.

Це дало привід жителям Берліна і Бранденбурга (тут готують до відкриття аеропорт Berlin — Brandenburg International) звернутися до суду.

Вони сподівалися, що служителі Феміди в Лейпцигу також приймуть рішення на їх користь і з 22.00 до 6.00 заборонять польоти.

Проте Федеральний адміністративний суд став на бік Міністерства інфраструктури і сільського господарства Бранденбурга. Останнє запропонувало компромісний варіант: дозволити рейси до 24.00 та з 5.00. На ці години тут планують від 77 до 103 зльотів і посадок.

Мерові Берліна Клаусові Воверайту (який одночасно є головою наглядової ради Berlin — Brandenburg International) таке рішення сподобалося. Він заявив: «Дозвіл на нічні польоти дуже важливий для економіки регіону, а також для туристів, які приїжджають до Берліна зі всього світу».

Тим часом Об'єднання жителів Берліна і Бранденбурга не збирається здаватися. Люди мають намір подати

«Пісня стара твій сон переб'є, скоро в небі літак загуде…»

скаргу до Європейського суду з прав людини. Активісти вимагають повної заборони на нічні польоти, як цього вдалося добитись у випадку з Франкфуртським аеропортом.

Berlin — Brandenburg International з 2012 року має об'єднати аеропорт Шенефельд з новими терміналами і з часом стати єдиним аеропортом Берліна.

Нині в німецькій столиці, крім Шенефельда, працює ще один аеропорт — Тегель. З відкриттям Berlin — Brandenburg International його планують закрити.

ПДР

Собаці — пас безпеки

Автомобілісти Великої Британії висловились за обов'язкове впровадження захисних пасів для тварин у машинах.

Опитування, що було проведене серед водіїв на замовлення компанії GEM Motoring Assist (надання послуг швидкої допомоги на дорогах та консультацій автомобілістів), засвідчило — понад 60% англійців схвалили б запровадження спеціального закону.

Позицію автомобілістів підтримали й експерти. Вони кажуть, що відсутність таких пасів безпеки у транспортних засобах може значно ускладнити наслідки ДТП.

Так, нещодавно у Великій Британії сталася аварія, в результаті якої загинув пасажир. За оцінкою спеціалістів, причиною тут стало не зіткнення, а те, що під час ДТП водія задавив лабрадор, який був у салоні автомобіля.

Співробітники GEM Motoring Assist переконують, що навіть звичайна собака вагою близько 20 кг у машині, що рухається зі швидкістю 50—60 км/год., під час аварії перетворюється на «слоненя».

Зазначимо, такі захисні паси вже продають у магазинах.